Nr 73.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde fattade beslut; given Stockholms slott den 6 februari 1953.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed anhålla om riksdagens yttrande angående vissa i nämnda protokoll omförmälda, av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde fattade beslut.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen hemställes om riksdagens yttrande angående följande av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 antagna konventioner och rekommendationer, nämligen konventionen (nr 101) angående semester inom jordbruket jämte den därtill anslutna rekommendationen (nr 93) i samma ämne, konventionen (nr 102) angående minimistandard för social trygghet, konventionen (nr 103) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd jämte den därtill anslutna rekommendationen (nr 95) i samma ämne samt rekommendationen (nr 94) angående samråd

och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet. Svensk ratificering av konventionerna angående semester inom jordbruket och minimistandard för social trygghet tillstyrkes beträffande den senare under visst villkor. Med prövningen av frågan om ratificering av konventionen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd anses t. v. böra anstå. Rekommendationerna anses icke böra föranleda någon åtgärd från svensk sida.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för inrikesdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, *vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde fattade beslut* samt anför.

Genom sin anslutning till Nationernas förbund den 9 mars 1920 inträdde Sverige såsom medlem av Internationella arbetsorganisationen i Genève.

Organisationens beslutande församling — den Internationella arbetskonferensen — som sammanträder minst en gång varje år, har enligt artikel 19 i stadgan att beträffande förslag, som uppförts på dess dagordning, välja mellan två former för godtagande. Antingen skall beslutet resultera i ett förslag till internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller ock skall det utmynna i en rekommendation, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller annorledes, men utan den bindande karaktär, som tillkommer en ratificerad konvention. Därest beslutet är av mindre räckvidd eller av väsentligen formell innebörd, t. ex. då det gäller en begäran om utredning, plägar det givas formen av en resolution.

Varje medlem av organisationen skall inom ett år från avslutandet av ett konferenssammanträde underställa därå antagna konventioner och rekommendationer vederbörlig myndighet (i vårt land riksdagen) för vidtagande av lagstiftnings- eller andra åtgärder. Varje medlem har vidare skyldighet att underrätta Internationella arbetsbyråns generaldirektör om de åtgärder, som vidtagits för att underställa konventioner vederbörlig myndighet, samt om eljest vidtagna åtgärder. Medlem, som icke ratificerat viss konvention, skall tid efter annan till Internationella arbetsbyråns generaldirektör avgiva redogörelse för såväl lagstiftning och praxis med avseende å de i konventionen behandlade frågorna som den omfattning, vari konventionens bestämmelser genomförts eller avses att genomföras genom lagstiftning, administrativa åtgärder, kollektivavtal eller annorledes, med an-

givande tillika av de omständigheter, som förhindra eller fördröja ratificeringen av konventionen. Motsvarande gäller i fråga om rekommendationer med tillägg, att redovisning skall lämnas även för sådana jämkningar i rekommendationer, som befunnits eller må befinnas erforderliga vid antagande eller tillämpning av bestämmelserna i desamma.

Generalsekreterarens i Nationernas förbund befattning med de konventioner och rekommendationer, som beslutes av Internationella arbetsorganisationen, har övertagits av generaldirektören för Internationella arbetsbyrån (artiklarna 20 och 21), varvid emellertid föreskrivits, att ett av de två officiella exemplaren av varje av Internationella arbetskonferensen antagen konvention eller rekommendation skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare samt varje ratifikation av en sådan konvention delgivas Förenta Nationernas generalsekreterare för registrering i enlighet med bestämmelsen i artikel 102 av Förenta Nationernas stadga.

Internationella arbetskonferensens trettiofemte sammanträde hölls i Genève under tiden den 4—28 juni 1952. I sammanträdet deltog representanter för 60 medlemsstater, av vilka ett 50-tal sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetar- och arbetsgivarsidorna. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.[1]

Dagordningen för detta konferenssammanträde — för vars förhandlingar och beslut en fullständig redogörelse kommer att lämnas av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet i dess publikationsserie »Internationella arbetsorganisationen» — omfattade följande överläggningsämnen:

I. Generaldirektörens för Internationella arbetsbyrån årsredogörelse.
II. Finansiella och budgetära frågor.
III. Upplysningar och årsrapporter rörande medlemsstaternas tillämpning av internationella arbetskonventioner och rekommendationer.
IV. Semester inom jordbruket (andra behandling).
V. Målsättning och standard för social trygghet:
   a) Minimistandard för social trygghet (andra behandling);
   b) Målsättning och högre standard för social trygghet (första behandling).

---

[1] Genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 april och den 15 maj 1952 hade att deltaga i konferensen från svensk sida utsetts

såsom *regeringsombud:* generaldirektören och chefen för statskontoret Wilhelm Björck och statssekreteraren i socialdepartementet Per Eckerberg samt såsom experter förste kanslisekreteraren i socialdepartementet Sten-Eric Heinrici, tillika ersättare för regeringsombuden, fru Inga Thorsson och byråchefen i arbetarskyddsstyrelsen Lars André;

såsom *arbetarombud:* Landsorganisationens jurist advokaten Arnold Sölvén samt såsom experter ombudsmännen i Landsorganisationen Ture Flyboo och Sigrid Ekendahl samt förste sekreteraren i Tjänstemännens centralorganisation Otto Nordenskiöld; samt

såsom *arbetsgivarombud:* direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Gullmar Bergenström samt såsom experter direktörerna i samma förening Erik Brodén och Tore Browaldh samt sekreteraren däri C.-S. Giesecke.

Därjämte hade redaktören Sven Backlund utsetts att i egenskap av tolk biträda delegationen.

VI. Samverkan mellan offentliga myndigheter, arbetsgivar- och arbetarorganisationer:

a) Samverkan på företagsplanet (andra behandling av förslag till en rekommendation angående samverkan på företagsplanet samt första behandling av ett förslag till text innehållande — såsom vägledande principer — exempel på önskvärd praxis rörande samråd och samverkan);

b) Samverkan inom olika industrier och inom näringslivet i dess helhet (första behandling).

VII. Revision av konvention (nr 3) angående kvinnas användande till arbete före och efter barnsbörd, 1919.

VIII. Skydd för arbetarnas hälsa på arbetsplatsen (första behandling).

IX. Reglering av minderårigas sysselsättning under jord i kolgruvor (allmän överläggning, avsedd att betraktas såsom en första behandling, därest konferensen skulle besluta utarbeta ett förslag till internationell reglering i ämnet för andra behandling år 1953).

Under punkt II på dagordningen antog konferensen budget för Internationella arbetsorganisationen avseende utgifter under år 1953; budgeten fastställdes till 6 469 085 U.S. dollars.

Beträffande den under punkten V b) upptagna frågan angående målsättning och högre standard för social trygghet antog konferensen en resolution, vari arbetsbyråns styrelse anmodades att på nytt överväga frågan samt välja lämplig tidpunkt för dess uppförande på konferensens dagordning. Med anledning härav behandlades denna fråga icke vid 1952 års konferens.

Vidare må beträffande punkten VI anmärkas, att konferensen på förslag av arbetsbyråns styrelse beslöt att t. v. uppskjuta fortsatta diskussioner av andra frågor rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än den som rör samverkan på företagsplanet, varför den under VI b) upptagna frågan avfördes från konferensens dagordning.

Följande av konferensen fattade beslut, vilka hänför sig till punkterna IV, V a), VI a) och VII på dagordningen, är av beskaffenhet att i enlighet med artikel 19 av Internationella arbetsorganisationens stadga skola underställas riksdagen, nämligen

1) Konvention (nr 101) angående semester inom jordbruket.
2) Rekommendation (nr 93) angående semester inom jordbruket.
3) Konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet.
4) Konvention (nr 103) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad).
5) Rekommendation (nr 95) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd.
6) Rekommendation (nr 94) angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet.

Texterna till dessa konventioner och rekommendationer torde få såsom bilagor *(Bilagor A—F)* fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

I särskild bilaga *(Bilaga G)* lämnas en förteckning över samtliga vid konferenssammanträdet antagna resolutioner.

Konvention (nr 101) och rekommendation (nr 93) angående semester inom jordbruket.

Sedan frågan varit föremål för en första behandling vid arbetskonferensens 34:e sammanträde år 1951, därvid till grund för diskussionen lades de synpunkter, som framkommit i svaren från vissa medlemsstater — bland dem Sverige — å ett av Internationella arbetsbyrån utarbetat frågeformulär, hade den uppförts på dagordningen för 1952 års konferenssammanträde för slutligt avgörande.

Inom det för ärendets behandling vid konferensen tillsatta utskottet var såväl regeringsgruppen som arbetsgivar- och arbetargrupperna ense om att en internationell reglering i syfte att tillerkänna lantarbetarna rätt till en årlig betald ledighet borde komma till stånd. Emellertid yppade sig skiljaktiga meningar i fråga om formen för den tilltänkta regleringen. Arbetsgivarnas representanter i utskottet vidhöll sin under frågans första behandling vid 1951 års konferens intagna ståndpunkt, att regleringen borde erhålla formen av en rekommendation. Denna uppfattning delades av ett antal medlemmar av regeringsgruppen. En i sådant syfte framlagd motion avslogs emellertid av utskottet.

Till belysning av innehållet i den antagna konventionen *(Bilaga A)* må nämnas följande.

Med beaktande av de särskilda förhållandena inom jordbruket fastslår konventionen den allmänna principen, att i jordbruket anställda arbetare skall åtnjuta semester samt lämnar myndigheterna i vederbörande land full frihet att bestämma semesterns varaktighet, den minimiperiod av oavbruten anställning, som erfordras för semesterns erhållande, de metoder för semesterns genomförande, som bäst lämpar sig för de nationella förhållandena, samt de personkategorier, på vilka konventionens bestämmelser bör tillämpas. Konventionen föreskriver, att där så befinnes lämpligt, minderåriga arbetare och lärlingar skall behandlas förmånligare än vuxna arbetare, att semestern skall förlängas alltefter anställningens varaktighet samt att en i förhållande till anställningstiden beräknad semester skall tillerkännas arbetare, som icke fyller kraven å viss tids oavbruten anställning. Arbetaren bör i allmänhet få uppbära sin vanliga lön under semestertiden, och varje överenskommelse om avstående från rätten till semester eller från uttagande av semester skall anses ogiltig. Medlem, som ratificerar konventionen, skall förbinda sig att anordna tillfredsställande inspektion och övervakning av bestämmelsernas tillämpning eller förvissa sig om att sådan upprätthålles. Slutligen innehåller konventionen bestämmelser om arbetarnas och arbetsgivarnas medverkan i regleringen av semester inom jordbruket.

Rekommendationen *(Bilaga B)* angiver, att semestern bör omfatta minst en arbetsvecka för en period av ett års oavbruten anställning. Vid oavbruten anställning av kortare varaktighet bör semestern utgå i förhållande till anställningens längd. För minderåriga arbetare och lärlingar under 16 år bör semestern avse minst två arbetsveckor. Vidare förordas, att semestern förlänges efter anställningens varaktighet. Om semestern uppdelas, bör arbetaren äga rätt att uttaga åtminstone en del av semestern i en sammanhängande period, vilken icke bör understiga viss föreskriven minimitid. I rekommendationen förordas vidare att, där så befinnes lämpligt, åtgärder vidtages för att undvika att semestern sammanfaller med perioder av hög arbetsbelastning inom jordbruket eller att jordbruksproduktionen allvarligt hotas.

Konventionen antogs med 124 röster mot 16, medan 51 delegater nedlade sina röster. De svenska regerings- och arbetarombuden röstade för konventionens antagande, medan arbetsgivarombudet avstod från att rösta.

Rekommendationen antogs med 136 röster mot 12 med 31 nedlagda röster. Samtliga svenska ombud röstade för rekommendationen.

Över konventionen och rekommendationen har socialstyrelsen, Svenska lantarbetareförbundet och Svenska lantarbetsgivareföreningen ävensom delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet yttrat sig.

Socialstyrelsen framhåller, att de i konventionen och rekommendationen intagna bestämmelserna i allmänhet vore väl förenliga med den svenska semesterlagstiftningen. De smärre avvikelser, som förelåge i motsatt riktning, saknade betydelse för Sveriges ställningstagande. Något hinder för svensk anslutning till konventionen och rekommendationen förelåge därför icke. Beträffande innehållet i de olika artiklarna anför socialstyrelsen i huvudsak följande.

Då den svenska semesterlagen icke ägde tillämpning å medlem av arbetsgivarens familj — vilket torde vara av stor betydelse inom jordbruket — eller å arbetstagare, som avlönades uteslutande genom andel i vinst, borde Sverige i händelse av ratificering av konventionen jämlikt artikel 4 mom. 2 göra motsvarande undantag från densamma. I artikel 5 a) i konventionen hade intagits en bestämmelse, som syftade till att bereda minderåriga arbetstagare längre semester än vuxna i sådana fall, då den för vuxna arbetstagare medgivna semestern icke kunde anses tillfyllest för minderåriga arbetstagare; motsvarande önskemål hade intagits i punkt 2 av rekommendationen. I den svenska semesterlagen gjordes numera icke åtskillnad beträffande semesterns längd mellan minderåriga och vuxna arbetstagare. Mot bakgrunden av rekommendationens minimisemester på en vecka resp. två veckor för arbetstagare under 16 år (pp. 1 och 3) måste emellertid treveckorssemestern för alla arbetstagare enligt den svenska semesterlagstiftningen anses fullt tillfredsställande i förevarande hänseende. Åtgärder med avseende å förmånligare behandling av minderåriga arbetstagare behövde för övrigt enligt artikel 5 vidtagas endast om vederbörande medlemsstat funne dylika åtgärder lämpliga. I den svenska lagen funnes icke — bortsett från anställningstider under ett år — några sådana bestämmelser om förlängning av semestern alltefter anställningens varaktighet, som åsyftades i artikel 5 b) i konventionen och punkt 4 i rekommendationen. Då emellertid en semester om en arbetsvecka med något till-

lägg för längre anställningstid vore förenlig med konventionens och rekommendationens föreskrifter, borde rimligen en semester om tre veckor för alla arbetstagare anses minst lika tillfredsställande. För övrigt gällde liksom beträffande förmånligare behandling av minderåriga arbetstagare, att bestämmelser i förevarande hänseende behövde införas endast, där så befunnes lämpligt. Samma vore förhållandet i fråga om de i artikel 5 d) av konventionen avsedda bestämmelserna om undantagande från semestertiden av lagstadgade samt sedvanemässiga fridagar ävensom perioder av veckovila samt tillfälliga avbrott i arbetet på grund av t. ex. sjukdom eller olycksfall. Enligt den svenska lagen inräknades icke söndagar i semestern. Däremot inräknades sedvanliga fridagar och, under förutsättning att semestern utginge med minst sex dagar i en följd, jämväl helgdagar. Nackdelen därmed finge ock otvivelaktigt anses uppvägd av den långa semestern. Beträffande semesterns förläggning syntes arbetsgivaren enligt svensk lag rättsligt sett oförhindrad att bestämma, att semester skulle uttagas under tid, då arbetstagaren vore oförmögen till arbete på grund av sjukdom eller olycksfall, såvida fråga ej vore om sådan privilegierad frånvaro, som avsåges i 7 § semesterlagen (olycksfall i arbete eller däri ådragen yrkessjukdom). Det torde emellertid höra till sällsyntheterna att så verkligen skedde.

I artikel 10 i konventionen hade intagits ett stadgande om övervakning av konventionsbestämmelsernas tillämpning. Artikeln hade i konventionens engelska text följande avfattning: »Each Member which ratifies this Convention undertakes to maintain, or satisfy itself that there is maintained, an adequate system of inspection and supervision to ensure the application of its provisions». I det förslag till konvention, som funnes intaget i arbetsbyråns rapport i ämnet till 1951 års arbetskonferens, hade motsvarande artikel följande lydelse: »Each Member which ratifies this Convention shall maintain an adequate system of inspection and supervision to ensure the application of its provisions». Mot den sålunda föreslagna lydelsen gjordes under den förberedande behandlingen av konventionsförslaget invändningar av Danmark och Norge. Danmark föreslog sålunda, att det skulle överlämnas åt medlemsstaterna att avgöra, huruvida och i så fall i vilken omfattning särskild övervakning vore erforderlig. Norges ändringsförslag hade samma innebörd. Med anledning härav föreslog arbetsbyrån den avfattning, som artikel 10 erhållit i konventionen. I samband härmed gjorde arbetsbyrån beträffande artikelns innebörd ett uttalande, som i svensk översättning hade följande lydelse: »Syftet med denna artikel har alltid varit att under tillfredsställande övervakning garantera tillämpningen av de bestämmelser, som ha avseende å regleringen av semester inom jordbruket, medan åt staterna själva skulle överlämnas att besluta rörande formen och sättet för utövande av sådan övervakning. Med anledning härav och under beaktande av de erinringar, som framförts av danska och norska regeringarna, vilka uttalat sig för ett effektivt system av ömsesidig övervakning, helt överlämnat åt vederbörande parter, har byrån vidtagit en mindre ändring i texten . . .»

I den svenska semesterlagen funnes inga sanktioner i form av straff, utan korrektivet mot överträdelser av lagen utgjordes av skadestånd, och det tillkomme arbetstagaren själv eller — i kollektivavtalsförhållanden — hans organisation att påtala dylika överträdelser. Denna anordning för övervakning av lagens efterlevnad hade visat sig fullt tillräcklig för att skydda arbetstagarnas intressen. Då anordningen även syntes stå i överensstämmelse med artikel 10, sådan artikelns innebörd angivits av arbetsbyrån, kunde nämnda artikel icke anses innebära hinder för Sveriges anslutning till konventionen.

Svenska lantarbetareförbundet anser, att konventionens bestämmelser ej strede mot principerna i den svenska semesterlagstiftningen, och förordar, att konventionen ratificerades av Sverige. En sådan åtgärd borde kunna få en opinionsbildande betydelse i de länder, där gällande semestervillkor vore sämre än vad som stadgades i konventionen eller där semesterförmåner helt saknades.

Svenska lantarbetsgivareföreningen hänvisar till ett av föreningen tidigare i ärendet avgivet yttrande, vari föreningen anfört bl. a. följande:

Det torde knappast behöva råda delade meningar om önskvärdheten av att få till stånd en sådan internationell reglering av lantarbetares semester, som kan motiveras ur sociala, hygieniska och ekonomiska synpunkter. En dylik reglering har även betydelse ur den synpunkten, att den skulle bidraga till att skapa den balans, som behövs för att möjliggöra en sund konkurrens olika länder emellan. För vårt land, som redan har en väl utbyggd sociallagstiftning, torde det vara av betydelse att utvecklingen i andra länder med erforderlig smidighet och under skäligt hänsynstagande till lokala förhållanden ledes in på vägar, som löpa parallellt med dem, vi själva beträtt.

Tveksamhet inställer sig emellertid, när fråga är att bedöma vilken form en dylik internationell reglering bör givas. Med utgångspunkt från det förhållandet att vi i Sverige redan har en nyligen reviderad semesterlag, vilken i detalj reglerar arbetstagarens semesterrätt, kan en internationell reglering av hithörande fråga i konventionens form icke förordas, därest denna konvention kommer att innehålla bestämmelser, som ge mera omfattande semesterförmåner än dem svensk semesterlag tillförsäkrar arbetarna. Är så förhållandet, synes svensk anslutning till en internationell semesterreglering böra göras endast om denna gives rekommendationens form.

En granskning av de olika konventionsbestämmelserna ger föreningen anledning till följande påpekanden.

De i artikel 5 mom. a), b) och c) upptagna bestämmelserna läte sig icke förena med vår semesterlag. Emellertid syntes härifrån kunna bortses med hänsyn till att bestämmelserna gjorts dispositiva. De förutsattes nämligen endast komma i tillämpning »där så befinnes lämpligt». I artikel 7 punkt 3 funnes ytterligare en bestämmelse som ginge utöver vår semesterlag, då däri förutsattes, att en sådan naturaförmån som fri bostad skulle kunna uppskattas i penningar och inräknas i semesterlönen. Emellertid syntes även härvidlag frihet ha lämnats det enskilda landet att avgöra huruvida bestämmelsen i fråga skulle komma i tillämpning eller ej, varför det torde vara möjligt att bortse jämväl från denna skiljaktighet.

Allvarliga betänkligheter beträffande möjligheterna att tillträda konventionen uppkomme emellertid vid ett studium av artikel 10. Några motsvarande bestämmelser funnes icke i gällande semesterlag, enligt vilken det ankomme på arbetstagaren själv eller dennes organisation att påtala om en arbetsgivare ej uppfyllt sina förpliktelser enligt lagen. I detta sammanhang kunde även den skiljaktigheten mellan konventionen och semesterlagen påpekas, nämligen att det i konventionen saknades bestämmelser om att arbetstagare miste rätten till lön under semestern, om han under någon del av denna utförde avlönat arbete inom sitt yrke.

Vad rekommendationen beträffade funne föreningen att vad däri funnes upptaget under punkterna 2, 4 och 5 icke kunde vinna tillämplighet i Sverige såsom oförenliga med gällande semesterlag.

Sammanfattningsvis uttalar föreningen, att, ehuru det måste synas angeläget att ha en internationell reglering i fråga om semester inom jordbruket, föreningen likväl icke kunde tillstyrka, att konventionen ratificerades från svensk sida och detta framför allt med hänsyn till den i artikel 10 i konventionen förekommande bestämmelsen.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anför följande:

De invändningar, som från Svenska lantarbetsgivareföreningens sida framförts mot en svensk ratificering av konventionen och vilka grunda sig framför allt på bestämmelsen i artikel 10 rörande inspektion och övervakning, torde vara fullt tillfredsställande vederlagda genom de i socialstyrelsens yttrande återgivna uttalandena från den förberedande behandlingen av konventionen. Då i övrigt bestämmelserna i konventionen synas vara väl förenliga med den svenska semesterlagstiftningen, får delegationen tillstyrka, att konventionen ratificeras av Sverige.

Jämväl rekommendationens innehåll torde, såsom socialstyrelsen anmärkt, redan få anses ha vunnit beaktande i den svenska semesterlagstiftningen. På grund härav synas inga särskilda åtgärder vara påkallade från svensk sida med anledning av rekommendationen.

Departementschefen.

Genom de ändringar, som år 1951 vidtogs i 1945 års lag om semester, är i vårt land semesterns längd lika för alla arbetstagare som omfattas av lagen bestämd till tre veckor om året. Genom 1951 års lagstiftning har vidare den tidigare för jordbruket med binäringar gällande särregleringen i fråga om semesterns förläggning upphävts. Jordbruksarbetarna äger alltså numera utfå sin semester enligt samma regler som gäller för övriga arbetstagare.

I konventionen har icke angivits hur lång semestern skall vara för de i jordbruket anställda, men rekommendationen utgår från en minimisemester om en vecka för vuxna arbetstagare och en dylik semester om två veckor för arbetstagare under 16 år. Den svenska lagstiftningen är alltså generellt sett betydligt förmånligare för arbetstagarna än som följer av den ifrågavarande internationella regleringen.

I vissa hänseenden överensstämmer emellertid den svenska lagstiftningen ej med vad konventionen utgår från skola utgöra en normalreglering av jordbruksarbetarnas semester. Jag syftar härvid på vad i artikel 5 stadgas i fråga om bl. a. förmånligare behandling av minderåriga arbetstagare, förlängning av semestern alltefter anställningstidens varaktighet samt undantagande från semestern av sedvanliga fridagar som infaller under semestern. Från dessa skiljaktigheter kan dock bortses, eftersom vederbörande land har frihet att pröva, huruvida det i förevarande hänseenden vill anpassa sin lagstiftning efter konventionen eller ej.

Enligt artikel 10 i konventionen förbinder sig varje medlem, som ratificerar konventionen, att säkerställa bestämmelsernas tillämpning genom att

anordna tillfredsställande inspektion och övervakning eller förvissa sig om att sådan upprätthålles.

I vårt land förekommer ej någon övervakning från offentlig myndighets sida av att semesterlagens bestämmelser efterleves. I stället är det ordnat så, att i lagen intagits påföljdsbestämmelser för den som bryter mot lagen. En arbetsgivare, som åsidosätter sina förpliktelser enligt lagen, blir skyldig att gälda, förutom den semesterlön eller semesterersättning vartill arbetstagaren på grund av lagen kan vara berättigad, ersättning för uppkommen skada. En arbetstagare, som under semestern utför avlönat arbete inom sitt yrke, drabbas av den påföljden, att han mister rätten till lön under semestern.

Svenska lantarbetsgivareföreningen har hävdat, att den i vårt land i detta hänseende rådande ordningen skulle utgöra ett hinder för svensk ratificering av konventionen. Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående tillkomsten av ifrågavarande konventionsbestämmelse finner jag emellertid, i likhet med delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, den svenska lagstiftningen ej vara oförenlig med nämnda konventionsbestämmelse.

Då ej heller i övrigt hinder för svensk ratificering av konventionen synes föreligga, förordar jag, att konventionen biträdes av Sverige.

Rekommendationen i ärendet torde icke påkalla några åtgärder från svensk sida.

Konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet.

I enlighet med beslut vid arbetskonferensens 34:e sammanträde upptogs på 35:e sammanträdets dagordning frågan rörande målsättning och standard för social trygghet. Denna fråga uppdelades i två delar: a) minimistandard för social trygghet (andra behandling) samt b) målsättning och högre standard för social trygghet (första behandling). Konferensen hänsköt frågan till ett utskott, som först behandlade minimistandarden. Emedan tiden icke medgav en diskussion av frågans andra del, begränsade sig utskottet till att överväga vilka åtgärder borde vidtagas beträffande denna. Sedermera antog konferensen en resolution, vari arbetsbyråns styrelse anmodades att ånyo överväga frågan om den högre standarden.

Arbetsbyrån hade utarbetat två rapporter rörande minimistandard för social trygghet. Den första rapporten innehöll ett förslag till konventionstext, grundat å de av konferensen vid dess 34:e sammanträde godkända riktlinjerna samt på medlemsstaternas svar å ett frågeformulär, som tillställts dem såsom en förberedelse till den första behandlingen. I den andra rapporten förelades konferensen såsom diskussionsgrundval en text, som utarbetats med ledning av dels de kommentarer rörande den första rapporten, vilka inkommit från medlemsstaterna, dels ock de synpunkter, som anförts av en särskild rådgivande grupp av medicinska experter, utsedd av Världshälso-

vårdsorganisationen på framställning av Internationella arbetsorganisationen.

Under den allmänna diskussionen inom konferensutskottet hävdade arbetsgivarnas representanter, att det föreslagna internationella instrumentet endast borde äga tillämpning på arbetstagare, emedan konferensens kompetens icke sträckte sig utöver denna personkategori. Genom att lämna de enskilda länderna frihet att själva välja vilka grenar av social trygghet, som deras ratifikation skulle omfatta, komme — framhölls det vidare från arbetsgivarsidan — den föreslagna texten i motsättning till principen, att en konvention skulle pålägga varje ratificerande medlemsstat likvärdiga förpliktelser; varje social trygghetsgren borde behandlas i en särskild konvention. Arbetsgivarnas representanter betonade även önskvärdheten av att social trygghet uppmuntrades genom frivillig försäkring samt frivilliga icke-statliga åtgärder; och frågan om formen för det föreslagna internationella instrumentet borde lämnas öppen, intill den tidpunkt då beslut fattats om dess faktiska innehåll.

Utskottets arbetarrepresentanter förklarade sig föredraga en enda smidig konvention med en vittomfattande tillämpning, framför flera olika efter ämnen uppdelade konventioner.

Utskottet avslog ett av arbetsgivarnas representanter framställt förslag, att texten skulle läggas till grund för en rekommendation.

Därefter utarbetade utskottet en konventionstext rörande minimistandard för social trygghet, vilken sedermera med vissa ändringar antogs av konferensen med 123 röster mot 32 och 22 nedlagda. Av de svenska ombuden röstade regerings- och arbetarombuden för samt arbetsgivarombudet mot konventionens antagande.

Konventionen *(Bilaga C)* grundar sig på de principer, som kommit till uttryck i de av arbetsorganisationen år 1944 i Philadelphia antagna rekommendationerna angående ekonomisk trygghet samt hälso- och sjukvård. Konventionen omfattar hela det sociala trygghetsområdet, vilket är uppdelat i nio olika slag av riskfall. Den medgiver en första ratificering beträffande minst tre av konventionens delar med en successiv utsträckning av ratificeringen även till övriga delar. Konventionen godkänner obligatorisk och frivillig socialförsäkring, tillhandahållande av förmåner genom det allmännas försorg samt socialhjälp. För skyddets omfattning fastställda normer uttryckes med statistiska kriterier, antingen i procent av befolkningen eller i procent av vissa kategorier av densamma. Beträffande varje riskfall är minimiförmånerna fixerade för en »standardförmånstagare» — i de flesta fall en man med hustru och två barn — i förhållande till en manlig yrkesarbetares lön (då förmånen är proportionell till inkomsten) eller i förhållande till en vuxen manlig grovarbetares lön (då förmånen utgår med ett fast belopp eller efter behovsprövning).

Medlemsstat, som ratificerar konventionen, förbinder sig att tillämpa 1) vissa allmänna bestämmelser, 2) de normer, som fastställts beträffande åtminstone tre av de nio delarna rörande hälso- och sjukvård, kontantförmå-

ner vid sjukdom, förmåner vid arbetslöshet, ålderdom och yrkesskada, familjeförmåner, förmåner vid havandeskap och barnsbörd, förmåner vid invaliditet samt förmåner till efterlevande — därav minst en av de delar, som behandlar förmåner vid arbetslöshet, ålderdom, yrkesskada och invaliditet samt förmåner till efterlevande — och 3) vissa bestämmelser, som är gemensamma för de av en eventuell ratifikation omfattade delarna.

En medlemsstat, vars ekonomiska resurser samt hälso- och sjukvårdsanordningar är otillräckligt utvecklade, får begagna sig av de temporära undantag, som finnes angivna i följande hänseenden, nämligen beträffande omfattningen av den skyddade personkretsen, tillåtna begränsningar med avseende å varaktigheten av hälso- och sjukvårdsförmån samt kontantförmån vid sjukdom ävensom räckvidden av den hälso- och sjukvård, som meddelas vid sjukdomstillstånd, förorsakat av olycksfall i arbete. Frågan rörande en begränsning av den period, under vilken ett land äger begagna sig av undantagen, diskuterades ingående i vederbörande konferensutskott och konferensens plenarsammanträden. Konferensen beslöt att icke sätta någon bestämd tidsgräns, men det land, som utnyttjar något av undantagen, har att årligen avgiva rapport i detta hänseende.

I och för tillämpningen av de delar, som behandlar hälso- och sjukvård, kontantförmåner vid sjukdom, förmåner vid arbetslöshet, ålderdom och invaliditet ävensom förmåner till efterlevande samt hälso- och sjukvårdsförmåner vid havandeskap eller barnsbörd, må medlemsstat medräkna skydd som ernås genom frivillig försäkring, under förutsättning att försäkringen övervakas av offentlig myndighet eller i enlighet med föreskrivna normer handhaves gemensamt av arbetsgivare och arbetare, att den omfattar en väsentlig del av personer med små inkomster samt att den uppfyller tillämpliga föreskrifter i konventionen.

Beträffande var och en av de nio sociala trygghetsgrenarna definierar konventionen det eller de riskfall, på vilka den är tillämplig, samt angiver kretsen av skyddade personer, förmånens art, den kvalifikationsperiod som kräves och medgivna inskränkningar beträffande förmånens varaktighet.

Definitionerna av riskfallen motsvarar den uppfattning, som i allmänhet kommit till uttryck i de nationella lagstiftningarna. I fråga om pensionsförmåner må särskilt nämnas, att pensionsåldern i princip fastställts till 65 år. Pensionsåldern må dock sättas högre, såvida äldre personers arbetsförmåga i vederbörande land motiverar detta. För rätten till pension kan vidare uppställas det villkoret, att vederbörande upphör med förvärvsarbete.

Beträffande varje social trygghetsgren finnes alternativa förslag rörande skyddsåtgärdernas minsta omfattning. Anledningen härtill är, att man velat beakta det förhållandet, att vissa länder har socialförsäkringssystem byggda på avgifter och omfattande vissa grupper av arbetstagare eller av den förvärvsarbetande befolkningen, medan andra länder har socialförsäkringssystem, vilka omfattar alla i landet bosatta med små tillgångar. För att konventionen skall kunna tillämpas, måste försäkringssystemet omfatta minst 50 procent av alla arbetstagare eller föreskrivna kategorier av den förvärvsar-

betande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta. I fråga om hälso- och sjukvård måste även familjeförsörjarens hustru och barn omfattas av systemet. Då emellertid dessa villkor i många fall torde vara alltför svåra att uppfylla för länder, där de ekonomiska resurserna samt hälso- och sjukvårdsanordningarna är otillräckligt utvecklade, äger ett dylikt land likväl ratificera konventionen, såvida hälso- och sjukvård är tillgänglig för minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätter minst 20 personer.

De viktigaste förmåner, som behandlas i konventionen, utgår i form av periodiska utbetalningar. Kortfristiga förmåner skall tillhandahållas vid sjukdom, arbetslöshet samt havandeskap och barnsbörd, medan långfristiga förmåner skall utgå vid ålderdom, invaliditet och familjeförsörjarens död. I avseende å yrkesskada måste såväl kort- som långfristiga förmåner tillhandahållas. Skyddet vid sjukdom innefattar de olika huvudtyperna av hälso- och sjukvård. Sådan vård tillika med kontantförmåner skall utgå vid havandeskap och barnsbörd samt yrkesskada. Familjeförmåner kan antingen utgöras av kontantbelopp eller av naturaförmåner, såsom livsmedel, kläder, bostad, ferievistelse eller hemhjälp.

Medlemsstaterna äger göra rätten till envar av dessa förmåner beroende av fullgörandet av en kvalifikationsperiod av anställning, avgiftsbetalning eller vistelse. Vid fall av yrkesskada kräves dock endast, att vederbörande skall ha varit anställd vid tidpunkten för olycksfallets inträffande eller sjukdomens ådragande. Beträffande hälso- och sjukvård samt kortfristiga kontantförmåner föreskrives, att den fullgjorda kvalifikationsperioden skall vara av sådan längd som må anses erforderlig till förekommande av missbruk. I fråga om långfristiga förmåner kan däremot kvalifikationsperioden förlängas till 15 år vid invaliditet eller familjeförsörjarens frånfälle och ända till 30 år såvitt avser förmåner vid ålderdom.

Konventionen medgiver, att en gräns uppställes för de kortfristiga förmånernas varaktighet: 26 veckor vid sjukdom, 12 veckor vid havandeskap och barnsbörd samt 13 eller 26 veckor vid arbetslöshet (beroende på huruvida rätten till förmånen är avhängig av behovsprövning eller ej). Konventionen angiver de olika slag av hälso- och sjukvård, som skall betraktas såsom ett minimum för förmånerna, och innehåller ganska utförliga regler, avsedda att garantera att de periodiska utbetalningsbeloppen uppnår en bestämd nivå, som kan anses tillfredsställande.

H ä l s o - o c h s j u k v å r d. Enligt bestämmelserna angående hälso- och sjukvård skall förmån vid sjukdomstillstånd omfatta a) vård av allmänpraktiserande läkare (innefattande jämväl hembesök); b) specialistvård å sjukhus för där intagna och för patienter i öppen vård samt sådan specialistvård, som må finnas tillgänglig utanför sjukhus; c) väsentliga läkemedel, som ordineras av läkare eller annan legitimerad utövare av sjukvård; samt d) vård å sjukhus om så erfordras. Förmånstagaren eller den som är ansvarig för hans försörjning må kunna åläggas att deltaga i bestridandet av kostnaderna för hälso- och sjukvården. Bestämmelserna an-

gående yrkesskada innehåller en mycket utförlig förteckning över de olika former av hälso- och sjukvård, som skall tillhandahållas. Varje medlemsstat, som begagnar sig av de i denna del av konventionen medgivna temporära undantagen, skall tillhandahålla vård i samma omfattning som är föreskriven i den del av konventionen som behandlar hälso- och sjukvård.

Havandeskap och förlossning samt följderna därav omfattas dels av föreskrifterna angående hälso- och sjukvård och dels av föreskrifterna rörande förmåner vid havandeskap och barnsbörd; minimikraven omfattar härvidlag vård av läkare eller utbildad barnmorska såväl före som vid förlossningen ävensom eftervård samt vård å sjukhus om så erfordras.

Periodiska utbetalningar. Den huvudsakliga formen för kontantförmåner inom de olika sociala trygghetssystemen är en periodisk utbetalning, t. ex. bidrag per vecka eller årliga ålderspensioner. Växlande metoder begagnas för bestämmandet av varje utbetalningsbelopp, men de kan i regel hänföras till någon av följande tre: 1) förmån i proportion till förmånstagarens tidigare inkomst; 2) förmån, som uppgår till ett fastställt belopp, vilket kan uttryckas i procent av en icke yrkesutbildad arbetares lön; samt 3) förmån, som är tillräcklig för uppehället, om hänsyn tages även till förmånstagarens övriga tillgångar. Inom system för den sociala trygghet, vilka grundar sig på erlagda avgifter, tillämpas metoderna 1) och 2), medan system, som icke grundar sig på avgifter, tillämpar metod 3). Förstnämnda slag av system är i regel begränsade till anställda men kan utsträckas till att omfatta även andra kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen; system, som icke grundar sig på avgifter, omfattar vanligen alla i landet bosatta personer med små inkomster.

Om skyddet hänför sig till vissa kategorier av anställda eller av den förvärvsarbetande befolkningen, och förmånen utgår i proportion till tidigare inkomster, måste den periodiska utbetalningen, ökad med beloppet av familjebidrag, som må utgå under den tid riskfallet omfattar, vara sådan att den för »standardförmånstagaren» uppgår till en fastställd procent av summan av dennes tidigare inkomst och det familjebidrag, som må utgå till en skyddad person med samma försörjningsplikt. En översta gräns må föreskrivas, under förutsättning att i de fall, då förmånstagarens eller hans försörjares tidigare inkomster icke överstiger en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares lön, fortfarande samma procenttal uppnås.

Därest skyddet hänför sig till vissa kategorier av anställda eller av den förvärvsarbetande befolkningen, och förmånens belopp är enhetligt, måste den periodiska utbetalningen ökad med beloppet av familjebidrag, som må utgå till en »standardförmånstagare», uppnå det fastställda procenttalet av en vanlig vuxen manlig arbetares lön, ökad med familjebidrag. I båda fallen måste den förmån, som skall utgå till övriga förmånstagare, stå i skäligt förhållande till »standardförmånstagarens» förmån. Om väsentliga förändringar inträffar i inkomstnivån på grund av förändringar i levnadskostnaderna, skall beloppen av löpande periodiska utbetalningar avseende invaliditet, försörjarens död, ålderdom samt yrkesskada göras till föremål för översyn.

Hänför sig skyddet till alla i landet bosatta personer, vilkas tillgångar under tiden för riskfallet icke överstiger vissa föreskrivna gränser, måste det sammanlagda beloppet av den periodiska utbetalningen och övriga tillgångar, efter avdrag av vissa föreskrivna belopp, vara tillräckligt för att tillförsäkra förmånstagarens familj »sunda och drägliga levnadsförhållanden» och må icke understiga ett förmånsbelopp, som är beräknat på sådant sätt att det uppnår den fastställda procenten av en vanlig vuxen manlig arbetares lön ökad med familjebidrag. Vad beträffar förmånerna vid sjukdom, ålderdom, invaliditet samt förmåner till efterlevande skall nämnda bestämmelse anses vara uppfylld, om det sammanlagda beloppet av enligt vederbörande del av konventionen utgivna förmåner med minst 30 procent överstiger de beräknade kostnaderna för enhetliga förmåner enligt samma del, när förmånerna omfattar 20 procent av befolkningen.

Den fastställda procentsatsen är 45 för man med hustru och två barn i fall av sjukdom och arbetslöshet samt för kvinna vid havandeskap och barnsbörd, för man och hustru, som är berättigade till ålderspension, för änka med två barn samt för en till invalidpension berättigad man med hustru och två barn. Då sjukdom eller invaliditet härrör från olycksfall i arbete, är procentsatsen för förmånen fastställd till 50.

F a m i l j e f ö r m å n e r. Sammanlagda värdet av de olika formerna av familjeförmåner, som utgår till skyddade personer, skall uppgå till minst 3 procent av en vanlig vuxen manlig arbetares lön, multiplicerade med hela antalet barn till de skyddade personerna, eller 1,5 procent av nämnda lön, multiplicerad med hela antalet barn till alla i landet bosatta.

Medlemsstat, som ratificerar konventionen, förbinder sig att tillförsäkra i landet bosatta utländska medborgare samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare men äger, såvitt avser förmåner, vilka utgår av allmänna medel, fastställa särskilda regler för utländska medborgare och sådana landets egna medborgare, som är födda utom medlemsstatens territorium. Konventionen föreskriver, att inom sociala trygghetssystem, som grundar sig på erlagda avgifter och omfattar arbetstagare, skall de skyddade personer, som är medborgare i annan medlemsstat, vilken ratificerat samma del av konventionen, äga samma rättigheter som medlemsstatens egna medborgare, dock att tillämpningen av denna punkt må kunna göras beroende av förekomsten av ett avtal om ömsesidighet.

Envar som gör anspråk på social trygghetsförmån skall äga anföra besvär över avslag å framställning därom. Vissa normer för förvaltning och finansiering av sociala trygghetssystem har angivits i konventionen. Kostnaderna för förmåner, som utgår vid tillämpning av konventionen, ävensom förvaltningskostnader skall bestridas kollektivt genom försäkringsavgifter eller beskattning eller bådadera, dock att därigenom icke alltför tunga bördor må påläggas ekonomiskt svaga befolkningsskikt. Det sammanlagda beloppet av de försäkringsavgifter, som bestrides av skyddade arbetstagare, må icke överstiga 50 procent av vad som åtgår för skyddet av arbetstagarna samt deras hustrur och barn. För att bestämma om detta villkor är uppfyllt

må alla av medlemsstaten enligt konventionen tillhandahållna förmåner sammanräknas, med undantag dock för familjebidrag samt förmåner vid yrkesskada, därest de sistnämnda utgör en särskild social trygghetsgren. Varje ratificerande land skall tid efter annan till Internationella arbetsbyråns generaldirektör avgiva redogörelse för gällande lagstiftning och praxis med avseende å de delar av konventionen, som icke omfattats av dess ratifikation.

Yttranden över konventionen har avgivits av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, Landsorganisationen, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet. Socialstyrelsen har vid sitt yttrande fogat en inom styrelsen upprättad promemoria rörande bestämmelserna i konventionen. Promemorian torde få såsom bilaga *(Bilaga H)* fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Socialstyrelsen framhåller, att i styrelsens promemoria uppmärksamhet ägnats företrädesvis åt de i statistiska termer föreskrivna villkoren angående 1) den skyddade personkretsens omfattning; 2) de sociala förmånernas storlek; 3) förmånernas varaktighet; och 4) kostnadsfördelningen. Såsom framginge av promemorian syntes dessa villkor för Sveriges del för närvarande vara uppfyllda beträffande fem av konventionens delområden, nämligen hälso- och sjukvård (del II), förmåner vid ålderdom (del V) och yrkesskada (del VI), familjeförmåner (del VII) och förmåner vid invaliditet (del IX).

Fråga uppkomme då — anför socialstyrelsen vidare — huruvida Sverige med hänsyn till föreskrifterna i övrigt i konventionen kunde ratificera denna, såvitt avsåge nämnda fem delområden; beträffande övriga fyra delområden vore enligt socialstyrelsens mening ratifikation för närvarande utesluten men syntes vad anginge kontantförmåner vid sjukdom (del III) och förmåner vid arbetslöshet (del IV) bli möjlig, därest vid 1953 års riksdag väntade ändringar beträffande den allmänna sjukförsäkringen och den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen genomfördes. Socialstyrelsen hade vid granskning av dessa föreskrifter icke funnit anledning till tvekan i förevarande hänseende annat än beträffande bestämmelserna i artikel 68.

Enligt artikel 68 skulle, fortsätter styrelsen, i landet bosatta utländska medborgare i princip äga samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare. Detta villkor vore för Sveriges del uppfyllt i fråga om hälso- och sjukvård (del II), förmåner vid yrkesskada (del VI) och familjeförmåner (del VII). Vad däremot anginge förmånerna vid ålderdom (del V) och invaliditet (del IX) — vilka förmåner i Sverige motsvarades av ålders- och invalidpensionerna — vore den svenska lagen om folkpensionering i princip tillämplig endast beträffande svenska medborgare. Enligt 42 § i lagen ägde Konungen emellertid träffa överenskommelse med främmande makt i fråga om tillämpning av lagen å dess här i riket bosatta medborgare. Förutsätt-

ning härför torde vara, att i den främmande staten bosatta svenskar där finge åtnjuta motsvarande förmåner. Sådant villkor kunde uppställas även enligt konventionen, dock endast i fråga om sociala trygghetssystem, som grundade sig på erlagda avgifter, och detta vore icke förhållandet beträffande den svenska folkpensioneringen; förmånerna enligt denna utginge oavsett huruvida avgiftsskyldigheten fullgjorts eller ej. Sverige uppfyllde därför i fråga om ålders- och invalidpensionerna för närvarande icke villkoren i artikel 68.

Enligt socialstyrelsens mening borde emellertid övervägas sådan ändring av folkpensioneringslagen, att den i förevarande hänseende bringades i överensstämmelse med konventionen. Därvid kunde enligt artikel 68 mom. 1 föreskrivas särskilda regler — t. ex. viss tids vistelse i Sverige — för att utländska medborgare skulle komma i åtnjutande av folkpension. Det torde i sådant hänseende vara lämpligt att använda den tidsperiod, som föreskreves i den av Europarådets kommitté av socialexperter utarbetade konventionen för ålderspensionering, eller 15 års vistelse i landet, av vilka minst 5 år skulle ligga omedelbart före det ansökan om pension gjordes.

Riksförsäkringsanstalten har granskat konventionens bestämmelser om ersättning för yrkesskada. Granskningen har föranlett följande uttalanden av anstalten.

Artikel 34, mom. 2. I artikeln angåves under mom. 2 vad hälso- och sjukvården (medical care) skulle omfatta vid sjukdomstillstånd.

I anslutning härtill kunde framhållas, att den svenska olycksfallsförsäkringslagen (6 § 1 mom.) tillförsäkrade den skadade »erforderlig» läkarvård jämte läkemedel m. m., vilket i huvudsak syntes motsvara vad som i artikeln avsåges. Jämför dock nedan under d).

d) Denna punkt upptoge bl. a. vård å konvalescenthem. Med avseende härå kunde framhållas, att konvalescentvård ej bekostades enligt den svenska olycksfallsförsäkringslagen i andra fall, än då vården kunde hänföras under läkarvård.

Artikel 35. Den svenska olycksfallsförsäkringslagen innehölle icke bestämmelser om arbetsvård. Sådant samarbete, som avsåges i artikeln, förekomme f. n. som regel icke i Sverige i annan mån, än att skadade vid förfrågan om yrkesutbildning eller arbetsanskaffning hänvisades till vederbörande länsarbetsnämnd, där särskilda assistenter funnes med uppgift att omhändertaga invalidiserade personer för placering i arbete eller för yrkesutbildning. Endast mera undantagsvis skedde hänvisning utan särskild förfrågan från den skadades sida.

Artikel 36, mom. 3. Såsom momentet formulerats förefölle det, som om utbyte mot kapital skulle kunna ifrågakomma även under sjukdomstid. Om så vore förhållandet, överensstämde konventionen ej med olycksfallsförsäkringslagen, som endast medgåve utbyte av livränta mot kapital.

Artikel 65, mom. 1—9. Fordringarna enligt dessa punkter syntes f. n. uppfyllas av den svenska lagstiftningen.

Anmärkas kunde, att anknytningen av inkomstens övre gräns till en »yrkesutbildad manlig kroppsarbetares» lön kunde komma att innebära, att olycksfallsförsäkringslagen med oförändrade bestämmelser om högsta ersättning och arbetsförtjänst ej skulle uppfylla konventionens krav på maximibeloppen, om en mera avsevärd allmän lönestegring skulle inträda.

Mom. 10. I detta moment föreskreves »översyn i anslutning till väsent-

liga ändringar i den allmänna inkomstnivån, då sådana föranledas av väsentliga ändringar i levnadskostnaderna». Någon dylik översyn funnes visserligen icke stadgad beträffande ersättningarna enligt svensk yrkesskadeförsäkring. Vid skilda tillfällen hade emellertid meddelats bestämmelser av innebörd att i fall av minst 30 % nedsättning av arbetsförmågan kompensation i viss utsträckning skulle lämnas för stegrade levnadskostnader. Man syntes ha anledning räkna med att även i fortsättningen kompensation komme att lämnas.

Artikel 66. Denna artikel torde ej äga tillämpning å den svenska yrkesskadelagstiftningen, enär de periodiska ersättningarna i Sverige beräknades efter den skadades tidigare arbetsförtjänst. Artikel 66 syntes avse de fall, då sådana ersättningar utginge med fasta, av inkomsten oberoende belopp. Detta finge anses framgå av förarbetena.

Artikel 67. Ej heller denna artikel syntes äga tillämpning å svensk yrkesskadelagstiftning.

Vad anstalten sålunda anfört rörande olycksfallsförsäkringslagen gäller enligt anstalten i tillämpliga delar även yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Pensionsstyrelsen anmärker, att styrelsen — liksom i ett tidigare till delegationen avgivet yttrande rörande ett av arbetsbyrån framlagt förslag till konvention i ämnet — utgått från hithörande lagstiftning i dess nuvarande utformning, samt anför härefter följande beträffande de delar av konventionen, som berör styrelsens verksamhetsområde:

Del I. Allmänna bestämmelser. Styrelsen hade tidigare anmärkt, att definitionen på uttrycket »hustru» vore alltför begränsad för att passa svenska förhållanden. Den omredigering som skett syntes ytterligare markera detta förhållande. Med hänsyn till att uttrycket »hustru» i svensk sociallagstiftning hade en vidsträcktare innebörd, borde dock den i konventionen använda begreppsbestämningen kunna godtagas. Vad nu anförts gällde även den i artikel 1 angivna definitionen av uttrycket »änka».

Den i förhållande till förslaget ändrade bestämmelsen i artikel 1 att med uttrycket »barn» skulle förstås barn under den ålder, då skolplikten upphörde, eller barn under 15 år, alltefter vad därom föreskreves, tillgodosåge pensionsstyrelsens tidigare uttalade önskemål om införande av en bestämd åldersgräns.

Enligt artikel 6 i konventionen finge medlemsstat för tillämpning av angivna delar av konventionen medräkna skydd, som ernåtts genom frivillig försäkring. Förutsättning härför vore bl. a. enligt artikel 6 a) att försäkringen övervakades av offentlig myndighet. Detta villkor vore uppfyllt beträffande den svenska statsunderstödda sjukförsäkringen. Vidare angåves i artikel 6 b) att försäkringen skulle omfatta en väsentlig del av de personer, vilkas inkomster icke överstege en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares. Härutinnan kunde anföras, att det med ledning av den svenska sjukkassestatistiken ej vore möjligt att draga några slutsatser beträffande fördelningen av de försäkrade personerna med hänsyn till deras inkomster. Det vore således osäkert, om det sistnämnda villkoret kunde uppfyllas beträffande sjukförsäkringen.

Del II. Hälso- och sjukvård. Konventionen avveke från förslaget i vissa hänseenden, bl. a. därutinnan att i densamma saknades den i artikel 10 mom. 2 av förslaget intagna bestämmelsen om begränsning av förmånstagarens eget bidrag till bestridande av kostnaderna för hälso- och sjukvård till högst en tredjedel av kostnaderna. Den svenska sjukförsäkringen syntes trots detta alltjämt icke uppfylla villkoren i fråga om hälsovården.

Såsom tidigare framhållits bekostade sålunda de erkända sjukkassorna exempelvis ej förebyggande läkarvård.

Vad i artikel 9 och annorstädes sades om »prescribed classes» vore icke tillämpligt å svenska förhållanden. Liksom tidigare framhållits finge emellertid det i artikel 9 c) [8 b) i förslaget] angivna villkoret anses uppfyllt av den svenska statsunderstödda sjukförsäkringen. Medräknades sjukkassemedlemmarnas barn under 15 år — vilka åtnjöte försäkringsskydd i form av sjukvårdsersättning — omfattade nämligen försäkringsskyddet för närvarande mer än 60 % av i landet bosatta personer. Den i sjukförsäkringen ingående moderskapsförsäkringen lämnade tillsammans med moderskapspenningen hjälp vid havandeskap och barnsbörd åt så gott som alla mödrar, därvid dock i fråga om moderskapspenningen förelåge viss inkomstprövning.

Del II syntes sålunda alltjämt utgöra hinder för ratifikation under nuvarande förhållanden.

I detta sammanhang erinrar styrelsen därom, att socialförsäkringsutredningen i sitt nyligen avgivna betänkande föreslagit genomförandet från och med den 1 januari 1955 av obligatorisk sjukförsäkring med vissa förbättringar i jämförelse med 1947 års ännu ej genomförda lag om allmän sjukförsäkring.

Del III. Kontantförmåner vid sjukdom. Artikel 15 i konventionen innehölle de i artikel 14 av förslaget intagna bestämmelserna. Såsom styrelsen i sitt tidigare yttrande anfört, vore bestämmelserna icke tillämpliga för svensk del.

Sedan den 1 juli 1952, då vissa ändringar i förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor trätt i kraft, ägde medlemmar av dylika kassor rätt att efter fritt val tillförsäkra sig sjukpenning å 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12 eller 14 kronor. Den medlemmarna tillförsäkrade genomsnittliga sjukpenningen uppginge år 1950 till kronor 2: 27. För närvarande bedreve sjukkassorna propaganda bland medlemmarna i syfte att förmå dem att — individuellt eller genom kollektiv övergång från mindre till mera omfattande sjukhjälp — höja sjukpenningbeloppen. Med hänsyn till den förhållandevis korta tid, varunder den nya sjukpenningskalan varit i tillämpning, saknades uppgifter för bedömande av de resultat, som uppnåtts härvidlag. Man syntes emellertid kunna utgå från att den medlemmarna genomsnittligt tillförsäkrade sjukpenningen alltjämt understege de kontantförmåner, som enligt konventionen skulle utgå vid sjukdom. I detta sammanhang kunde erinras om det nyssnämnda förslaget angående ändringar i 1947 års lag om allmän sjukförsäkring.

Del V. Förmåner vid ålderdom. Den svenska folkpensioneringen omfattade alla i Sverige mantalsskrivna svenska medborgare. Pensionsåldern vore 67 år. Härutinnan uppfylldes således villkoren i artikel 26 p. 2 och artikel 27 c).

Pensionsstyrelsen hade beträffande ålderspensionens storlek tidigare anfört följande:

»Den svenska allmänna ålderspensionen är icke beroende av egen inkomst eller förmögenhet och ej heller av avgiftsbetalning. Den utgår med 800 kronor om året för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter folkpension eller nedan omförmält hustrutillägg, och med 1 000 kronor årligen för annan pensionsberättigad. Med hänsyn till bostads- och bränslekostnadernas storlek tillkommer i vissa delar av landet ett bostadstillägg, som för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller hustrutillägg, varierar mellan högst 100—400 kronor för år och för annan mellan högst 150—600 kronor. Ålderspensionen kan, där kommun så beslutat, ökas

med ett särskilt (kommunalt) bostadstillägg, vars belopp kommunen bestämmer. Under vissa förutsättningar kan utgå hustrutillägg för hustru, som inte själv har folkpension. Vidare förhöjes såväl allmän ålderspension som hustrutillägg med indextillägg, som för närvarande i fråga om den allmänna ålderspensionen utgör 30 %.»

Vad sålunda anförts gällde alltjämt med den ändring, att indextillägget numera utginge efter 35 %. Till två makar, som båda fyllt 67 år, utginge således i lägsta bostadskostnadsgruppen en allmän ålderspension av 2 160 kronor. I högsta bostadskostnadsgruppen vore motsvarande belopp 2 960 kronor för personer utan egna inkomster. Härvid hade bortsetts från eventuella särskilda (kommunala) bostadstillägg.

Direkt tillämplig på svenska förhållanden vore den i artikel 26 p. 3 av konventionen införda bestämmelsen, att den nationella lagstiftningen kunde föreskriva, att förmånerna, därest de icke grundade sig på erlagda avgifter, finge nedsättas, om förmånstagarens arbetsinkomst eller övriga tillgångar eller bådadera sammanlagt överstege ett fastställt belopp.

Som pensionsstyrelsen tidigare uttalat finge det anses tveksamt, om de ovannämnda pensionsbeloppen vore av den storlek, att konventionens villkor uppfylldes, särskilt som de förut nämnda bostadstilläggen ju vore beroende av inkomstprövning. I artikel 67 stadgades nämligen under b) att förmånsbelopp finge nedsättas endast i den mån tillgångarna överstege föreskrivna väsentliga belopp. Huruvida de från och med den 1 januari 1954 till 1 000 respektive 1 500 kronor höjda avdragsfria beloppen kunde anses utgöra väsentliga belopp undandroge sig styrelsens bedömande.

Del VIII. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd. Styrelsen framhåller, att konventionen i fråga om förmåner av ekonomisk natur vid havandeskap och barnsbörd uppställer samma krav som förslaget. Beträffande konventionsförslaget har styrelsen anfört följande:

»Vad angår förmåner i anslutning till havandeskap må anmärkas, att kvinnlig medlem i erkänd sjukkassa erhåller moderskapshjälp med i regel 110 kronor. Kvinna, som ej är medlem av erkänd sjukkassa och således ej är berättigad till moderskapshjälp, kan efter inkomstprövning tillerkännas s. k. moderskapspenning med 75 kronor. Till kvinna, som prövas vara i uppenbart behov av understöd i anledning av havandeskapet, kan därjämte efter behovsprövning av statsmedel beviljas s. k. mödrahjälp kontant eller in natura, intill ett värde av 400 eller, vid flerbörd, 500 kronor.

Även om till de nu angivna förmånerna läggas övriga sociala åtgärder från samhällets sida vid havandeskap och förlossning såsom barnmorskevård och billig vård å förlossningsanstalt, vilka åtgärder beröra praktiskt taget alla kvinnor i landet, torde det icke vara möjligt att, med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser, från svensk sida, ratificera en konvention med det innehåll förevarande del har, särskilt som genom den svenska sjukförsäkringen ersättning för inkomstbortfall ej kan erhållas annat än i samband med sjukdom.»

Del IX. Förmåner vid invaliditet. Pensionsstyrelsen har tidigare beträffande denna del anfört följande:

»Denna del avser förmåner i händelse av oförmåga till inkomstbringande arbete av vad slag det vara må, då det är antagligt att arbetsoförmågan kommer att vara bestående eller kvarstår sedan en periodisk ersättning vid arbetsoförmåga upphört att utgå.

I anslutning härtill erinras om att invalidpension utgår enligt folkpensioneringslagen för tid före fyllda 67 år till den, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdig-

heter, under förutsättning att nedsättningen av arbetsförmågan kan anses varaktig. I praktiken godtages en nedsättning till $^1/_3$ av arbetsförmågan. Har åter sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan som här sagts varit oavbrutet bestående minst ett år och kan den utan att anses varaktig antagas bliva bestående ytterligare avsevärd tid, skall därunder utgå sjukbidrag.

Invalidpensionen och sjukbidraget utgå efter samma grunder. Sålunda utgår ett grundbelopp å 200 kronor om året oberoende av den egna inkomsten eller förmögenheten. Härtill kommer ett tillägg å högst 600 kronor om året till gift pensionsberättigad, vars make uppbär folkpension eller nedan omförmält hustrutillägg, och å högst 800 kronor om året till övriga pensionsberättigade. Tillägget reduceras i princip med 5/10 av den uppskattade årliga inkomst, som överstiger 600 kronor för makar tillsammans och 400 kronor för annan pensionsberättigad. Till dessa förmåner kunna komma sådana bostadstillägg och särskilda bostadstillägg, som enligt vad förut nämnts kunna tillkomma ålderspensionärerna, ävensom i vissa fall s. k. hustrutillägg. Invalidpension och sjukbidrag liksom även hustrutillägg därtill förhöjas med indextillägg efter ungefärligen samma grunder som gälla för ålderspensionerna.»

Beträffande de sålunda lämnade uppgifterna kunde anmärkas, att vissa ändringar numera skett i folkpensioneringslagen.

Sålunda hade med verkan från och med den 1 juli 1952 till och med utgången av 1953 vid inkomstberäkningen medgivits viss privilegiering av pension på grund av egen eller anhörigs arbetsanställning. Vidare hade den ovannämnda karenstiden om ett år för erhållande av sjukbidrag mildrats till att avse endast sex månader och rätten till hustrutillägg något vidgats.

Den 1 januari 1954 komme två vittgående ändringar i folkpensioneringslagen att genomföras. Då komme nämligen de nuvarande allmänna (statliga) och särskilda (kommunala) bostadstilläggen att avlösas av kommunala bostadstillägg; införandet i kommunen av dessa tillägg bleve varje kommuns ensak. Vidare skulle de ovan angivna avdragsreglerna ändras för de inkomstprövade förmånerna — tilläggspension, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Den avdragsfria inkomsten, som nu vore 400 kronor för icke gift person och 600 kronor för två makar, komme att höjas från och med 1954 till 1 000 kronor för ogift och 1 500 kronor för makar tillsammans. Förutnämnda avdragsfaktorn $^5/_{10}$ bleve 33 $^1/_3$ % för inkomst mellan 1 000 och 1 400 kronor för ogift och inkomst mellan 1 500 och 2 100 kronor för två makar samt 66 $^2/_3$ % för inkomst därutöver.

Beträffande möjligheten att ratificera konventionen i avseende å del IX gällde i stort sett samma synpunkter som ovan anförts rörande del V. Tolkningen av artikel 67 b) vore sålunda av stor betydelse i förevarande avseende.

Del X. Förmåner till efterlevande. Styrelsen erinrar, att styrelsen härom tidigare anfört följande:

»Beträffande de i denna del angivna riskfallen i anslutning till familjeförsörjarens frånfälle må anmärkas, att änkepension efter inkomstprövning kan utgå med högst 600 kronor om året till änka, som vid mannens frånfälle uppnått 55-årsåldern och varit gift med honom minst fem år. Änkepension förhöjes å vissa orter med bostadstillägg. Vidare kunna bidrag till änkor och änklingar med barn under 10 år utgå av allmänna medel efter samma grunder och med belopp av samma storlek som änkepensionerna, därest barnet står under den efterlevande makens vårdnad och den efterlevande maken stadigvarande bor tillsammans med barnet. Bidragen kunna ej utgå till vårdnadstagare som åtnjuter folkpension. Änkepensioner-

na samt änke- och änklingsbidragen äro indexreglerade. Slutligen utgår — utöver de allmänna barnbidrag som från och med år 1948 utbetalas för praktiskt taget varje barn i riket — särskilda barnbidrag bl. a. i här förevarande fall till barn under 16 år som äro svenska medborgare och stadigvarande vistas här i riket. Dessa barnbidrag äro ej graderade efter dyrort eller efter antalet barn i familjen. Till varje barn utgår ett visst högsta belopp som reduceras med hänsyn till försörjarens och barnets inkomst. Högst 420 kronor om året utgår till föräldralöst barn och till vissa fader- eller moderlösa. I övriga fall utgår högst 250 kronor om året.

En änka med försörjningsplikt mot två barn, varav minst det ena under 10 år, erhåller för sig och barnen, om de allmänna barnbidragen beräknas till 290 kronor och indextillägg å änkebidraget utgår efter nuvarande grunder, tillsammans 1 860 kronor i lägsta bostadskostnadsgruppen, såvida andra inkomster saknas eller äro ringa. I den högsta bostadskostnadsgruppen är motsvarande belopp 2 260 kronor. Pensionsstyrelsen anser det tveksamt om dessa belopp äro tillfyllest för att uppnå den i artikel 64 föreskrivna standarden. Härtill kommer att änkebidrag endast utgår då något barn är under 10 år samt att den ovan omförmälda bestämmelsen i artikel 65 b) möjligen kan lägga hinder i vägen för medräknande av änkepension eller änkebidrag vid standardbedömningen.

Det torde sålunda knappast vara möjligt att, med nu gällande bestämmelser, ratificera en konvention innehållande del X.»

De i nyssnämnda exempel angivna förmånerna utginge numera med högre belopp med hänsyn till att indextillägget höjts samt till att dyrtidstillägg å de särskilda barnbidragen införts. Alltjämt torde dock gälla, att det för närvarande icke vore möjligt att ratificera de bestämmelser, som innefattades i del X. För övrigt kunde anmärkas, att de ovan i samband med frågan om förmåner vid invaliditet omnämnda författningsändringarna beträffande avdragsreglerna för inkomstprövade förmåner och om införande av kommunala bostadstillägg jämväl avsåge de i del X avhandlade förmånerna till efterlevande, såvitt anginge änkepension samt änke- eller änklingsbidrag. Sedan pensionsstyrelsen lämnade ovan intagna yttrande, hade därjämte änkepensioneringskommittén helt nyligen framlagt ett betänkande med förslag till utvidgat stöd åt änkor och vissa andra ensamstående kvinnor m. m.

Del XI. Normer för beräkning av de periodiska utbetalningarna. I denna del hänvisar styrelsen till vad styrelsen härom ovan närmare anfört. Sålunda syntes konventionens föreskrifter för närvarande ej uppfyllas av den svenska statsunderstödda sjukförsäkringen. Det syntes också tveksamt om de uppfylldes beträffande folkpensioneringen samt de s. k. änke- och änklingsbidragen.

Del XII. Lika behandling av i landet bosatta utländska medborgare. Inom den statsunderstödda sjuk- och moderskapsförsäkringen behandlades i landet bosatta utländska medborgare efter samma regler som där bosatta svenska medborgare. Moderskapspenning — som bekostades helt av statsmedel — vore emellertid förbehållen kvinna, mantalsskriven i landet och svensk medborgare. Beträffande övriga i detta yttrande berörda sociala förmåner kunde anmärkas, att sådana ej tillkomme här bosatta utländska medborgare, om de ej tillförsäkrats dem genom separata överenskommelser. Emellertid innehölle nu artikel 68 i konventionen bl. a., att särskilda regler finge föreskrivas rörande utländska medborgare, såvitt fråga vore om förmåner eller delar därav, som helt eller till övervägande del utginge av allmänna medel. Vid sådant förhållande syntes denna del ej lägga hinder för ratifikation.

Del XIII. Allmänna bestämmelser. Beträffande besvärsrätten hade styrelsen tidigare anfört följande:

»I den statsunderstödda sjukförsäkringen finnes visserligen ingen besvärsrätt stadgad över sjukkassornas beslut men detta förhållande har i praktiken icke hindrat att sådana beslut kunnat prövas av pensionsstyrelsen. Då de besvärsregler i övriga författningar av intresse i förevarande sammanhang, som avse styrelsens ämbetsområde, torde vara tillfyllest, synes från pensionsstyrelsens utgångspunkter bestämmelserna i artikel 66 vara uppfyllda.»

Nämnda artikel 66 motsvarade artikel 70 i konventionen. Någon ändring i sakförhållandet hade ej inträffat.

Arbetsmarknadsstyrelsen förklarar sig ha begränsat sin granskning av konventionstexten till de delar, som avser förmåner utgående vid arbetslöshet. Granskningen hade skett med utgångspunkt från förhållandena inom den jämlikt förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor bedrivna arbetslöshetsförsäkringen. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening torde de i arbetslöshetskasseförordningen nu medgivna förmånerna icke uppfylla de i konventionen angivna minimikraven. Vissa av konventionens artiklar syntes även i övrigt giva anledning till särskilt uttalande. Härom anför arbetsmarknadsstyrelsen:

Artikel 21. Enligt artikel 21 a) skulle de av skyddet omfattade personerna utgöra minst 50 % av samtliga arbetstagare. Antalet medlemmar inom de erkända arbetslöshetskassorna uppginge för närvarande till omkring 1 140 000. Några aktuella uppgifter om totala antalet arbetstagare inom riket torde icke finnas tillgängliga, men enligt de beräkningar, som av socialvårdskommittén utförts för dess år 1948 avgivna betänkande angående obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, skulle år 1950 totalantalet uppgå till omkring 2 450 000 (arbetare och tjänstemän i privat och offentlig tjänst). Arbetslöshetsförsäkringen syntes sålunda för närvarande omfatta icke fullt 50 % av totalantalet, därest man fattade löntagarbegreppet i dess vidaste mening. Det måste nämligen framhållas, att det av socialvårdskommittén framräknade antalet löntagare innefattade samtliga löntagargrupper, sålunda även statstjänstemän och andra för vilka något behov av arbetslöshetsförsäkring knappast syntes föreligga. Avgörande för siffrans storlek vore självfallet hur begreppet löntagare utformades. Med hänsyn till den allmänna uppfattning som man kunde bilda sig om antalet personer, vilka stode utanför försäkringen, torde man kunna antaga, att antalet arbetslöshetsförsäkrade redan nu upginge till omkring 50 % av arbetstagarna.

De i artikel 21 b) och c) angivna alternativen för försäkringens omfattning syntes icke vara tillämpliga på svenska förhållanden.

Artikel 65. Enligt artikel 65 skulle arbetslöshetsunderstödet till manlig medlem med hustru och två barn uppgå till minst 45 procent av medlemmens tidigare, på grund av arbetslösheten bortfallna inkomst. Härvid finge bortses från inkomster utöver viss i artikeln angiven gräns. För närvarande kunde enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor en medlem med angivna familj vid arbetslöshet erhålla högst 11,25 kronor per dag (högsta medgivna daghjälp å 8 kr + maketillägg å 1,25 kr + 2 barntillägg å vardera 1 kr). Toges i enlighet med konventionstexten hänsyn till de allmänna barnbidragen (beräknade till 0,93 kr per barn och dag) skulle med detta understödsbelopp det i artikel 65 uppställda kravet på beloppets storlek vara uppfyllt i de fall, då den bortfallna dagsinkomsten ej överstege 27,27 kronor. Enligt preliminära beräkningar skulle för närvarande ca 63 procent av kassamedlemmarna vara tillförsäkrade den högsta medgivna daghjälpen

av 8 kronor. Man kunde dock utgå ifrån att i ett mycket stort antal fall motsvarade det av kassorna utgivna understödet ej den i artikel 65 mom. 1 förutsatta minimistandarden, enär försäkringstagarens dagsinkomst överstege ovan angivna gränstal av 27,27 kronor.

Som ovan framhållits medgåve konventionen en maximering av understödet, men maximigränsen finge ej sättas lägre än att minimikraven på förmånernas storlek vore uppfyllda för medlemmar med en lön motsvarande den i artikeln definierade yrkesutbildade manliga arbetarens. Med nu gällande maximering av det från arbetslöshetskassorna utgående understödet uppfylldes icke minimikraven, därest den bortfallna lönen överstege 27,27 kronor. Med hänsyn till att lönen för en yrkesutbildad manlig arbetare i Sverige överstege ifrågavarande belopp, syntes försäkringen icke heller i detta avseende uppfylla de i artikeln uppställda minimifordringarna.

Artikel 66. Artikel 66 avsåge det fall, att understödsförmånerna utginge med enhetliga grundbelopp för samtliga arbetslösa. I detta fall skulle understödet till manlig medlem med hustru och två barn uppgå till minst 45 procent av en vanlig vuxen manlig arbetares lön.

Arbetsmarknadsstyrelsen hade icke företagit någon särskild undersökning rörande dagsinkomsten för den i artikel 66 definierade arbetaren, men 30 kronor torde i nuvarande läge ungefär motsvara inkomsten i fråga. Med denna dagsinkomst skulle det sammanlagda understödsbeloppet beräknat i enlighet med artikelns anvisningar behöva uppgå till minst 12,50 kronor per dag för en arbetare med hustru och två barn. Icke heller vid en tillämpning av denna artikel skulle sålunda de nu utgående understödsbeloppen uppfylla konventionens minimifordringar.

Artikel 67. Denna artikel syntes icke äga tillämpning på arbetslöshetsförsäkringen.

Övriga artiklar. De villkor, vilka funnes upptagna i övriga, här ej särskilt nämnda artiklar, syntes uppfyllda av den svenska arbetslöshetsförsäkringen.

Sammanfattningsvis uttalar arbetsmarknadsstyrelsen, att förutsättningar för närvarande saknades för en ratifikation av konventionen med avseende på dess del IV angående förmåner vid arbetslöshet. Detta förhållande finge framför allt hänföras till de nuvarande alltför låga understödsbeloppen. Arbetsmarknadsstyrelsen räknade dock med att dessa belopp efter nu pågående utredning komme att höjas väsentligt. Det vore emellertid icke säkert, att den svenska arbetslöshetsförsäkringen ens om föreslagna ändringar skulle genomföras, komme att motsvara de i konventionen uppställda minimikraven. Det kunde tänkas, att vissa kassor, trots att möjligheter förelåge därtill, underläte att vidtaga önskvärda höjningar av understödsbeloppen. Med mindre än att kassornas frihet i sistnämnda avseende inskränktes något, torde det icke heller i framtiden bli möjligt att garantera ett uppfyllande av konventionens bestämmelser.

Medicinalstyrelsen har icke något att erinra mot konventionen i den mån denna berörde styrelsens verksamhetsområde.

Landsorganisationen erinrar om att organisationen i slutet av år 1950 till delegationen avgivit ett detaljerat utlåtande i samband med den förberedande behandlingen av det i konventionen reglerade ämnet, varvid organisationen även utvecklat sin principiella uppfattning rörande en konventionsreglering av detta slag. I sistnämnda hänseende anförde landsorganisationen följande:

Den ifrågasatta regleringens syfte är att åvägabringa en samordning i mera väsentliga avseenden mellan de olika grenarna av socialvårdssystemet samt en sådan utformning av de materiella bestämmelserna att systemet bättre än de särskilda förkrigstida konventionerna svarar mot nutida uppfattning av den sociala omvårdnadens karaktär och uppgifter. Regleringen är grundad på de ledande principerna i 1944 års Philadelphiarekommendationer om ekonomisk trygghet (Income Security) och om hälso- och sjukvård (Medical Care); dess tilltänkta form av konvention avser att ge en mera precis och förbindande karaktär åt bestämmelserna i dessa rekommendationer.

Idén om en sådan allmän internationell konvention, omslutande samtliga socialvårdsformer — eller åtminstone de väsentliga av dessa — härrör från ILO:s expertkommitté för social trygghet (Committee of Social Security Experts). Det i remitterade betänkandet ingående frågeformuläret utgör en av denna kommitté verkställd överarbetning av ett tidigare av arbetsbyrån utarbetat formulär.

Landsorganisationen ansluter sig helt till den grundsyn på socialvården, som utvecklas i betänkandet, och finner det från denna utgångspunkt följdriktigt att den internationella regleringen utformas i ett instrument, vari de olika socialvårdsgrenarna sammanföras och samordnas med syfte att så långt möjligt vinna enhetlighet i fråga om tillämpningsområde, kvalifikationsvillkor, understödsrelationer o. s. v.» — Landsorganisationen tillade vidare, att de i olika sammanhang förekommande undantagsbestämmelserna för *lågt utvecklade länder* visserligen i princip vore oegentliga; av praktiska skäl torde man emellertid vara nödsakad att tills vidare acceptera minimistandarden.

Bedömandet av frågan huruvida svensk ratificering vore möjlig — fortsätter Landsorganisationen — förutsatte en detaljerad jämförelse mellan å ena sidan konventionens och å andra sidan den hithörande svenska lagstiftningens regler rörande ersättningsunderlag, understödsrelationer, understödsperioder och kvalifikationsvillkor. Denna rent tekniska och siffermässiga jämförelse borde uppenbarligen ankomma på respektive tillsynsmyndigheter. Landsorganisationen inskränkte sig följaktligen till det yttrandet, att vad anginge de allmänna bestämmelserna i konventionen — dennas omfattning i avseende å särskilda socialvårdsgrenar, den av skyddet omfattade personkretsen, ratifikationssystemet o. s. v. — hinder för svensk ratifikation icke syntes föreligga.

Svenska arbetsgivareföreningen anser, att enär de mot konventionen svarande socialförmånerna i Sverige icke beräknades enligt i konventionen (del XI) angivna normerna, en svensk ratifikation icke kunde komma i fråga. Det torde även vara tvivelaktigt, huruvida Sverige uppfyllde de krav, som uppställdes i den till del XI fogade tabellen. De däri angivna procentsatserna, beräknade på inkomstsummor av i del XI föreskriven storleksordning, syntes i många fall komma att leda till alltför höga förmånsbelopp. Sverige torde icke uppfylla kraven i fråga om förmåner vid sjukdom, vid arbetslöshet, vid havandeskap och barnsbörd och vid invaliditet samt endast med tveksamhet i fråga om förmåner vid ålderdom och för efterlevande. Härvid hade hänsyn icke tagits till skattebelastning, vilket, om man så finge tyda konventionens tystnad härvidlag, icke heller torde ha avsetts. Huruvida ett så-

dant hänsynstagande skulle ändra nyss angivna förhållande, torde sålunda kunna lämnas därhän. Utom i fråga om vissa delar av folkpensionen saknade vidare svensk lagstiftning bestämmelser motsvarande dem i artikel 65 punkt 10 och artikel 66 punkt 8, vari stadgades, att »beloppen av löpande periodiska utbetalningar avseende ålderdom, yrkesskada (utom i fall av övergående arbetsoförmåga), invaliditet samt försörjarens död skola göras till föremål för översyn i anslutning till väsentliga ändringar i den allmänna inkomstnivån, då sådana föranledas av väsentliga förändringar i levnadskostnaderna.»

Föreningen övergår härefter till att behandla de övriga olikheter i konventionens olika delar, vilka skulle kunna hindra en ratifikation i dessa delar, samt anför härom följande:

Artikel 21. Troligen omfattade vår arbetslöshetsförsäkring icke de under a) eller b) åsyftade personkretsarna. Den under c) angivna kvalifikationen torde däremot uppnås. Denna utgjorde dock enligt artikel 3 ett sådant temporärt undantag, som av otillräckligt utvecklade länder för viss tid finge tillämpas.

Artikel 48. Det skydd som lämnades genom moderskapspenning och moderskapshjälp omfattade icke de i denna artikel nämnda kategorierna.

Artikel 50 (jfr även andra satsen i artikel 47). Häremot svarande bestämmelser funnes icke i Sverige.

Artiklarna 65—67. Dessa utgjorde såsom ovan anförts ratifikationshinder.

Artikel 68. De här i riket förekommande socialförmånerna kunde endast delvis åtnjutas även av utländska medborgare, bosatta i Sverige. Dock torde de svenska reglerna uppfylla kraven med hänsyn till de i artikeln givna bestämmelserna om ömsesidighet.

Slutligen framhåller föreningen, att även om det vore möjligt för Sverige att nu helt eller delvis tillträda denna detaljrika konvention, så ändock ej borde ske i nuvarande läge, då en allmän översyn ägde rum av den svenska sociallagstiftningen. Ett flertal lagförslag inom områden, som behandlades i konventionen, vore som bekant nu föremål för statsmakternas övervägande.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) finner att i vad gäller de allmänna bestämmelserna, som funnes intagna i konventionens del I och del XII, XIII och XIV, dessa syntes ur den svenska lagstiftningens synpunkt icke giva anledning till några större svårigheter ur ratificeringssynpunkt. TCO hade visserligen icke i detalj granskat dessa bestämmelser, men i stort sett syntes svensk lagstiftning uppfylla de här angivna förutsättningarna. Att däremot före en eventuell ratificering av konventionen bedöma, huruvida svensk lagstiftning uppfyllde de olika branschernas föreskrifter i vad framför allt avsåge den skyddade personkretsens omfattning och de olika förmånernas procentuella storlek, ställde sig betydligt svårare. I vissa fall kunde utan vidare fastställas, att svensk lagstiftning icke möjliggjorde en ratificering, exempelvis i vad gällde förmåner vid havandeskap och barnsbörd samt förmåner till efterlevande. Det förefölle emellertid TCO som om prövningen av dessa frågor närmast borde ankomma på de offentliga myndigheterna.

TCO framhåller vidare, att med hänsyn till att den svenska lagstiftningen

för närvarande på vissa punkter vore föremål för en genomgående revision, det icke synes önskvärt att nu taga ställning till ratificering av delarna rörande hälso- och sjukvård, kontantförmåner vid sjukdom samt förmåner vid arbetslöshet. En eventuell ratificering av dessa delar torde böra ske i anslutning till ikraftträdandet av de nya lagförslagen på dessa områden.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet erinrar i sitt yttrande inledningsvis om att medlemsstat, som ratificerade konventionen, skulle förbinda sig att tillämpa a) vissa allmänna bestämmelser (del I), b) standardnormerna för åtminstone tre av de nio socialvårdsgrenarna (del II—X), däri inbegripen minst en av de delar, som avsåge förmånerna vid arbetslöshet (del IV), ålderdom (del V), yrkesskada (del VI), invaliditet (del IX) eller till efterlevande (del X), samt c) de generella villkor, som hänförde sig till de delområden ratifikationen omfattade.

Vad till en början anginge de i konventionen under a) och c) härovan upptagna bestämmelser och villkor, vilka hänförde sig till delarna I och XIII, anser delegationen hinder för ratifikation från svensk sida i och för sig icke föreligga.

Beträffande övriga delar anför delegationen:

Del II (hälso- och sjukvård). I artikel 10 mom. 1 stadgas, att förmånerna vid sjukdomstillstånd minst skola omfatta bl. a. specialistvård utanför sjukhus samt tillhandahållande av väsentliga läkemedel. Under hänvisning till vad i socialstyrelsens promemoria anföres beträffande denna del av konventionen anser styrelsen, att Sverige fyller konventionens krav beträffande förmånerna i del II. Pensionsstyrelsen håller däremot före, att den svenska sjukförsäkringen icke uppfyller villkoren i fråga om hälsovården, enär de erkända sjukkassorna ej bekosta exempelvis förebyggande läkarvård.

Delegationen finner sig kunna godtaga den i promemorian framförda åsikten, att de möjligheter till specialistvård utanför sjukhus, som erbjudas i vårt land, i stort sett motsvara konventionens krav. Vad däremot beträffar tillhandahållande av väsentliga läkemedel kan delegationen icke finna, att Sverige på sätt i promemorian göres gällande, med nuvarande lagstiftning uppfyller det i artikel 9 c) uppställda kravet, att den skyddade personkretsen skall omfatta minst 50 % av samtliga i landet bosatta personer. Visserligen är det riktigt, att över hälften av de till sjukkassor anslutna samt alla för vård å allmän sal å offentlig sjukvårdsinrättning intagna tillförsäkras erforderliga läkemedel utan kostnad för den enskilde, men detta synes icke vara tillräckligt för att uppfylla det i nämnda artikel uppställda villkoret med avseende å den skyddade personkretsen.

I förevarande artikel uppställas emellertid fyra alternativa villkor (a—d) angående hälso- och sjukvårdens omfattning. Av dessa kan från början bortses från det sista, nämligen alternativ d), enär detta är en undantagsbestämmelse, som avser tillämpning av artikel 3. Man har alltså ifråga om svenska förhållanden att välja mellan de tre återstående alternativen a)—c), enligt vilka hälso- och sjukvårdsförmånerna i del II av konventionen skall omfatta föreskrivna kategorier av

a) arbetstagare, utgörande minst 50 % av alla arbetstagare ävensom deras hustrur och barn, eller

b) den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 % av alla i landet bosatta ävensom deras hustrur och barn, eller

c) i landet bosatta, utgörande minst 50 % av samtliga.

I syfte att erhålla underlag för en bedömning av spörsmålet, huruvida Sverige vid en tillämpning av något av de här ovan angivna alternativen skulle kunna anses fylla konventionens krav i del II med avseende å den skyddade personkretsen, har socialstyrelsen på anmodan av delegationen verkställt viss kompletterande utredning.

Efter att ha framhållit att ovan angivna tre alternativ icke äro ekvivalenta utan ge rätt avvikande resultat uttalar styrelsen i sin utredning, att verkställda beräkningar giva vid handen, att de förvärvsarbetande utgöra 45 % av hela befolkningen, arbetstagarna 36 % och företagarna 9 %. Hustrur och barn till arbetstagarna utgöra tillsammans 27 %, till företagarna 12 % och till samtliga förvärvsarbetande 39 % av hela befolkningen.

En tillämpning av de alternativa kriterierna i artikel 9 ger, yttrar styrelsen vidare, för Sveriges del följande resultat beträffande skyddets minimiomfattning ifråga om hälso- och sjukvård.

		I % av befolkningen
9 a)	hälften av arbetstagarna	18
	» » hustrur och barn	14
	Tillhopa	32
9 b)	» » de förvärvsarbetande	23
	» » hustrur och barn	20
	Tillhopa	43
9 c)	» » befolkningen	50

Kraven i alternativ a) äro sålunda betydligt lindrigare än i c). Alternativ b) representerar ett mellanalternativ.

Härefter anför styrelsen följande. Anledningen till att i styrelsens förutnämnda promemoria beräkningarna beträffande skyddets omfattning i fråga om hälso- och sjukvård grundats på artikel 9 c) vore, att detta stadgande vore det enklaste att tillämpa. Sjukkassestatistiken redovisade nämligen icke medlemmarnas uppdelning på arbetstagare, förvärvsarbetande befolkning o. dyl. utan endast på vuxna män resp. kvinnor och barn. Artikel 9 a) eller b) kunde emellertid även användas i detta sammanhang. Om man använde alternativ a), kunde det visserligen icke exakt beräknas hur stor andel av samtliga arbetstagare i riket som vore sjukvårdsförsäkrade. Med all säkerhet vore dock anslutningen till sjukkassorna större bland arbetstagare än bland andra. När antalet sjukvårdsförsäkrade vid utgången av 1950 uppgick till 3 029 000 eller till 56 % av samtliga vuxna, torde därför motsvarande procenttal för arbetstagarna vara något högre.

Vad anginge läkemedel vore samtliga sjukvårdsförsäkrade tillförsäkrade dylika vid vård på sjukhus. Förmånen av fria läkemedel tillkomme emellertid varje patient, som vore intagen för vård å sjukvårdsanstalt, alltså även icke sjukförsäkrade. I den öppna vården vore f. n. något över hälften av de sjukvårdsförsäkrade tillförsäkrade läkemedelsersättning, nämligen bland vuxna ca 1 600 000 och bland barn ca 700 000 eller tillsammans 2 300 000. Inalles vore i den öppna vården 32 % av befolkningen tillförsäkrade läkemedelsersättning genom sjukkassorna. Motsvarande procenttal vore för de vuxna 30 % och för barnen 42 %. Skyddet måste emellertid enligt 9 a) omfatta minst 50 % av arbetstagarna och dessutom deras hustrur och barn. Detta vore icke fallet. Även om andelen läkemedelsförsäkrade bland arbetstagarna vore större än bland de vuxna över huvud, så torde den dock

icke nå upp till 50 %. Sannolikt låge talet något över 35 %. För att villkoren i artikel 9 a) skulle vara helt uppfyllda, skulle samtliga de 2 300 000 personer som f. n. vore tillförsäkrade läkemedelsersättning från sjukkassorna utgöras av arbetstagare samt deras hustrur och barn. Såvitt anginge sjukförsäkringen, uppfylldes sålunda icke villkoren i artikel 9 a) beträffande läkemedelsersättningen i den öppna vården. Ännu mindre uppfylldes givetvis villkoren i artikel 9 b) och c), vilka enligt det föregående ginge något längre i sina fordringar än alternativ a).

I detta sammanhang borde nämnas, uttalar styrelsen slutligen, att landstingen i vissa fall ersatte läkemedelskostnaderna i den öppna vården t. ex. för insulin, leverpreparat, hormonpreparat m. m. Dessutom vore vissa befattningshavare i allmän och enskild tjänst genom sina anställningsavtal tillförsäkrade sjukvård och läkemedel, dock i regel icke för hustrur och barn. Det vore dock icke möjligt, att i beräkningarna taga någon hänsyn till dessa förmåner, då det icke vore känt i vilken omfattning de utginge.

Med hänsyn till att ersättning för viktiga läkemedel ej för närvarande allmänt tillhandahålles av sjukkassorna och då konventionen torde böra tolkas så, att var och en av de i art. 10 angivna förmånerna skall äga sin motsvarighet inom medlemsstatens lagstiftning för att kraven i del II skola anses vederbörligen tillgodosedda, anser delegationen sålunda, att bestämmelserna i del II av konventionen icke kunna för vårt lands vidkommande anses fyllda. Denna del kan därför nu icke medräknas för en eventuell ratifikation. Frågan om godkännande av de ur denna del av konventionen härrörande förpliktelserna torde emellertid böra omprövas, sedan riksdagens år 1946 fattade principbeslut om fria eller rabatterade läkemedel i särskild ordning vid sidan av sjukförsäkringen genomförts, vilket av socialförsäkringsutredningen förutsatts skola ske senast i samband med den föreslagna reviderade sjukförsäkringslagens ikraftträdande.

I fråga om del III (kontantförmåner vid sjukdom) uttala såväl socialstyrelsen som pensionsstyrelsen, att Sverige icke uppfyller de i denna del uppställda kraven. Visserligen ligger den övre gränsen för förmånernas varaktighet väsentligt högre i Sverige än vad i konventionens art. 18 förutsättes, men den sjukkassemedlemmarna i genomsnitt tillförsäkrade sjukpenningen torde — trots att denna i de erkända sjukkassorna sedan den 1 juli 1952 utgår med lägst 2 och högst 14 kronor per dag — alltjämt understiga de kontantförmåner, som enligt konventionen skola utgå vid sjukdom.

I fråga om denna del av konventionen synes ett slutligt bedömande av frågan huruvida Sverige kan godtaga därur härrörande förpliktelser böra anstå i avbidan på prövning av det förutnämnda sjukförsäkringsförslaget.

Del IV (förmåner vid arbetslöshet). Enligt både socialstyrelsens och arbetsmarknadsstyrelsens mening uppnå de från den nuvarande svenska arbetslöshetsförsäkringen utgående försäkringsförmånerna icke de i konventionen förutsatta beloppen. Socialstyrelsen utgår dock ifrån att denna del, i vad densamma avser kontantförmåner, kommer att fylla konventionens krav, därest de vid innevarande års riksdag väntade ändringarna beträffande arbetslöshetsförsäkringen genomföras, medan arbetsmarknadsstyrelsen finner det tveksamt, huruvida ens därefter den svenska arbetslöshetsförsäkringen kommer att motsvara de i konventionen uppställda minimikraven. Det kan nämligen tänkas, säger styrelsen, att vissa kassor, trots att möjligheter föreligga därtill, underlåta att vidtaga önskvärda höjningar av understödsbeloppen. Det synes vidare tveksamt, om den av den svenska försäkringen skyddade personkretsen är tillräckligt omfattande enligt villkoret i art. 21 a). Avgörande härför torde vara hur begreppet löntagare utformas. Vad däremot angår förmånens varaktighet, så medgiva de svenska

arbetslöshetskassorna längre understödstid under en 12-månadersperiod än vad som angives såsom minimum i art. 24 mom. 1 a), som bör tillämpas på svenska förhållanden.

Av det anförda lärer framgå, att Sverige för närvarande icke kan ratificera förevarande del av konventionen. Möjligheterna för en framtida ratificering torde böra ytterligare undersökas, sedan det av 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen i november 1952 framlagda förslaget till vissa förbättringar av ersättningarna inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen m. m. blivit föremål för statsmakternas prövning.

Del V (förmåner vid ålderdom). I fråga om denna del av konventionen synes Sverige uppfylla konventionens krav i avseende å såväl den skyddade personkretsen som, vid tillämpning av art. 67 d), jämväl förmånernas storlek.

Emellertid synas bestämmelserna i art. 68 utgöra hinder för svensk ratificering av denna del. Enligt nämnda artikel skola i landet bosatta utländska medborgare i princip äga samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare. Detta villkor är, såsom socialstyrelsen framhåller, icke uppfyllt för Sveriges del såvitt avser lagen om folkpensionering, vilken i princip är tillämplig endast beträffande svenska medborgare. Styrelsen anser, att en sådan ändring i lagen bör övervägas, att den i förevarande hänseende bringas i överensstämmelse med konventionen. Därvid kan, anför styrelsen, enligt art. 68 mom. 1 föreskrivas särskilda regler — t. ex. viss tids vistelse i Sverige — för att utländska medborgare skola komma i åtnjutande av folkpension.

I likhet med socialstyrelsen finner delegationen att en ändring i folkpensioneringslagen i enlighet med de av socialstyrelsen angivna riktlinjerna skulle innebära en utväg att avlägsna ratifikationshindret beträffande denna del av konventionen. Med hänsyn till angelägenheten av att denna betydelsefulla konvention må kunna från svensk sida ratificeras, förordar delegationen, med instämmande i styrelsens förslag, att en sådan ändring av lagen upptages till övervägande.

Del VI (förmåner vid yrkesskada). Vidkommande den skyddade personkretsen torde Sverige uppfylla i art. 33 stadgade villkor. Vad beträffar förmånernas omfattning och beskaffenhet finner socialstyrelsen konventionens krav vara tillgodosedda för Sveriges del, medan riksförsäkringsanstalten hyser betänkligheter på vissa punkter.

Sålunda anmärker riksförsäkringsanstalten, att den i art. 34 mom. 2 d) angivna vården å konvalescenthem ej enligt den svenska olycksfallsförsäkringslagen bekostas i andra fall, än då vården kan hänföras under läkarvård. Enligt delegationens uppfattning kan emellertid detta förhållande icke utgöra ratifikationshinder, då vård å dylikt hem måste anses såsom ett substitut för sjukhusvård. Enligt momentets ordalag utgör dessutom vård å konvalescenthem ett alternativ för vård å sjukhus, sanatorium eller annan sjukvårdsinrättning.

I anslutning till art. 35 mom. 1 framhåller riksförsäkringsanstalten vidare, att den svenska olycksfallsförsäkringslagen saknar bestämmelser om arbetsvård. Härtill må endast anmärkas, att sådant samarbete med de allmänna arbetsvårdsorganen, som avses i nämnda mom., enligt momentets avfattning skall äga rum, »när så lämpligen kan ske». Ratifikationshinder föreligger således ej på denna punkt.

Beträffande art. 36 mom. 3 yttrar riksförsäkringsanstalten, att det med momentets formulering förefaller, som om utbyte mot kapital skulle kunna ifrågakomma även under sjukdomstid, medan olycksfallsförsäkringslagen medgiver utbyte endast av livränta mot kapital. I anledning härav torde böra erinras, att enligt konventionens formulering de periodiska utbetalning-

arna *må* utbytas mot kapital för en gång. Här är alltså icke fråga om en ovillkorlig föreskrift, att dylikt utbyte *skall* äga rum.

Såvitt delegationen kan finna, uppfyller den svenska lagstiftningen sålunda konventionens krav beträffande förevarande del VI. Sverige torde därför kunna godtaga de ur denna del härrörande förpliktelserna.

Del VII (familjeförmåner). Såsom framgår av socialstyrelsens yttrande och den därvid fogade promemorian lärer Sverige uppfylla konventionens krav i denna del i avseende å såväl kretsen av skyddade personer som familjeförmånernas storlek. Förevarande del torde därför kunna godtagas från svensk sida.

Del VIII (förmåner vid havandeskap och barnsbörd). Nyssnämnda promemoria giver vid handen, att i Sverige de i art. 49 mom. 2 föreskrivna hälso- och sjukvårdsförmånerna vid havandeskap och barnsbörd tillhandahållas, medan däremot i art. 50 avsedda kontanta förmåner vid inkomstbortfall, föranlett av havandeskap och barnsbörd, icke utgå i Sverige. Konventionens allmänna villkor i denna del kunna därför icke anses uppfyllda i vårt land. I detta sammanhang må emellertid erinras därom, att socialförsäkringsutredningen har att ompröva den samhälleliga hjälpen vid havandeskap och barnsbörd, varvid visst samråd skall ske med 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

Del IX (förmåner vid invaliditet). Konventionens krav beträffande den skyddade personkretsen samt beträffande förmånernas storlek synas vara uppfyllda genom de i Sverige utgående invalidpensionerna. Även i fråga om denna del av konventionen uppkommer emellertid det vid behandlingen av del V (förmåner vid ålderdom) berörda spörsmålet om utländska medborgares rättigheter enligt art. 68. För att möjliggöra svensk ratificering av förevarande del av konventionen lärer den tidigare föreslagna ändringen av folkpensioneringslagen vara erforderlig.

Vad slutligen beträffar del X (förmåner till efterlevande) fyller Sverige varken konventionens allmänna villkor i art. 60 mom. 1 samt i art. 63 mom. 5 eller dess krav beträffande storleken av förmånerna till efterlevande. Ej heller denna del kan därför ratificeras av Sverige.

Sammanfattningsvis finner delegationen, att för närvarande säkra förutsättningar för svensk ratificering endast funnes beträffande delarna VI (förmåner vid yrkesskada) och VII (familjeförmåner). En ändring av folkpensioneringslagen i enlighet med i det föregående angivna riktlinjer beträffande utländska medborgares ställning skulle skapa möjligheter för en ratificiering även av delarna V (förmåner vid ålderdom) och IX (förmåner vid invaliditet). Vidare torde genomförandet av den beslutade läkemedelsreformen bli avgörande för frågan, huruvida del II (hälso- och sjukvård) skulle kunna godtagas. Huruvida del III (kontantförmåner vid sjukdom) kunde accepteras med hänsyn till villkoren beträffande sjukpenningens storlek bleve beroende av utformningen av hithörande bestämmelser i en reviderad sjukförsäkringslag. Då för en ratifikation krävdes, att vederbörande medlemsstat skulle kunna tillämpa standardnormerna för åtminstone tre av de nio delarna II—X, därav minst en av delarna IV, V, VI, IX eller X, saknades för närvarande enligt delegationens mening förutsättningar för en svensk ratifikation av konventionen.

I anledning av vad Svenska arbetsgivareföreningen yttrat beträffande artiklarna 65 mom. 10 och 66 mom. 8 framhåller delegationen, att svårigheter

beträffande omräkning av förmånernas storlek vid förändringar i löneläget komme att uppstå i alla länder, där icke automatisk indexreglering funnes. Ifrågavarande bestämmelser torde emellertid endast vara avsedda att ge en anvisning om att en översyn av förmånerna skulle äga rum, när en allmän ändring i löneläget inträffat på grund av exempelvis ökade levnadskostnader, men däremot torde det ej vara avsett, att man i lagstiftningen skulle inskriva en förpliktelse för vederbörande land att vid varje åsyftad höjning av lönerna även omräkna förmånerna. Det av föreningen påpekade förhållandet utgjorde således ej ratifikationshinder.

Departementschefen.

De yttranden, som avgivits i ärendet, ger enligt min mening klart vid handen, att hinder för ratifikation från svensk sida icke i och för sig föreligger i fråga om konventionens del I (allmänna bestämmelser), del XI (normer för beräkning av de periodiska utbetalningarna) och del XIII (gemensamma bestämmelser); ej heller synes några berättigade erinringar kunna göras med avseende å konventionens del XIV (diverse bestämmelser) och del XV (slutartiklar). Om tills vidare bortses från del XII (likabehandling av i landet bosatta utländska medborgare) — härtill återkommer jag i det följande — uppställer konventionen såsom krav för medlemsstats ratificering, att åtminstone tre av de nio delar, som avser olika grenar av det sociala trygghetssystemet skall tillämpas, av dem minst en av delarna IV (förmåner vid arbetslöshet), V (förmåner vid ålderdom), VI (förmåner vid yrkesskada), IX (förmåner vid invaliditet) eller X (förmåner till efterlevande).

Liksom med delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anser jag, att förutsättningar för en svensk ratificering av ifrågavarande konvention föreligger beträffande delarna VI (förmåner vid yrkesskada) och VII (familjeförmåner).

Vad angår delarna II (hälso- och sjukvård), III (kontantförmåner vid sjukdom), VIII (förmåner vid havandeskap och barnsbörd) samt X (förmåner till efterlevande) synes mig det lämpligaste vara, att prövningen av frågan huruvida konventionen i dessa delar kan godtagas från svensk sida får anstå till dess statsmakterna varit i tillfälle att taga ståndpunkt till olika på området f. n. aktuella reformförslag.

I fråga om del IV (förmåner vid arbetslöshet) har arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen uttalat viss tvekan, huruvida det i konventionens artikel 21 a) uppställda kravet på den skyddade personkretsens omfattning, d. v. s. minst 50 procent av alla arbetstagare, vore uppfyllt i Sverige. Vidare har framhållits, att den från vår arbetslöshetsförsäkring nu utgående ersättningen icke helt motsvarade de krav, som uppställdes i konventionen.

Omfattningen av den skyddade personkretsen är beroende av det sätt, på vilket begreppet arbetstagare definieras. Om hänsyn tages till samtliga kate-

gorier av arbetstagare — således även till alla statliga och kommunala tjänstemän och vissa högre befattningshavare i enskild tjänst — kan man kanske säga, att vår arbetslöshetsförsäkring ej uppfyller konventionens krav. I detta sammanhang torde man emellertid enligt min mening kunna bortse från sådana grupper, beträffande vilka behovet av försäkringsmässigt skydd vid arbetslöshet är av närmast teoretisk art. Och därest så sker, framgår av utredningen i ärendet, att i detta hänseende ej föreligger något ratifikationshinder.

På sätt arbetsmarknadsstyrelsen uttalat torde det förhålla sig så, att den hjälp som i dagens läge lämnas av de erkända arbetslöshetskassorna ligger något — om än ej mycket — under den standard, som konventionen avser att trygga. Såsom anmärkts i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 50) har emellertid 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen i slutet av år 1952 framlagt ett förslag till väsentlig förbättring av ersättningarna från försäkringen. Rörande innebörden i detta förslag må här nämnas, att maximidaghjälpen föreslås höjd från 8 till 20 kronor, make- och husföreståndarinnetillägget höjt från 1 krona 25 öre till 2 kronor samt barntillägget höjt från 1 krona till 1 krona 50 öre. Vidare föreslås statens bidrag till försäkringen höjt i betydande mån; och bestämmelserna i detta hänseende föreslås utformade så, att de skall stimulera arbetslöshetskassorna att skapa möjligheter för medlemmarna att höja sina försäkringar. Ett genomförande av utredningens förslag skulle medföra, att en medlem, som har hustru och två minderåriga barn och nu har en daghjälp av 8 kronor och familjetillägg av 3 kronor 25 öre om dagen — den genomsnittliga daghjälpen uppgick i mitten av år 1952 till 7 kronor 24 öre — som regel skulle komma att få 17 kronor om dagen. Med utgångspunkt från en dagsförtjänst av 30 kronor, skulle således i detta fall ersättningen från försäkringen motsvara över 50 procent av hans bruttoförtjänst.

Jag har redan i statsverkspropositionen tillkännagivit, att det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga denna riksdag ett på grundval av arbetslöshetsförsäkringsutredningens betänkande utarbetat förslag om förbättring från och med den 1 juli 1953 av ersättningarna från arbetslöshetsförsäkringen. I detta sammanhang torde jag ej behöva ingå på detaljerna i detta förslag. Det synes mig emellertid uppenbart, att efter ett genomförande av förslaget försäkringens belopp kommer att bli högre än konventionen föreskriver. Enligt vad jag inhämtat från ansvarigt arbetslöshetskassehåll saknas varje anledning att antaga annat än att arbetslöshetskassorna kommer att vidtaga sådana åtgärder att ersättningsnivån höjes i erforderlig mån. Konventionens krav torde således även i detta hänseende bli uppfyllt.

De i del V (förmåner vid ålderdom) och del IX (förmåner vid invaliditet) av konventionen angivna kraven avseende den skyddade personkretsen och förmånernas storlek synes vara uppfyllda i Sverige. Emellertid kvarstår beträffande dessa delar ett hinder för svensk ratifikation, vilket icke föreligger när det gäller godtagandet av delarna IV, VI och VII. Detta samman-

hänger därmed att konventionen i del XII (artikel 68) föreskriver, att i landet bosatta utländska medborgare i princip skall äga samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare, dock med rätt för det ratificerande landet att föreskriva särskilda regler rörande utländsk medborgare. Den svenska lagen om folkpensionering är tillämplig endast å svenska medborgare. Enligt 42 § i lagen äger Kungl. Maj:t visserligen träffa överenskommelse med främmande makt i fråga om tillämpning av lagen å dess här i riket bosatta medborgare, varvid förutsättningen torde vara, att i den främmande staten bosatta svenskar där får åtnjuta motsvarande förmåner. Sådant villkor kan uppställas även enligt konventionen, dock endast i fråga om sociala trygghetssystem, som grundar sig på erlagda avgifter och är begränsade till arbetstagare. Så är icke förhållandet med den svenska folkpensioneringen; enligt denna utgår ju förmånerna oavsett huruvida avgiftsskyldigheten fullgjorts eller ej. Sverige uppfyller därför i fråga om ålders- och invalidpensionerna för närvarande icke villkoren i artikel 68.

Socialstyrelsen har med instämmande av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet ifrågasatt, huruvida ej folkpensioneringslagen borde ändras så, att den i förevarande hänseende komme i överensstämmelse med konventionen. Därvid kunde föreskrivas särskilda regler — t. ex. viss tids vistelse i Sverige — för att utländska medborgare skulle komma i åtnjutande av folkpension. Lämpligt syntes vara att använda den tidsperiod, som föreskreves i den av Europarådets kommitté av socialexperter utarbetade konventionen för ålderspensionering eller 15 års vistelse i landet, av vilka minst 5 år skulle ligga omedelbart före det ansökan om pension gjordes.

Vad sålunda föreslagits synes mig vara förtjänt att närmare övervägas. Frågan härom torde få prövas i samband med den allmänna översyn av folkpensioneringslagen som föreslås.

Enligt min uppfattning är det angeläget, att Sverige genom en snar ratificering av denna betydelsefulla konvention lämnar sin medverkan till strävandena att påskynda utvecklingen på det sociala området i olika länder. För att Sverige skall kunna ratificera konventionen kräves såsom nämnts att Sverige — utöver de tidigare berörda delarna VI och VII — skall kunna tillämpa åtminstone ytterligare en av de delar av konventionen, som avser olika grenar av det sociala trygghetssystemet. Såsom jag redan framhållit, skulle även konventionens del IV kunna tillämpas av Sverige, därest det av mig förebådade förslaget om bättring av ersättningarna från arbetslöshetskassorna vinner riksdagens bifall. Jag tillstyrker därför att under nyssnämnda villkor förevarande konvention ratificeras av Sverige. I ratifikationshandlingen bör angivas, att Sverige godtager de ur delarna IV, VI och VII härrörande förpliktelserna.

I fråga om den fortsatta behandlingen av spörsmålet om Sveriges anslutning till övriga delar av konventionen må erinras därom, att i artikel 4 mom. 1 stadgas, att varje medlem som ratificerat konventionen, därefter äger underrätta Internationella arbetsbyråns generaldirektör om att medlemmen godtager de ur konventionen härrörande förpliktelserna med avse-

ende å en eller flera av delarna II—X, vilka icke redan angivits i dess ratifikationshandling. Med avseende å delarna II, III, V, VIII, IX och X torde det i enlighet härmed få ankomma på Kungl. Maj:t att, allteftersom förutsättningar för ett godtagande från svensk sida prövas komma att föreligga, utsträcka ratifikationen att omfatta ifrågavarande delar och underrätta Internationella arbetsbyråns generaldirektör härom.

Konvention (nr 103) och rekommendation (nr 95) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd.

På grundval av textförslag, som utarbetats av arbetsbyrån, antog konferensen en reviderad version av konventionen (nr 3) angående kvinnors användande till arbete före och efter barnsbörd, antagen av 1919 års arbetskonferens, ävensom en kompletterande rekommendation i ämnet.

Ett flertal betydelsefulla ändringar vidtogs i 1919 års konvention, som äger tillämpning å kvinnor anställda i industriella och handelsföretag. Den reviderade konventionen *(Bilaga D)* omfattar kvinnor anställda i industriföretag, i icke industriellt arbete samt i jordbruksarbete ävensom kvinnor, vilka utför förvärvsarbete i hemmet (artikel 1 mom. 1). Från konventionens tillämpning får undantagas företag, i vilka endast medlemmar av arbetsgivarens familj är anställda (artikel 1 mom. 6), vissa kategorier av icke-industriella och jordbruksföretag samt transporter till sjöss (artikel 7 mom. 1).

Ledigheten vid havandeskap och barnsbörd, vilken i 1919 års konvention fastställts till sex veckors obligatorisk ledighet efter nedkomsten och sex veckors valfri ledighet före nedkomsten, omfattar nu en minimiperiod av 12 veckor, av vilka minst sex måste uttagas efter nedkomsten, och återstoden får uttagas före eller efter nedkomsten eller delvis före och delvis efter denna (artikel 3). Ledigheten skall kunna förlängas, om nedkomsten inträffar senare än beräknat, samt då sjukdomskomplikationer uppstår till följd av havandeskapet eller förlossningen.

Bestämmelserna angående kontantförmåner samt hälso- och sjukvårdsförmåner (artikel 4) har ytterligare preciserats. Sådana förmåner måste tillhandahållas antingen inom ramen av en obligatorisk socialförsäkring eller bestridas av allmänna medel. Den kontanta ersättningen skall fastställas på sådant sätt, att »kvinnan och barnet tillförsäkras skäligt uppehälle under hygieniskt tillfredsställande förhållanden och vid en godtagbar levnadsstandard» och skall, såvida ersättningen utgår enligt obligatorisk socialförsäkring och beräknas på grundval av tidigare inkomst, motsvara minst två tredjedelar av kvinnans tidigare arbetsinkomst. Den reviderade konventionen fastslår uttryckligen, att arbetsgivaren icke skall individuellt svara för sådana förmåner, som utgår till av honom anställda kvinnor.

Konventionen föreskriver vidare (artikel 5) att kvinna, som ammar sitt barn, äger att för detta ändamål avbryta sitt arbete; dylika avbrott är att betrakta som arbetstid och skall ersättas såsom sådan, för det fall frågan regleras genom eller i enlighet med den nationella lagstiftningen; vid regle-

ring genom kollektivavtal skall avtalets bestämmelser gälla. Arbetsgivare får icke uppsäga kvinna under tiden för hennes frånvaro från arbetet på grund av havandeskap eller barnsbörd eller vid sådan tidpunkt att uppsägningstiden utlöper under dylik frånvaro (artikel 6).

Konventionen antogs med 114 röster mot 36 med 25 nedlagda. De svenska regerings- och arbetarombuden röstade för konventionens antagande, medan arbetsgivarombudet röstade mot.

Rekommendationen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd *(Bilaga E)* uppställer såsom ett önskvärt mål en högre och mera noggrant angiven standard i fråga om ledighet och förmåner vid havandeskap och barnsbörd än den i konventionen stadgade. Rekommendationen innehåller även föreskrifter för genomförandet av konventionens principer (t. ex. beträffande anordningar för ammande mödrar samt skydd för kvinnans anställning); i rekommendationen behandlas även vissa andra frågor (t. ex. skydd för kvinnans hälsa under havandeskapsperioden).

Rekommendationen antogs med 112 röster mot 31 med 29 nedlagda. De svenska ombuden röstade på samma sätt som i fråga om konventionen i ämnet.

Över konventionen och rekommendationen har socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, Landsorganisationen, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation, Yrkeskvinnors samarbetsförbund och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet yttrat sig.

Socialstyrelsen erinrar inledningsvis om att bestämmelser om ledighet i samband med havandeskap och förlossning funnes dels i lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m., och dels i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949. Enligt förstnämnda lag finge arbetsgivare, som hade vetskap om att kvinnlig arbetstagare blivit havande eller fött barn, ej skilja arbetstagaren från anställningen på den grund att hon i samband med havandeskapet eller barnsbörden avhölle sig från arbetet under skälig tid, högst sex månader. Den ledighetsperiod, som sålunda tillförsäkrats kvinnlig arbetstagare, torde i och för sig uppfylla kraven enligt artikel 3 i konventionen. 1945 års lag vore emellertid tillämplig endast beträffande kvinnlig arbetstagare, som sedan minst ett år haft stadigvarande anställning hos arbetsgivaren, och någon motsvarande begränsning gjordes icke i konventionen.

Arbetarskyddslagen vore, fortsätter styrelsen, i motsats till 1945 års lag icke tillämplig å all verksamhet, vari arbetstagare användes till arbete för arbetsgivares räkning, men dess tillämpningsområde syntes täcka konventionens med undantag för vissa arbetsområden, vilka dock jämlikt artikel 1 mom. 6 och artikel 7 mom. 1 torde kunna uteslutas jämväl från konventionens tillämpningsområde. Enligt 35 § arbetarskyddslagen kunde ledighet från arbetet ej förvägras kvinna, som företedde intyg av läkare eller barnmorska av innehåll, att hon sannolikt kunde vänta sin nedkomst inom sex veckor. Kvinna, som fött barn, finge enligt samma paragraf icke under de

sex första veckorna efter barnsbörden användas till visst i 24 § första stycket av lagen angivet arbete, därest icke med läkarintyg styrktes, att hon utan men för sig eller barnet kunde börja arbetet tidigare. Någon obligatorisk ledighetsperiod efter förlossningen stadgades sålunda icke i arbetarskyddslagen. Ej heller gåves däri föreskrifter om förlängd ledighet före resp. efter nedkomsten i fall av sjukdom, som enligt läkarintyg härrörde av havandeskapet eller förlossningen. Av det anförda finner socialstyrelsen framgå, att den svenska lagstiftningen icke till fullo motsvarade de krav, som uppställdes i artikel 3 av konventionen.

Beträffande artikel 4 yttrar socialstyrelsen, att den samhälleliga hjälp, som för närvarande utginge i Sverige vid havandeskap och barnsbörd — bland annat i form av moderskapshjälp, moderskapspenning och mödrahjälp — icke svarade mot de i konventionen föreskrivna förmånerna. Frågan om en utvidgad hjälp från samhällets sida vid havandeskap och barnsbörd vore emellertid föremål för utredning. Sålunda skulle enligt direktiven för 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen denna utredning närmare undersöka möjligheterna att inom nämnda försäkrings ram bereda förvärvsarbetande kvinnor skydd mot inkomstbortfall vid barnsbörd. Vidare skulle i samband med utredningen angående översyn av bestämmelserna rörande den allmänna sjukförsäkringen prövas i vad mån den samhälleliga hjälpen vid havandeskap och barnsbörd borde sammankopplas med sjukförsäkringen.

I fråga om artikel 5 framhåller socialstyrelsen, att enligt 35 § arbetarskyddslagen kvinna, som ammade sitt barn, ej finge förvägras erforderlig ledighet härför. Någon annan bestämning av ledighetens längd än som låge i ordet »erforderlig» hade icke intagits i lagen. Denna bestämning torde emellertid få anses uppfylla konventionens krav i detta hänseende. Någon bestämmelse om att amningsavbrott skulle betraktas såsom arbetstid och betalas som sådan återfunnes icke i arbetarskyddslagen. Enligt artikel 5 kunde emellertid ersättningsfrågan regleras genom kollektivavtal. Huruvida avtalsparterna därvid kunde överenskomma, att ersättning över huvud icke skulle utgå, framginge icke med erforderlig tydlighet av konventionen.

I anslutning till artikel 6 finner styrelsen, under hänvisning till den i det föregående nämnda lagen av den 21 december 1945, att något skydd motsvarande det i denna lag stadgade icke enligt svensk lagstiftning funnes för kvinnlig arbetstagare med kortare anställningstid än ett år.

Socialstyrelsen uttalar slutligen, att de förut berörda avvikelserna mellan konventionens föreskrifter och den gällande svenska lagstiftningen vore så betydande, att Sverige icke för närvarande kunde eller borde ansluta sig till konventionen. Detta gällde i än högre grad rekommendationen, som i stort sett syftade till att bereda de kvinnor, å vilka konventionen ägde tillämpning, större förmåner i omförmälda hänseenden än som stipulerades i konventionen.

Arbetarskyddsstyrelsen finner vid en jämförelse med arbetarskyddslagens hithörande bestämmelser, att konventionens tillämpningsområde vore betydligt mera vittomfattande än arbetarskyddslagens. Genom bestämmelser i ar-

tikel 7 gåves emellertid möjlighet att utesluta vissa grupper av kvinnliga arbetstagare från konventionens tillämpningsområde. Om en ratifikation från Sveriges sida ansåges böra komma i fråga, ville arbetarskyddsstyrelsen för sin del förorda, att här aktuella föreskrifter bleve tillämpliga på kvinnor inom så många verksamhetsområden som möjligt. Man kunde dock ej uppnå fullständig överensstämmelse i här berörda avseende genom att begagna uteslutningsmöjligheten enligt artikel 7. I konventionen användes nämligen uttrycket »industriföretag», vilket innefattade alla grenar av sådana företag, således även kontorsanställda m. fl., medan i 24 § arbetarskyddslagen, till vilken 35 § andra stycket hänvisade, uttrycket »industriellt arbete» förekomme. Någon möjlighet att från konventionens tillämpningsområde undantaga anställda i industriföretag funnes icke.

En ändring av arbetarskyddslagens tillämpningsområde i syfte att ernå överensstämmelse med konventionen vore enligt arbetarskyddsstyrelsens mening ur flera synpunkter utesluten.

Arbetarskyddsstyrelsen erinrar vidare om att konventionens krav på en obligatorisk ledighetsperiod om sex veckor för kvinna efter barnsbörd motsvarades av en bestämmelse i arbetarskyddslagens 35 §, enligt vilken kvinna, som fött barn, icke finge användas till visst arbete under de sex första veckorna efter barnsbörden. Kvinnan hade dock möjlighet att börja arbetet tidigare, om hon med läkarintyg styrkte, att hon kunde göra detta utan men för sig eller barnet. Denna senare bestämmelse torde utgöra ett ratifikationshinder. Enligt styrelsens erfarenhet hade den under senare år — i motsats mot tidigare — tillämpats i mycket ringa utsträckning. Utnyttjandet av möjligheten till tidigare återgång i arbetet sammanhängde troligen i flertalet fall med ekonomiska förhållanden. Konventionens ovillkorliga krav på obligatorisk ledighet kompletterades emellertid av bestämmelser om kontant ersättning vid frånvaro i samband med barnsbörd, vilka syntes göra den svenska lagens undantagsbestämmelse överflödig. Exempel funnes dock på att möjligheten till tidigare återgång i arbetet varit till nytta för kvinnor, framför allt av psykiska orsaker.

Arbetarskyddsstyrelsen anför vidare:

Konventionens bestämmelse om kvinnas rätt till ytterligare sex veckors ledighet i samband med barnsbörd motsvaras i viss mån av bestämmelsen i 35 § första stycket arbetarskyddslagen. Enligt svensk lag kan denna ledighet endast tagas ut före barnets födelse, medan konventionen anvisar flera möjligheter till förläggning av ledigheten, vilket synes vara av icke ringa praktisk betydelse. Denna motsättning torde dock icke utgöra något ratifikationshinder.

Kvinna skall enligt konventionen vid sjukdom i samband med barnsbörd äga rätt till ytterligare ledighet utöver de stipulerade tolv veckorna. Varje land skall dock äga rätt att bestämma längsta tiden för sådan ledighet. Det kan ifrågasättas, om icke konventionens fordringar i detta avseende täckes av bestämmelserna om rätt till sex månaders ledighet i samband med barnsbörd i lagen om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m.

Ett väsentligt ratifikationshinder utgör fjärde artikelns fordran på obligatorisk, kontant ersättning åt kvinna i samband med barnsbörd. Beträffande

ersättningsbeloppets storlek kräves, att det skall tillförsäkra kvinnan och barnet skäligt uppehälle under hygieniskt tillfredsställande förhållanden och vid en godtagbar levnadsstandard. De bestämmelser om ersättning i samband med barnsbörd, som finnes i Sverige, kan på intet sätt sägas täcka konventionens krav. För att konventionen skall kunna ratificeras, synes någon form av moderskapsförsäkring, motsvarande konventionens fordringar, behöva införas. Denna fråga torde emellertid uppmärksammas av socialförsäkringsutredningen.

Konventionens krav i artikel 5 mom. 1 att kvinna skall äga rätt att avbryta sitt arbete för amningspauser, kan i huvudsak sägas överensstämma med motsvarande bestämmelse i 35 § arbetarskyddslagen. I mom. 2 talas om ersättning under amningspauser, vilket saknar motsvarighet i svensk lag. Enligt vad som synes framgå av konventionens text, ges här icke blott möjlighet till val mellan lagstiftningsåtgärder och överenskommelser genom kollektivavtal utan också en möjlighet att lämna frågan om ersättning helt oreglerad.

Bestämmelsen i artikel 6 om förbud mot uppsägning av kvinna i samband med havandeskap eller barnsbörd motsvaras i stort sett av den svenska lagen om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m. Denna gäller kvinnliga arbetstagare inom alla verksamhetsområden. Den äger dock endast tillämpning på kvinna, som varit anställd minst ett år hos samma arbetsgivare. För ratifikation synes det vara nödvändigt, att kravet på ett års kvalifikationstid borttages ur den svenska lagen.

Pensionsstyrelsen uttalar, att hithörande svensk lagstiftning icke i sin nuvarande form uppfyllde de i konventionen intagna bestämmelserna i fråga om samhällelig ekonomisk hjälp vid havandeskap och barnsbörd, varför konventionen med nu gällande svenska bestämmelser icke torde kunna ratificeras av Sverige.

Medicinalstyrelsen framhåller bl. a. i anslutning till den del av bestämmelsen i artikel 4 mom. 3 av konventionen, vari stadgades att fritt val av läkare och sjukvårdsinrättning skulle lämnas oförkränkt, att styrelsen funne denna synpunkt riktig. För närvarande hade emellertid gravid kvinna i Sverige icke fritt val på denna punkt. Hon måste vid förlossning å sjukhus förlösas inom sitt sjukvårdsområde, om hon icke skulle tvingas att betala »utomlänstaxa». Styrelsen finner vidare den i artikel 7 mom. 1 angivna möjligheten att från konventionens tillämpning undantaga vissa kategorier av arbete opåkallad, enär kvinnor, som vore verksamma i dessa kategorier, genom undantaget skulle komma i sämre ställning än övriga.

Landsorganisationen — som begränsar sitt yttrande till konventionen — anmärker, att densamma ägde tillämpning å kvinnor anställda i industriföretag, i icke industriellt arbete samt i jordbruksarbete, ävensom å kvinnor, som utförde arbete i hemmet. Landsorganisationen yttrar härefter i huvudsak följande.

Enligt den svenska arbetarskyddslagen göres, i avseende å tillämpningsområdet för motsvarande skyddsregler i 35 §, skillnad mellan tid *före* och tid *efter* nedkomsten. För tiden före denna gälla reglerna allt arbete varå arbetarskyddslagen äger tillämpning. Med hänsyn dels till lagens begränsning till rörelse och särskilda arbetsföretag (1 §), dels till undantagen för vissa arbeten (3 §), synes konventionen emellertid även i fråga om tiden före nedkomsten ha ett vidare tillämpningsområde än den svenska arbetarskyddslagens hithörande föreskrifter. Ännu mer gäller detta beträffande

tiden efter nedkomsten, där enligt nämnda föreskrifter skyddet endast gäller för arbete, som avses i 24 § första stycket (hantverks- och industriellt arbete, byggnadsarbete o. s. v.), och sålunda bl. a. inte för jordbruk, kontorsarbete m. m.

Med hänsyn till den i konventionens artikel 7 medgivna möjligheten till undantag för vissa yrkesgrupper synes dock vad nu sagts om tillämpningsområdet inte utgöra ratifikationshinder. Vad angår rätten till ledighet resp. förbudet mot avskedande är också att uppmärksamma den svenska lagen 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap, vilken lag gäller all verksamhet och för övrigt utsträcker den skyddade tiden till sex månader. Såtillvida täcker emellertid ej heller denna lag konventionens tillämpningsområde som det legala frånvaroskyddet gäller först efter ett års anställning. För svensk ratifikation synes det sålunda vara nödvändigt att utnyttja konventionens berörda möjlighet till undantag.

Tveksamt är huruvida bestämmelserna om ledighetstidens omfattning utgöra hinder för ratifikation. Tvekan härutinnan kan för det första — där 1945 års lag icke är tillämplig — råda beträffande bestämmelserna i artikel 3 punkterna 5 och 6 om förlängd ledighet vid av havandeskapet eller nedkomsten föranledd sjukdom. Vidare stadgar konventionen i artikel 3 p. 3 en obligatorisk ledighetsperiod efter nedkomsten av minst sex veckor, utan möjlighet till undantag, medan svenska lagen, som föreskriver samma period, medger tidigare återgång i arbetet, därest kvinnan kan med läkarintyg styrka, att hon utan men för sig eller barnet kan börja arbetet tidigare.

Ett med nuvarande svenska lagstiftning oundvikligt ratifikationshinder ligger i konventionens regler om ersättning m. m. under ledighetstiden. Detta hinder kan endast undanröjas genom att frågan om moderskapsförsäkring eller annan moderskapsersättning, med förmåner svarande mot de i konventionen förutsatta, bringas till sin lösning. Enligt direktiven för den vid årsskiftet tillsatta socialförsäkringsutredningen har denna att pröva även frågan om den samhälleliga hjälpen vid havandeskap och barnsbörd.

Konventionens regler om ledighet för amning överensstämma icke helt med den svenska lagen. Konventionen förutsätter — opraktiskt nog — att ledigheten i fråga till sin längd fixeras i lag; i arbetarskyddslagen talas endast om »erforderlig» ledighet. Ratifikationshinder torde detta emellertid inte utgöra. Vad angår ersättning under amningsavbrotten — såsom för arbetstid — förutsättes i konventionen att reglering kan ske antingen genom lag eller genom kollektivavtal. Det torde vara avsett att, vid avtal, parterna äga fritt överenskomma ej blott om beloppet av denna ersättning utan också huruvida ersättning över huvud skall utgå. Med en sådan tolkning utgör bestämmelsen icke ratifikationshinder.

Bestämmelsen i artikel 6 om förbud mot uppsägning icke blott under frånvarotiden utan även å sådan tidpunkt före denna, att uppsägningstiden utlöper under frånvarotiden torde täckas av den svenska lagstiftningen, enär förbudet i fråga där hänföres till uppsägning *på grund av* havandeskapet resp. barnsbörden.

Svenska arbetsgivareföreningen yttrar:

Förvärvsarbetande kvinnor, som vore frånvarande från arbetet på grund av havandeskap eller barnsbörd i vårt land, vore icke tillförsäkrade ekonomiska bidrag, som stode i relation till deras inkomst. Det ville därjämte synas, som om de förmåner, som för närvarande kunde ifrågakomma i form av moderskapshjälp, moderskapspenning och mödrahjälp, i de flesta fall icke uppginge till de belopp förvärvsarbetande kvinnor skulle komma i åtnjutande av med en tillämpning av konventionens bestämmelser. Detta

gällde uppenbarligen i än högre grad rekommendationen. Konventionen syntes därför icke kunna ratificeras av vårt land förrän obligatorisk moderskapsförsäkring hunnit genomföras, vilken fråga som bekant hänskjutits till socialförsäkringsutredningen. Föreningen ville emellertid framhålla, att den vore positivt inställd till ett bidragssystem, som vore utformat i enlighet med konventionens regler på denna punkt.

Enligt konventionen skulle den enskilde arbetsgivaren i intet fall svara för kostnaderna för förmåner, som utginge till hos honom anställda kvinnor. Denna princip syntes stå i överensstämmelse med strävandena att undvika regler, som minskade kvinnornas möjligheter att erhålla anställning på villkor likvärdiga dem som gällde för den manliga arbetskraften. Föreningen ville emellertid framhålla, att det på relativt stora delar av den svenska arbetsmarknaden vore vanligt, att arbetsgivaren lämnade understöd till kvinnliga anställda, som vore frånvarande på grund av havandeskap eller barnsbörd. Detta gällde tjänstemän i såväl allmän som enskild tjänst. Ett exempel på de regler som i detta avseende tillämpades inom föreningens område, utgjorde § 4 mom. 5 i avtal mellan Sveriges Verkstadsförening och Svenska Industritjänstemannaförbundet. Nämnda mom. vore av följande lydelse: »Kvinnlig tjänsteman som beviljas tjänstledighet i samband med havandeskap eller barnsbörd och förklarar sig ha för avsikt att återinträda i tjänst efter ledigheten under minst tre månader, erhåller full lön under en månad för varje fullt anställningsår hos företaget, dock högst två månader, samt halv lön under ytterligare en månad. Vid sjukdom, som sammanhänger med havandeskapet och som fortvarar eller inträffar de närmast följande tre månaderna efter tjänstledigheten, utgår sjuklön för därtill berättigad med hälften av ordinarie belopp och är sjuklönerätten begränsad till högst tre månader.» Av protokollsanteckning 5 till samma paragraf framginge dock, att dessa bestämmelser skulle upphöra att gälla, då obligatorisk moderskapsförsäkring trädde i kraft. En sådan bestämmelse återfunnes dock icke i alla avtal av detta slag.

Konventionen föreskreve förbud mot uppsägning under frånvaro på grund av havandeskap eller barnsbörd eller under sådan tid dessförinnan, att uppsägningstiden utlöpte under havandeskapsledigheten. Rekommendationen innehölle längre gående regler på denna punkt. Konventionens bestämmelser avveke uppenbarligen från de regler som gällde i vårt land. Enligt dessa finge en kvinnlig arbetstagare över huvud taget icke skiljas från sin anställning på grund av havandeskap eller barnsbörd, såframt hon varit anställd ett år hos arbetsgivaren och icke avhölle sig från arbete under längre tid än 6 månader. Däremot kunde hon uppsägas även under havandeskapsledigheten, om andra skäl förelåge härför såsom driftsnedläggelse. Bevisbördan åvilade i detta fall arbetsgivaren. Det ville synas, som om de svenska lagreglerna skulle erbjuda ett väsentligt bättre skydd än konventionens bestämmelser i frågan.

Vissa av reglerna i rekommendationen syntes mindre lämpliga, i varje fall för svenska förhållanden. Hit hörde exempelvis bestämmelserna, att särskilda lokaler för amning och spädbarnsvård skulle inrättas i anslutning till arbetsplatsen. Som bekant ansåges det med hänsyn till infektionsriskerna icke lämpligt att sammanföra barn under 3 år i lokaler av detta slag. Härtill komme att havandeskapsledigheten i vårt land redan nu ofta utsträcktes till den största delen av amningsperioden. Om den framtida moderskapsförsäkringen utformades i enlighet med tidigare förslag torde tendensen härtill komma att förstärkas.

Rekommendationens sista del behandlade skyddet på arbetsplatser för anställda kvinnors hälsa före och efter nedkomsten. Utan att i detalj ingå på de olika stadgandena ville föreningen framhålla, att reglerna härom

syntes ha utformats på ett alltför stelt och onyanserat sätt. De problem som uppstode i detta avseende torde utan undantag lösas fullt tillfredsställande genom praktiska åtgärder på den enskilda arbetsplatsen.

Föreningen anser sålunda, att det för närvarande icke är möjligt för vårt land att ratificera konventionen eller att bringa svensk lagstiftning och praxis i överensstämmelse med rekommendationen.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) framhåller bl. a., att svensk sociallagstiftning ännu icke generellt reglerat frågan om rätten till ekonomisk ersättning vid moderskap i vidare mån än genom reglerna om moderskapspenning och mödrahjälp. Därtill komme de regler, som gällde för kvinnor, försäkrade i den frivilliga sjukförsäkringen. Bestämmelserna i detta avseende utgjorde ett klart ratifikationshinder. TCO funne därför icke anledning att för närvarande till granskning upptaga konventionens och rekommendationens bestämmelser.

Yrkeskvinnors samarbetsförbund uttalar sin anslutning till konventionens principiella innebörd, nämligen att kvinna skulle äga rätt till en tids ledighet på grund av havandeskap och barnsbörd samt att kvinnan och barnet tillförsäkrades skäligt uppehälle under hygieniskt tillfredsställande förhållanden och vid en godtagbar levnadsstandard. Förbundet anför härefter bl. a. följande:

Det vore en brist, att konventionen endast syftade till att bereda vissa kategorier anställda kvinnor de förmåner, som konventionen avsåge. Kvinnor som arbetade i egna företag eller utövade s. k. fria yrken omfattades sålunda icke av konventionen. Detta vore ett av skälen till att förbundet ansåge, att konventionen i sitt nuvarande skick icke borde ratificeras av vårt land. Då förbundet dessutom toge för givet, att densamma komme att för närmare prövning överlämnas till socialförsäkringsutredningen, funne förbundet icke skäl att för närvarande ingå på en detaljgranskning av konventionens och rekommendationens innehåll.

Förbundet ville dock fästa uppmärksamheten på konventionens artikel 7, punkt 1 enligt vilken från konventionens skydd undantag kunde göras för ett stort antal arbetsområden. Enligt förbundets uppfattning skulle en sådan bestämmelse helt kunna äventyra syftet med konventionen.

Beträffande frågan om bibehållandet av tjänst och tjänsteförmåner ville förbundet framhålla, att gällande svensk lag av den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m. skyddade kvinnliga arbetstagare inom *alla* verksamhetsområden. Förbundet ville bestämt hävda, att det skydd som nämnda lag erbjöde de kvinnliga arbetstagarna, icke finge vedervågas.

Vad anginge frågan om ekonomisk ersättning under frånvaro till följd av havandeskap och barnsbörd, syntes det förbundet som om frågan angående genomförandet av en allmän moderskapsförsäkring i högsta grad aktualiserats genom ifrågavarande konvention.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anför:

Samtliga av delegationen hörda myndigheter och organisationer äro ense därom, att konventionen icke kan ratificeras av Sverige med den nuvarande utformningen av de svenska bestämmelserna i ämnet. Skiljaktigheterna mellan konventionen och den svenska lagstiftningen äro flerfaldiga. Vad först beträffar konventionens tillämpningsområde (artikel 1) i jämförelse med lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i an-

ledning av äktenskap eller havandeskap m. m. samt arbetarskyddslagen, synes konventionen vara längre gående än nämnda lagar, ehuru delade meningar härom framkommit i remissyttrandena med hänsyn till de undantagsmöjligheter, som inrymmas i konventionens artikel 1 mom. 6 och artikel 7 mom. 1. Vidare må framhållas, att konventionen i artikel 3 mom. 2 och 3 föreskriver en obligatorisk ledighetsperiod efter nedkomsten av minst sex veckor, utan möjligheter till undantag, medan arbetarskyddslagens 35 §, som föreskriver samma period, medgiver kvinnan möjlighet att upptaga arbetet tidigare, om hon med läkarintyg styrker, att så kan ske utan men för henne och barnet. I arbetarskyddslagen finnes vidare icke — såsom i konventionen (artikel 3 mom. 5 och 6) — föreskrifter om förlängd ledighet före respektive efter nedkomsten i fall av sjukdom, som enligt läkarintyg härrör av havandeskapet eller förlossningen.

Medan viss tvekan kan råda, huruvida hittills berörda skiljaktigheter innebära ovillkorliga ratifikationshinder, är det å andra sidan obestridligt, att konventionens regler i artikel 4 om ersättning samt hälso- och sjukvårdsförmåner under ledighetstiden äro väsentligt mera vittgående än de i vårt land gällande. Den hjälp från samhällets sida, som nu utgår i Sverige vid havandeskap och barnsbörd — bland annat i form av moderskapshjälp, moderskapspenning och mödrahjälp — svarar sålunda icke mot de förmåner, som skola utgå enligt konventionens artikel 4.

Konventionens regler i artikel 5 mom. 1 om ledighet för amning synas, ehuru icke helt överensstämmande med 35 § arbetarskyddslagen, dock i huvudsak motsvara nämnda lagrum. Vad beträffar föreskriften i artikel 5 mom. 2 om ersättning under avbrott för amning, saknas bestämmelser härom i svensk lag. Konventionen förutsätter, att regleringen kan ske antingen genom lag eller genom kollektivavtal. Avsikten torde ha varit att i sistnämnda fall parterna skulle äga fritt bestämma ej blott beloppet av ersättning utan även huruvida ersättning över huvud skall utgå. Vid en sådan tolkning av bestämmelsen lärer ratifikationshinder icke föreligga.

Bestämmelsen i artikel 6 om förbud mot uppsägning icke blott under frånvarotiden utan även å sådan tidpunkt före denna, att uppsägningstiden utlöper under frånvarotiden, torde i stort sett motsvaras av den förutnämnda lagen av 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m. Denna lag är dock endast tillämplig å kvinna, som varit anställd minst ett år hos samma arbetsgivare. Enligt arbetarskyddsstyrelsens mening erfordras för ratificering, att kravet på ett års kvalifikationstid borttages ur lagen, medan landsorganisationen uttalat, att förevarande artikel täckes av lagen, enär förbudet i fråga där hänföres till uppsägning *på grund av* havandeskapet respektive barnsbörden.

Såsom delegationen inledningsvis framhållit, lärer en ratificering från svensk sida av ifrågavarande konvention för närvarande vara utesluten. Frågan om den samhälleliga hjälpen vid havandeskap och barnsbörd är emellertid föremål för utredning av socialförsäkringsutredningen d. v. s. de sakkunniga som den 28 december 1951 tillkallats för att biträda med utredning angående översyn rörande den allmänna sjukförsäkringen. I vad frågan avser skydd för förvärvsarbetande kvinnor mot inkomstbortfall vid barnsbörd skall enligt direktiven för utredningen samarbete ske med en sedan den 1 november 1951 pågående utredning rörande översyn av bestämmelserna angående den frivilliga statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Med hänsyn till att den i konventionen behandlade frågan befinner sig under utredning, anser sig delegationen icke kunna förorda annan åtgärd beträffande konventionen, än att densamma överlämnas till nämnda båda utredningar för att av dem tagas under övervägande. Frågan om konventionens ratificering för Sveriges del lärer böra vila i avvaktan på utredningens förslag och de åtgärder, som därav kunna föranledas.

Vad slutligen angår rekommendationen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd, vilken innehåller en del kompletterande och längre gående föreskrifter i ämnet, torde den icke för närvarande böra föranleda annan åtgärd än att även den överlämnas till utredningarna för att, i den mån så är möjligt och lämpligt, beaktas i samband med utredningsarbetet.

Departementschefen.

I likhet med delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet finner jag ifrågavarande konvention och rekommendation böra överlämnas till socialförsäkringsutredningen för att tagas i beaktande vid fullgörande av det utredningen lämnade uppdraget. Jag förutsätter därvid att utredningen i erforderlig mån samråder med 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen. Spörsmålet om en svensk ratificering av konventionen torde i avbidan på utredningarnas resultat och de överväganden, vartill dessa kan ge anledning, tills vidare böra anstå.

Rekommendation (nr 94) angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet.

Vid sitt 34:e sammanträde (år 1951) hade arbetskonferensen att behandla bl. a. spörsmålen om samarbete mellan statliga myndigheter samt arbetsgivar- och arbetarorganisationer i olika instanser, nämligen på företagsplanet, inom de särskilda näringsgrenarna och inom folkhushållet i dess helhet. På grund av tidsnöd kunde endast frågan om samarbete mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet förberedande diskuteras i syfte att få detta spörsmål närmare utrett för vidare behandling vid 1952 års konferenssammanträde.

Som resultat av den vid 34:e sammanträdet förda diskussionen rörande samverkan på företagsplanet framlades vid sammanträdet ett förslag till rekommendation i ämnet. Vidare beslöt konferensen uppdraga åt arbetsbyrån att utarbeta och underställa regeringarna en text innehållande vägledande principer, avsedda att vinna beaktande vid genomförande av anordningar för samverkan på företagsplanet. Slutligen beslöts att å dagordningen för 35:e sammanträdet (år 1952) för en första diskussion skulle uppföras frågan om samverkan mellan offentliga myndigheter samt arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom de särskilda näringsgrenarna och inom folkhushållet i dess helhet.

Emellertid beslöt konferensen — såsom framhållits i samband med redogörelsen för konferensens dagordning — vid sistnämnda sammanträde på förslag av arbetsbyråns styrelse att tills vidare uppskjuta fortsatta diskussioner av andra frågor rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare än den som rör samverkan å företagsplanet.

Det vid konferensen tillsatta utskottet för behandlingen av sistnämnda fråga tog till utgångspunkt för sina överläggningar det förslag till rekom-

mendation i ämnet, som antagits av konferensen år 1951 efter en första behandling. Utskottet diskuterade de förutnämnda vägledande principerna, vilka av arbetsbyrån utformats under hänsynstagande till de erinringar, som framförts av medlemsstaternas regeringar.

Utskottet antog enhälligt texten till en rekommendation *(Bilaga F)*, avsedd att genomföras av de berörda parterna eller av de offentliga myndigheterna, i enlighet med vad som må befinnas lämpligt med hänsyn till de nationella förhållandena. Huvudpunkterna i rekommendationen är följande.

Lämpliga åtgärder bör vidtagas för främjande av samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet i sådana frågor av ömsesidigt intresse, vilka icke tillhör området för kollektivavtalsmässig reglering och icke heller vanligen behandlas i annan för fastställande av arbetsvillkor stadgad ordning. I enlighet med nationell sedvänja eller praxis må sådant samråd och sådan samverkan a) underlättas genom uppmuntrande av frivilliga överenskommelser mellan parterna, eller b) främjas genom lagstiftning, varigenom organ för samråd och samverkan upprättas samt bestämmelser rörande dessa organs kompetensområde, uppgifter, sammansättning och arbetsformer utfärdas med beaktande av förhållandena inom skilda företag, eller c) underlättas eller främjas genom dessa metoder i förening.

Sedan utskottet avslutat diskussionen rörande rekommendationen, antog utskottet en resolution angående vissa principer, som kan tjäna såsom exempel på god praxis i fråga om samverkan på företagsplanet. Resolutionen innehåller i huvudsak följande.

Arbetarnas representanter i organ för samråd och samverkan bör fritt tillsättas eller entledigas av företagets arbetare själva. Olika kategorier av inom företaget anställda arbetare bör på lämpligt sätt vara representerade i organen. Dessas främsta uppgift bör vara att utveckla en ömsesidig förståelse mellan alla företagets parter samt bistå företagsledningen med råd, upplysningar och förslag i frågor rörande produktionen samt de anställdas välfärd. Företagsledningen bör underlätta organens verksamhet, särskilt genom att till deras förfogande ställa materiel och vid behov även personal i den utsträckning som är oundgänglig för fullgörande av deras uppgifter, underrätta organen om företagets verksamhet samt om planerna för framtiden, lämna organen upplysningar om företagets allmänna ekonomiska och tekniska ställning samt medgiva arbetarnas representanter erforderlig ledighet utan löneavdrag för fullgörande av deras uppgifter. I övrigt innehåller resolutionen vissa regler rörande förbud mot yppande av konfidentiella upplysningar, som lämnats organets medlemmar, rörande skydd för arbetarnas representanter mot varje slag av diskriminerande behandling på grund av deras medlemskap i organet samt rörande skyldigheten för alla i organets verksamhet deltagande parter att hålla företagets personal underrättad därom.

Slutligen anmodades arbetsbyråns generaldirektör att noga följa utvecklingen på detta område i olika länder samt att avgiva redogörelse härför till arbetsbyråns styrelse.

Rekommendationen antogs med 174 röster mot 2 med 13 nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för rekommendationen. Resolutionen antogs (efter omröstning genom handuppräckning) med 137 röster mot 2 med 16 nedlagda.

Socialstyrelsen, Landsorganisationen, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet har yttrat sig över denna rekommendation.

Socialstyrelsen anser, att det skulle ha varit önskvärt om rekommendationen erhållit ett mera positivt innehåll, så att däri intagits icke blott ett allmänt uttalande om att lämpliga åtgärder bör vidtagas för främjande av samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet utan även närmare regler om hur det i rekommendationen avsedda samarbetet i praktiken bör utformas och organiseras. Då emellertid rekommendationen innebure ett steg i rätt riktning, och det med hänsyn därtill vore angeläget, att dess principer vunne största möjliga tillämpning bland medlemsstaterna, borde Sverige enligt styrelsens mening följa rekommendationen.

Landsorganisationen framhåller, att anledning saknades att från svensk sida vidtaga några åtgärder i rekommendationens syfte. Systemet med företagsnämnder vore i vårt land så utbiidat — såväl vad anginge den privata som den offentliga arbetsmarknaden — att dylika åtgärder vore helt opåkallade.

Svenska arbetsgivareföreningen har icke någon erinran mot rekommendationen.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) anmärker, att de i rekommendationen intagna bestämmelserna om företagsdemokrati vore av den allmänna karaktär, att de knappast kunde föranleda något särskilt yttrande från TCO:s sida. De intagna bestämmelserna syntes TCO icke strida mot på svensk arbetsmarknad rådande bestämmelser om företagsnämnderna, vare sig vad gällde de regler som fastställts i avtalen mellan Svenska arbetsgivareföreningen å ena sidan och Landsorganisationen samt TCO å den andra eller de bestämmelser, vilka funnes på andra områden.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet förklarar sig vidhålla sin under förarbetena till ifrågavarande internationella reglering uttalade uppfattning, att rekommendationen ej borde ha inskränkts till en deklaration, att samarbete borde etableras utan även angiva, hur detta samarbete skulle organiseras och på vilka uppgifter det borde inriktas. I rekommendationen borde med andra ord ha inarbetats de principer, som nu i stället kommit till uttryck i en särskild resolution vid sidan av rekommendationen. Önskemål i sådant hänseende hade även från svenska regeringen framförts till Internationella arbetsbyrån. Med den utformning, rekommendationen numera slutgiltigt erhållit, syntes densamma icke påkalla några åtgärder från svensk sida. Resolutionen krävde icke något ställningstagande från statsmakterna.

Departementschefen.

Ifrågavarande rekommendation har till syfte att genom frivilliga överenskommelser eller lagstiftning eller med anlitande av dessa metoder i förening söka främja uppkomsten av vad som i Sverige benämnes företagsnämnder. Dylika nämnder har sedan flera år tillbaka funnits i vårt land. Sålunda träffade Svenska arbetsgivareföreningen den 30 augusti 1946 ett avtal med Landsorganisationen — det s. k. samarbetsavtalet — och ett avtal med Tjänstemännens centralorganisation om företagsnämnder m. m. Företagsnämnderna är avsedda att vara ett forum, där arbetsgivaren skall informera arbetstagarna om företagets tekniska och ekonomiska förhållanden och därigenom skapa möjlighet för arbetstagarna att komma med uppslag till gagn för produktionen. Genom denna ömsesidiga informationsverksamhet och genom den omständigheten att i nämnderna behandlas även arbetarnas trygghetsfrågor, blir företagsnämnderna centra för samarbetet inom företagen. Enligt samarbetsavtalet förbinder sig arbetsgivareföreningen och landsorganisationen att verka för att avtalet blir genom fri överenskommelse antaget såsom kollektivavtal mellan de till dem hörande förbunden. Avtalet innehåller även närmare regler för utformningen och organisationen av företagsnämndernas praktiska verksamhet.

I anslutning till dessa avtal har särskilda avtal om företagsnämnder kommit till stånd i vidsträckt omfattning. Nämnas må sålunda att överenskommelser träffats om anordnande av företagsnämnder avseende bl. a. statens avtalsnämnd, Handelns arbetsgivareorganisation och Kooperativa förbundet. Även på det kommunala området finns dylika överenskommelser. Enligt senast tillgängliga uppgifter beräknas i runt tal 3 000 företagsnämnder vara i verksamhet.

Av vad jag anfört framgår, att det samråd och den samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare, som i Sverige uppnåtts inom företagsnämndernas ram, vunnit en sådan utbredning och har sådan fasthet i formerna, att rekommendationens krav mer än väl uppfylles. Med hänsyn härtill finner jag densamma icke påkalla några åtgärder från svensk sida.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående omförmälda, av Internationella arbetsorganisationens konferens år 1952 vid dess trettiofemte sammanträde antagna konventioner och rekommendationer.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars-Åke Åström.

Bilaga A.

Konvention (nr 101) angående semester inom jordbruket.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag angående semester inom jordbruket, vilken fråga utgör den fjärde punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en internationell konvention,

antager denna den tjugosjätte dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande konvention, som skall benämnas »konvention angående semester inom jordbruket, 1952» [Holidays with Pay (Agriculture) Convention, 1952].

Artikel 1.

Arbetare, anställda i jordbruksföretag och därmed sammanhörande likartade verksamhetsgrenar skola erhålla en årlig, betald ledighet (semester) efter en period av oavbruten anställning hos en och samma arbetsgivare.

Artikel 2.

1. Varje medlem, som ratificerar denna konvention, äger meddela erforderliga föreskrifter rörande sättet för genomförande av semester inom jordbruket.

2. Genomförandet av semester inom jordbruket kan, där så är lämpligt, ske genom kollektivavtal eller med anlitande av särskilda organ.

3. Då sättet för genomförande av semester inom jordbruket så medgiver

a) skall ingående förberedande samråd äga rum med vederbörande mest representativa arbetsgivar- och arbetarorganisationer, där sådana finnas, ävensom i övrigt med personer, som på grund av sitt yrke eller sin verksamhet äro särskilt skickade härför och vilka vederbörande myndighet finner lämpligt att i sådant syfte anlita;

b) skola vederbörande arbetsgivare och arbetare medverka vid avfattningen av föreskrifterna om semester eller konsulteras eller äga att yttra sig därom under de former och i den utsträckning den nationella lagstiftningen bestämmer, dock städse på lika villkor.

Artikel 3.

Den erforderliga minimiperioden av oavbruten anställning samt semesterns minsta varaktighet skola bestämmas genom nationell lagstiftning, kollektivavtal eller skiljedom eller av de särskilda organ, som handhava regleringen av semester inom jordbruket, eller på annat av vederbörande myndighet godkänt sätt.

Artikel 4.

1. Varje medlem, som ratificerar denna konvention, äger att, efter samråd med vederbörande mest representativa arbetsgivar- och arbetarorgani-

sationer, där sådana finnas, bestämma, å vilka av de i art. 1 avsedda företag, verksamhetsgrenar och arbetstagarkategorier konventionen skall äga tillämpning.

2. Varje medlem, som ratificerar denna konvention, må från tillämpningen helt eller delvis av bestämmelserna i konventionen utesluta arbetstagarkategorier, å vilkas anställningsvillkor nämnda bestämmelser icke äro tillämpliga, exempelvis medlemmar av jordbrukarens familj, som äro anställda hos honom.

Artikel 5.

Där så befinnes lämpligt, skola åtgärder i enlighet med det fastställda förfarandet för reglering av semester inom jordbruket vidtagas i avseende å

a) förmånligare behandling av minderåriga arbetare, lärlingar därunder inbegripna, i sådana fall, då den för vuxna arbetare medgivna semestern icke anses tillfyllest för minderåriga arbetare;

b) förlängning av semestern alltefter anställningens varaktighet;

c) en i förhållande till anställningstiden beräknad semester eller semesterersättning i de fall, då perioden av oavbruten anställning icke är tillräckligt lång för att berättiga till semester, men likväl överskrider en minimiperiod, som bestämmes i enlighet med det fastställda förfarandet;

d) undantagande från semestertiden av lagstadgade samt sedvanemässiga fridagar ävensom perioder av veckovila, samt, i sådan omfattning som må bestämmas i enlighet med det fastställda förfarandet, tillfälliga avbrott i arbetet på grund av t. ex. sjukdom eller olycksfall.

Artikel 6.

Semestern må uppdelas inom de gränser, som fastställas i nationell lagstiftning, kollektivavtal eller skiljedom eller av de särskilda organ, som handhava regleringen av semester inom jordbruket, eller på annat av vederbörande myndighet godkänt sätt.

Artikel 7.

1. Envar, som uttager semester med stöd av denna konvention, skall för hela semestertiden uppbära minst sin vanliga avlöning eller sådan avlöning som må föreskrivas i enlighet med punkterna 2 och 3 i denna artikel.

2. Avlöning under semestertid skall beräknas på sätt, som föreskrives i nationell lagstiftning, kollektivavtal eller skiljedom eller av de särskilda organ, som handhava regleringen av semester inom jordbruket, eller på annat av vederbörande myndighet godkänt sätt.

3. I de fall då semestertagares avlöning innefattar naturaförmåner, må kontant ersättning utgå för sådana å semesterperioden belöpande förmåner.

Artikel 8.

Varje överenskommelse om avstående från rätten till semester eller från uttagande av semester skall anses ogiltig.

Artikel 9.

Arbetstagare, som utan eget förvållande entledigats, innan han uttagit honom tillkommande semester, skall för varje honom tillkommande semesterdag enligt denna konvention äga utfå det i art. 7 stadgade ersättningsbeloppet.

Artikel 10.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att säkerställa bestämmelsernas tillämpning genom att anordna tillfredsställande inspektion och övervakning, eller förvissa sig om att sådan upprätthålles.

Artikel 11.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall årligen lämna Internationella arbetsbyrån en allmän redogörelse med uppgift om sättet för konventionsbestämmelsernas genomförande ävensom kortfattade upplysningar rörande de verksamhetsgrenar och arbetstagarkategorier samt det ungefärliga antal arbetstagare, som äro underkastade ifrågavarande reglering, längden av medgiven semester, samt de övriga viktigare åtgärder, som må ha vidtagits beträffande semester inom jordbruket.

Artikel 12.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola delgivas Internationella arbetsbyråns generaldirektör och registreras av honom.

Artikel 13.

1. Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av Internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats av generaldirektören.
2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generaldirektören.
3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 14.

1. Förklaringar, som delgivits Internationella arbetsbyråns generaldirektör i enlighet med mom. 2 av artikel 35 av Internationella arbetsorganisationens stadga, skola angiva

a) de områden, med avseende å vilka vederbörande medlem förbinder sig att utan ändringar tillämpa bestämmelserna i konventionen;

b) de områden, med avseende å vilka medlemmen förbinder sig att tillämpa konventionens bestämmelser med vissa jämkningar samt innebörden av dessa jämkningar;

c) de områden, med avseende å vilka konventionen icke skall tillämpas samt skälen härför;

d) de områden, med avseende å vilka medlemmen förbehåller sig att efter ytterligare överväganden framdeles fatta beslut.

2. De i mom. 1 a) och b) av denna artikel omnämnda förbindelserna skola anses såsom en integrerande del av ratifikationen och medföra med densamma identiska verkningar.
3. Medlem må genom förnyad förklaring helt eller delvis återkalla förbehåll, som inrymts i hans ursprungliga förklaring enligt mom. 1 b), c) eller d) av denna artikel.
4. Medlem må, under den tidrymd, då förevarande konvention enligt bestämmelserna i artikel 16 kan uppsägas, tillställa generaldirektören ny förklaring, som i varje annat avseende ändrar lydelsen av tidigare avgiven förklaring och klargör läget med hänsyn till de avsedda områdena.

Artikel 15.

1. Förklaringar, som delgivits Internationella arbetsbyråns generaldirektör i enlighet med mom. 4 eller 5 av artikel 35 av Internationella arbets-

organisationens stadga, skola angiva huruvida konventionens bestämmelser skola tillämpas inom vederbörande område utan ändring eller med vissa jämkningar; därest i förklaringen angives, att konventionens bestämmelser skola tillämpas med vissa jämkningar, skall förklaringen innehålla närmare uppgifter rörande dessa.

2. Vederbörande medlem, medlemmar eller internationella myndighet må genom senare förklaring helt eller delvis avstå från rätten att åberopa varje i en tidigare förklaring angiven jämkning.

3. Vederbörande medlem, medlemmar eller internationella myndighet må, under den tidrymd, då denna konvention enligt bestämmelserna i artikel 16 kan uppsägas, tillställa Internationella arbetsbyråns generaldirektör förklaring, som i varje annat avseende ändrar lydelsen av tidigare avgiven förklaring och klargör läget med hänsyn till ifrågavarande konventions tillämpning.

Artikel 16.

1. Medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives Internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående moment nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje följande tioårsperiod.

Artikel 17.

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta samtliga medlemmar av Internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer, förklaringar och uppsägningar, som delgivits honom av organisationens medlemmar.

2. Då generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ratifikationen i ordningen, som delgivits honom, har han att fästa medlemmarnas uppmärksamhet på den dag, då konventionen träder i kraft.

Artikel 18.

Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall, för registrering jämlikt artikel 102 av Förenta Nationernas stadga, lämna Förenta Nationernas generalsekreterare fullständiga upplysningar om varje ratifikation, förklaring och uppsägning, som av honom registrerats i enlighet med bestämmelserna i föregående artiklar.

Artikel 19.

Närhelst Internationella arbetsbyråns styrelse finner det erforderligt, skall styrelsen förelägga Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens en redogörelse för konventionens tillämpning och taga under övervägande, huruvida anledning föreligger att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision, helt eller delvis.

Artikel 20.

1. Därest konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision, helt eller delvis, av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft *ipso jure* medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, utan hinder av vad i artikel 16 här ovan stadgas;

b) skall från dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya, reviderade konventionen.

Artikel 21.

De engelska och franska texterna till denna konvention skola äga lika vitsord.

Bilaga B.

Rekommendation (nr 93) angående semester inom jordbruket.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag angående semester inom jordbruket, vilken fråga utgör den fjärde punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat att dessa förslag skola taga form av en rekommendation, avsedd att komplettera konventionen angående semester inom jordbruket, 1952,

antager denna den tjugosjätte dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande rekommendation, som skall benämnas »rekommendation angående semester inom jordbruket, 1952» [Holidays with Pay (Agriculture) Recommendation, 1952].

Konferensen förordar, att varje medlem, så snart förhållandena i varje enskilt land det medgiva, tillämpar följande bestämmelser samt till Internationella arbetsbyrån, i enlighet med vad styrelsen därom må komma att bestämma, insänder redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för att genomföra desamma.

1. Semestern bör minst omfatta en arbetsvecka för en period av ett års oavbruten anställning; vid oavbruten anställning av kortare varaktighet bör semester utgå i förhållande till anställningens längd.

2. Vederbörande myndighet bör överväga möjligheten av förmånligare bestämmelser avseende minderåriga arbetstagare under 18 år, lärlingar därunder inbegripna, i syfte att under tiden för deras fysiska utveckling göra övergången från skolan till jordbruksarbetet mindre påfrestande.

3. För minderåriga arbetare under 16 år, lärlingar därunder inbegripna, bör semestern avse minst två arbetsveckor vid ett års oavbruten anställning; vid oavbruten anställning av kortare varaktighet bör semester utgå i förhållande till anställningstidens längd.

4. Den kontinuitet i anställningen, som utgör villkor för att arbetaren skall äga rätt till semester, bör icke röna inverkan av tillfälliga avbrott, föranledda av sjukdom eller olycksfall, familjeangelägenheter eller andra dylika omständigheter.

5. Vederbörande myndighet bör, där så befinnes lämpligt, bestämma att semestern förlänges alltefter anställningens varaktighet. Sådan förlängning bör komma till stånd snarast möjligt och genomföras successivt i syfte att stadgad minimitid uppnås efter ett bestämt antal år.

6. Ehuru det kan vara önskvärt, att möjligheter i undantagsfall öppnas för uppdelning av semestern, bör noga tillses, att en dylik uppdelning icke motverkar semesterns syfte att bereda arbetstagarna tillfälle till återhämtning. I detta syfte bör arbetaren äga att uttaga åtminstone en del av sin semester i en sammanhängande period, som icke bör understiga viss föreskriven minimitid.

7. Där så befinnes lämpligt, böra i enlighet med det fastställda förfarandet åtgärder vidtagas, för att undvika att semestern sammanfaller med perioder av hög arbetsbelastning inom jordbruket eller att jordbruksproduktionen allvarligt hotas.

Bilaga C.

Konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde,

och beslutat antaga vissa förslag angående minimistandard för social trygghet, vilken fråga inbegripes under den femte punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en internationell konvention,

antager denna den 28 dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande konvention, som skall benämnas »konvention angående minimistandard för social trygghet, 1952» [Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952].

Del 1. Allmänna bestämmelser.

Artikel 1.

1. I denna konvention skall

a) med uttrycket »föreskrivet» förstås fastställt i eller med stöd av den nationella lagstiftningen;

b) med uttrycket »vistelse» (residence) förstås regelmässig vistelse inom medlemsstatens territorium och med uttrycket »i landet bosatt» (resident) envar, som regelmässigt vistas inom medlemsstats territorium;

c) med uttrycket »hustru» förstås hustru, som försörjes av sin make;

d) med uttrycket »änka» förstås kvinna, som vid tidpunkten för makens död försörjdes av honom;

e) med uttrycket »barn» förstås barn under den ålder, då skolplikten upphör, eller barn under 15 år, alltefter vad därom må föreskrivas;

f) med uttrycket »kvalifikationsperiod» förstås en period av full-

gjorda avgiftsbetalningar eller av arbetsanställning eller en vistelseperiod eller dylika perioder i förening, alltefter vad därom må föreskrivas.

2. I artiklarna 10, 34 och 49 avser uttrycket »förmån» antingen direkt tillhandahållen förmån i form av vård, eller indirekt förmån bestående av ersättning för vederbörandes kostnader.

Artikel 2.

Varje medlem av Internationella arbetsorganisationen, för vilken denna konvention är i kraft, skall

a) tillämpa
   i) del I;
   ii) minst tre av delarna II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX och X, däri inbegripen minst en av delarna IV, V, VI, IX eller X;
   iii) ifrågakommande bestämmelser i delarna XI, XII och XIII; och
   iv) del XIV; samt

b) i sin ratifikationshandling angiva vilka av delarna II—X, beträffande vilka medlemmen godtager de ur konventionen härrörande förpliktelserna.

Artikel 3.

1. Medlem, vars ekonomiska resurser samt hälso- och sjukvårdsanordningar äro otillräckligt utvecklade, må, om och under så lång tid vederbörande myndighet finner erforderligt, genom en vid ratifikationshandlingen fogad förklaring begagna sig av de temporära undantag, som finnas angivna i följande artiklar, nämligen 9 d), 12: 2), 15 d), 18: 2), 21 c), 27 d), 33 b), 34: 3), 41 d), 48 c), 55 d) och 61 d).

2. Medlem, som avgivit förklaring enligt mom. 1 av denna artikel, skall i den årliga redogörelsen rörande tillämpningen av denna konvention enligt artikel 22 av Internationella arbetsorganisationens stadga beträffande varje undantag, varav medlemmen begagnar sig, giva tillkänna:

a) att skälen härför alltjämt föreligga; eller

b) att medlemmen avstår från rätten att begagna sig av ifrågavarande undantag från och med viss dag.

Artikel 4.

1. Varje medlem, som ratificerat denna konvention, äger därefter underrätta Internationella arbetsbyråns generaldirektör om att medlemmen godtager de ur konventionen härrörande förpliktelserna med avseende å en eller flera av delarna II—X, vilka icke redan angivits i dess ratifikationshandling.

2. I mom. 1 av förevarande artikel omnämnda åtaganden skola anses såsom en integrerande del av ratifikationen och medföra med densamma identiska rättsverkningar från och med dagen för underrättelsens delgivande.

Artikel 5.

När en medlem i och för tillämpningen av de av delarna II—X av förevarande konvention, vilka skola omfattas av ratifikationen, har att bereda skydd åt föreskrivna kategorier av personer, utgörande minst en viss procent av arbetstagarna eller av i landet bosatta personer, skall medlemmen, innan den förbinder sig att tillämpa någon av dessa delar, förvissa sig om att ifrågavarande procenttal är uppnått.

Artikel 6.

I och för tillämpningen av delarna II, III, IV, V, VIII (såvitt avser hälso- och sjukvård), IX eller X av förevarande konvention må medlemmen medräkna sådant skydd som ernås genom försäkring, vilken, ehuru den icke blivit genom den nationella lagstiftningen obligatoriskt föreskriven för de personer, som skola beredas skydd,

a) övervakas av offentlig myndighet eller i enlighet med föreskrivna normer handhaves gemensamt av arbetsgivare och arbetare;

b) omfattar en väsentlig del av de personer, vilkas inkomster icke överstiga en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares; samt

c) i förening med övriga eventuellt förekommande former av skydd fyller de krav, som uppställts i konventionens tillämpliga föreskrifter.

Del II. Hälso- och sjukvård.

Artikel 7.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner, när deras tillstånd kräver hälso- och sjukvård av förebyggande eller botande art, i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 8.

Här avsedda riskfall skola gälla varje sjukdomstillstånd, vad dess orsak än må vara, havandeskap samt förlossning och följderna därav.

Artikel 9.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla arbetstagare ävensom deras hustrur och barn; eller

b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta, ävensom deras hustrur och barn; eller

c) föreskrivna kategorier av i landet bosatta, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer, ävensom deras hustrur och barn.

Artikel 10.

1. Förmånerna skola minst omfatta:

a) vid sjukdomstillstånd:

i) vård av allmänpraktiserande läkare, innefattande jämväl hembesök;

ii) specialistvård å sjukhus för där intagna och för patienter i öppen vård samt sådan specialistvård, som må finnas tillgänglig utanför sjukhus;

iii) väsentliga läkemedel, som ordineras av läkare eller annan legitimerad utövare av sjukvård;

iv) vård å sjukhus, om så erfordras, samt

b) vid havandeskap och förlossning samt följderna därav

i) vård av läkare eller utbildad barnmorska såväl före som vid förlossningen ävensom eftervård; samt

ii) vård å sjukhus, om så erfordras.

2. Förmånstagaren eller den, som är ansvarig för hans försörjning, må kunna åläggas att deltaga i bestridandet av kostnaderna för den hälso- och sjukvård, som förmånstagaren åtnjuter vid sjukdom; reglerna härför skola utformas på sådant sätt, att ekonomiska svårigheter icke uppstå för vederbörande.

3. Den i enlighet med denna artikel tillhandahållna hälso- och sjukvården skall syfta till att vidmakthålla, återställa eller förbättra den skyddades hälsa samt förmåga att arbeta och tillgodose sina personliga behov.

4. De myndigheter eller institutioner, som äro ansvariga för tillhandahållandet av förmånen, skola på lämpligt sätt söka förmå de skyddade att utnyttja de allmänna hälso- och sjukvårdsanordningar, som ställas till deras förfogande av offentliga myndigheter eller av andra av sådana myndigheter erkända organ.

Artikel 11.

I artikel 10 angivna förmåner skola i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone sådana skyddade personer, som själva eller vilkas försörjare fullgjort en kvalifikationsperiod, som må anses erforderlig till förekommande av missbruk.

Artikel 12.

1. I artikel 10 angivna förmåner skola utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, dock att vid sjukdom förmånernas varaktighet må begränsas till 26 veckor i varje särskilt fall; förmånerna skola emellertid icke indragas, så länge kontantförmån utgår, och åtgärder skola vidtagas i syfte att förlänga tiden för förmånernas åtnjutande vid vissa föreskrivna sjukdomar, som enligt vunnen erfarenhet kräva utdragen vårdtid.

2. När en i enlighet med artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, må förmånstiden begränsas till 13 veckor i varje särskilt fall.

Del III. Kontantförmåner vid sjukdom.

Artikel 13.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer kontantförmåner vid sjukdom i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 14.

Här avsett riskfall skall gälla arbetsoförmåga, härrörande av sjukdom och medförande inkomstbortfall av den innebörd den nationella lagstiftningen angiver.

Artikel 15.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta; eller

c) alla i landet bosatta, vilkas tillgångar så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå icke överstiga viss gräns, som står i överensstämmelse med vad i artikel 67 föreskrives; eller,

d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 16.

1. När skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare eller av den förvärvsarbetande befolkningen, skall kontantförmånen utgöras av en periodisk utbetalning, beräknad i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66.

2. När skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar, så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, icke överstiga föreskrivna gränser, skall kontantförmånen utgöras av en i enlighet med bestämmelserna i artikel 67 beräknad periodisk utbetalning.

Artikel 17.

I artikel 16 angiven förmån skall i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone sådana skyddade personer, vilka fullgjort en kvalifikationsperiod, som må anses erforderlig till förekommande av missbruk.

Artikel 18.

1. I artikel 16 angiven förmån skall utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, dock att förmånens varaktighet må begränsas till 26 veckor i varje särskilt sjukdomsfall, samt att förmånen icke behöver utgivas för de första tre dagarna av inkomstbortfallet.

2. När en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, må förmånens varaktighet begränsas till

a) en period så beräknad att det totala antalet dagar, för vilka kontantförmånen utgår under ett år, icke understiger tio gånger det genomsnittliga antalet under nämnda år skyddade personer; eller

b) 13 veckor i varje särskilt sjukdomsfall, varvid förmånen icke behöver utgå för de tre första dagarna av inkomstbortfallet.

Del IV. Förmåner vid arbetslöshet.

Artikel 19.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid arbetslöshet i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 20.

Här avsett riskfall skall gälla inkomstbortfall — av den innebörd den nationella lagstiftningen angiver — på grund av bristande tillgång på lämpligt arbete för en skyddad person, som är arbetsför och oförhindrad att åtaga sig arbete.

Artikel 21.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

b) alla i landet bosatta, vilkas tillgångar, så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, icke överstiga viss gräns, som står i överensstämmelse med vad i artikel 67 föreskrives; eller

c) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 22.

1. När skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare, skall förmånen utgöras av en periodisk utbetalning, beräknad i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66.

2. När skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar, så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, icke överstiga föreskrivna gränser, skall förmånen utgöras av en i enlighet med bestämmelserna i artikel 67 beräknad periodisk utbetalning.

Artikel 23.

I artikel 22 angiven förmån skall i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone sådana skyddade personer, vilka fullgjort en kvalifikationsperiod, som må anses erforderlig till förekommande av missbruk.

Artikel 24.

1. I artikel 22 angiven förmån skall utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, dock att förmånens varaktighet må begränsas

a) när skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare, till 13 veckor under en period av 12 månader; eller

b) när skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar, så så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, icke överstiga föreskrivna gränser, till 26 veckor under en period av 12 månader.

2. När enligt den nationella lagstiftningen förmånens varaktighet skall bestämmas i föhållande till avgiftsperiodens längd eller tidigare under en föreskriven period uppburna förmåner, skola bestämmelserna i mom. 1 a) anses uppfyllda, om förmånens genomsnittliga varaktighet uppgår till minst 13 veckor under en period av 12 månader.

3. Förmånen behöver icke utgå under en karenstid omfattande de första sju dagarna av varje period av inkomstbortfall varvid dagar av arbetslöshet före och efter en tillfällig anställning, som icke överstiger en föreskriven tidrymd, skola räknas såsom utgörande del av en och samma period av inkomstbortfall.

4. I fråga om säsongarbetare må förmånens varaktighet och karenstiden anpassas efter arbetsförhållandena.

Del V. Förmåner vid ålderdom.

Artikel 25.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid ålderdom i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 26.

1. Här avsett riskfall skall gälla överskridandet av en stadgad åldersgräns.

2. Den stadgade högsta åldersgränsen skall ligga vid 65 år eller den högre ålder, som behöriga myndigheter må fastställa med beaktande av äldre personers arbetsförmåga i vederbörande land.

3. Den nationella lagstiftningen må föreskriva, att med utgivande av förmånerna må anstå, därest den därtill eljest berättigade utövar visst förvärvsarbete, eller att förmånerna, därest dessa grunda sig på erlagda avgifter, må nedsättas, om förmånstagarens arbetsinkomst överstiger ett föreskrivet belopp, ävensom att förmånerna, därest de icke grunda sig på erlagda avgifter, må nedsättas, om förmånstagarens arbetsinkomst eller övriga tillgångar eller bådadera sammanlagt överstiga ett föreskrivet belopp.

Artikel 27.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta; eller

c) alla i landet bosatta, vilkas tillgångar under den tid riskfallet avser, icke överstiga viss gräns, som står i överensstämmelse med vad i artikel 67 föreskrives; eller

d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 28.

Förmån skall utgöras av periodiska utbetalningar, beräknade

a) i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66, när skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare eller av den förvärvsarbetande befolkningen;

b) i enlighet med bestämmelserna i artikel 67, när skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar under den tid, riskfallet omfattar, icke överstiga fastställda gränser.

Artikel 29.

1. I artikel 28 angiven förmån skall i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, som före riskfallet i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod, omfattande antingen 30 års avgiftsbetalningar eller anställning eller ock 20 års vistelse i landet; eller

b) när skyddet i princip omfattar alla förvärvsarbetande, skyddad person, som kan tillgodoräkna föreskriven kvalifikationsperiod av avgiftsbetalningar och beträffande vilken under hans arbetsföra ålder erlagts föreskrivet genomsnittligt antal årsavgifter.

2. När förmån, som avses i mom. 1, är beroende av en minimiperiod av avgiftsbetalningar eller anställning, skall en reducerad förmån tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, som före riskfallet i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av 15 års avgiftsbetalningar eller anställning; eller

b) när skyddet i princip omfattar alla förvärvsarbetande, skyddad person, som kan tillgodoräkna föreskriven kvalifikationsperiod av avgiftsbetalningar och beträffande vilken under hans arbetsföra ålder erlagts halva det genomsnittliga antal årsavgifter, som avses i mom. 1 b) av denna artikel.

3. Bestämmelserna i mom. 1 av denna artikel skola anses vara uppfyllda, när en förmån, som beräknats i enlighet med del XI men efter ett procent-

tal 10 enheter lägre än det tal, vilket i den vid nämnda del fogade tabellen angives för vederbörande standardförmånstagare, tillförsäkras åtminstone varje skyddad person, som i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna antingen tio års avgiftsbetalningar eller anställning eller ock fem års vistelse i landet.

4. Det procenttal, som angives i den vid del XI fogade tabellen må proportionellt nedsättas, när kvalifikationsperioden för den förmån, som motsvarar det reducerade procenttalet, omfattar mer än 10 men mindre än 30 år av avgiftsbetalningar eller anställning; överstiger nämnda kvalifikationsperiod 15 år, skall en avkortad förmån utgå enligt mom. 2 av denna artikel.

5. När förmån, som avses i mom. 1, 3 eller 4 av denna artikel, är beroende av en minimiperiod av avgiftsbetalningar eller anställning, skall en avkortad förmån under fastställda villkor utgå till skyddad person, som endast på grund av sin framskridna ålder vid tidpunkten för ikraftträdandet av de bestämmelser, vilka medgiva tillämpning av förevarande del av konventionen, icke kunnat uppfylla de i enlighet med mom. 2 av denna artikel föreskrivna villkoren, såvida icke förmån i enlighet med bestämmelserna i mom. 1, 3 eller 4 av denna artikel tillkommer sådan person först vid högre ålder än den normala.

Artikel 30.

De i artiklarna 28 och 29 angivna förmånerna skola utgå under hela tiden efter det vederbörande överskridit stadgad åldersgräns.

Del VI. Förmåner vid yrkesskada.

Artikel 31.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid yrkesskada i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 32.

Här avsedda riskfall skola innefatta följande fall, för såvitt de härröra av olycksfall i arbete eller föreskriven yrkessjukdom:

a) sjukdomstillstånd;

b) av sådant sjukdomstillstånd orsakad arbetsoförmåga, medförande inkomstbortfall av den innebörd den nationella lagstiftningen angiver;

c) sannolikt bestående fullständig förlust av förvärvsförmågan eller mera avsevärd partiell förlust därav eller annan motsvarande fysisk invaliditet; samt

d) änkas eller barns förlust av försörjningen vid familjeförsörjarens frånfälle; i fråga om änka må dock rätten till förmån göras beroende av att enligt den nationella lagstiftningen presumtion för oförmåga till självförsörjning kan anses föreligga.

Artikel 33.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga och, i fråga om förmån vid familjeförsörjarens död, även deras hustrur och barn; eller

b) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna

kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer och, i fråga om förmån vid familjeförsörjarens död, även deras hustrur och barn.

Artikel 34.

1. Vid sjukdomstillstånd skall förmånen utgöras av hälso- och sjukvård enligt mom. 2 och 3 av denna artikel.

2. Hälso- och sjukvården skall omfatta:

a) såväl sluten som öppen vård av allmänpraktiserande läkare och av specialist, innefattande jämväl hembesök;

b) tandvård;

c) sjuksköterskevård i hemmet eller å sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning;

d) vård å sjukhus, konvalescenthem, sanatorium eller annan sjukvårdsinrättning;

e) tandproteser o. d., läkemedel jämte övriga medicinska eller kirurgiska hjälpmedel, däri inbegripna proteser samt underhåll av sådana, ävensom glasögon;

f) vård, som under kontroll av läkare eller tandläkare lämnas av andra legitimerade utövare av sjukvård.

3. När en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, skall hälso- och sjukvården omfatta åtminstone

a) vård av allmänpraktiserande läkare, innefattande jämväl hembesök;

b) specialistvård å sjukhus för där intagna och för patienter i öppen vård samt sådan specialistvård, som må finnas tillgänglig utanför sjukhus;

c) väsentliga läkemedel, som ordineras av läkare eller annan legitimerad utövare av sjukvård; samt

d) vård å sjukhus, om så erfordras.

4. I enlighet med mom. 1—3 tillhandahållen hälso- och sjukvård skall syfta till att vidmakthålla, återställa eller förbättra den skyddades hälsa samt förmåga att arbeta och tillgodose sina personliga behov.

Artikel 35.

1. De myndigheter eller institutioner, som äro ansvariga för tillhandahållandet av hälso- och sjukvården, skola, när så lämpligen kan ske, samarbeta med de allmänna arbetsvårdsorganen i syfte att återanpassa personer med nedsatt arbetsförmåga till lämpligt arbete.

2. Den nationella lagstiftningen må uppdraga åt nämnda myndigheter eller institutioner att vidtaga åtgärder för yrkesomskolning av personer med nedsatt arbetsförmåga.

Artikel 36.

1. Vid arbetsoförmåga, sannolikt bestående fullständig förlust av förvärvsförmågan eller annan motsvarande fysisk invaliditet eller vid familjeförsörjarens död skall förmånen utgöras av periodiska utbetalningar, beräknade i enlighet med bestämelserna i artikel 65 eller artikel 66.

2. Vid sannolikt bestående partiell förlust av förvärvsförmågan eller annan motsvarande fysisk invaliditet skall förmånen, där sådan skall utgivas, utgöras av periodiska utbetalningar, vilka stå i lämplig relation till den förmån, som bestämts vid fullständig förlust av förvärvsförmågan eller annan motsvarande fysisk invaliditet.

3. De periodiska utbetalningarna må utbytas mot ett kapital för en gång
   a) då arbetsförmågan är endast obetydligt nedsatt; eller
   b) då vederbörande myndighet prövar kapitalet komma att användas på lämpligt sätt.

Artikel 37.

I artiklarna 34 och 36 angivna förmåner skola i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone varje skyddad person, som var sysselsatt såsom arbetstagare inom medlemmens territorium vid tidpunkten för olycksfallets inträffande eller sjukdomens ådragande, samt, såvitt avser periodiska utbetalningar vid familjeförsörjarens frånfälle, dennes änka och barn.

Artikel 38.

I artiklarna 34 och 36 angivna förmåner skola utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå, dock att i avseende å arbetsoförmåga förmånen icke behöver utgivas för de tre första dagarna av inkomstbortfallet.

Del VII. Familjeförmåner.

Artikel 39.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer familjeförmåner i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 40.

Här avsett riskfall skall gälla försörjningsplikt mot barn i enlighet med givna föreskrifter.

Artikel 41.

Den skyddade personkretsen skall omfatta
   a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller
   b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta; eller
   c) alla i landet bosatta, vilkas tillgångar så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå icke överstiga föreskrivna gränser; eller
   d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 42.

Förmånen skall utgöras av
   a) periodiska utbetalningar till varje skyddad person, som kan tillgodoräkna den föreskrivna kvalifikationsperioden; eller
   b) tillhandahållande åt barn eller för barns räkning av föda, kläder, bostad, ferievistelse eller hemhjälp; eller
   c) under a) och b) angivna förmåner i förening.

Artikel 43.

I artikel 42 angiven förmån skall tillförsäkras åtminstone varje skyddad person, som under föreskriven tid kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod, utgörande antingen tre månaders avgiftsbetalningar eller anställning eller ock ett års vistelse i landet, alltefter vad därom må finnas föreskrivet.

Artikel 44.

Sammanlagda värdet av de enligt artikel 42 till skyddade personer utgående förmånerna skall uppgå tilll

a) 3 procent av en vanlig (ordinary) vuxen manlig arbetares lön, sådan denna bestämmes enligt i artikel 66 angivna regler, multiplicerad med hela antalet barn till de skyddade personerna; eller

b) 1,5 procent av nämnda lön, multiplicerad med hela antalet barn till alla i landet bosatta.

Artikel 45.

När förmånen består av periodiska utbetalningar, skall den utgå under hela den tid riskfallet omfattar.

Del VIII. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd.

Artikel 46.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid havandeskap och barnsbörd i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 47.

Här avsett riskfall skall gälla havandeskap och förlossning, ävensom följderna därav, samt härigenom uppkommet inkomstbortfall av den innebörd den nationella lagstiftningen angiver.

Artikel 48.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) alla kvinnor inom föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga arbetstagare samt, såvitt avser hälso- och sjukvårdsförmåner vid havandeskap och barnsbörd, även hustrur till män tillhörande dessa kategorier; eller

b) alla kvinnar inom föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta samt, såvitt avser hälso- och sjukvårdsförmåner vid havandeskap och barnsbörd, även hustrur till män tillhörande dessa kategorier; eller,

c) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, alla kvinnor inom föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer samt, såvitt avser hälso- och sjukvårdsförmåner vid havandeskap och barnsbörd, även hustrur till män tillhörande dessa kategorier.

Artikel 49.

1. Med avseende å havandeskap och förlossning samt följderna därav skall hälso- och sjukvårdsförmånen vid havandeskap och barnsbörd utgöras av i mom. 2 och 3 av denna artikel angiven hälso- och sjukvård.

2. Hälso- och sjukvården skall omfatta åtminstone

a) vård av läkare eller utbildad barnmorska såväl före som vid förlossningen ävensom eftervård; samt

b) vård å sjukhus, om så erfordras.

3. Den i mom. 2 av denna artikel angivna hälso- och sjukvården skall syfta till att vidmakthålla, återställa eller förbättra skyddad kvinnas hälsa samt förmåga att arbeta och tillgodose sina personliga behov.

4. De myndigheter eller institutioner, som äro ansvariga för tillhandahållande av hälso- och sjukvårdsförmåner vid havandeskap och barnsbörd, skola på lämpligt sätt söka förmå skyddade kvinnor att utnyttja de allmänna hälso- och sjukvårdsanordningar, som ställas till deras förfogande av offentliga myndigheter eller av andra av sådana myndigheter erkända organ.

Artikel 50.

Vid inkomstbortfall, föranlett av havandeskap och barnsbörd ävensom följderna därav, skall förmånen utgöras av en periodisk utbetalning beräknad i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66. Beloppet av sådan utbetalning må variera under betalningsperioden, såframt genomsnittsbeloppet fyller i nämnda artiklar uppställda krav.

Artikel 51.

I artiklarna 49 och 50 angivna förmåner skola i här avsett riskfall tillförsäkras minst varje kvinna inom de skyddade kategorierna, vilken kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod, som må anses erforderlig till förekommande av missbruk; den i artikel 49 angivna förmånen skall jämväl tillförsäkras hustru till man tillhörande de skyddade kategorierna, under förutsättning att mannen kan räkna sig till godo en sådan kvalifikationsperiod.

Artikel 52.

I artiklarna 49 och 50 angivna förmåner skola utgå under hela den tid riskfallet omfattar, dock att den periodiska utbetalningen må begränsas till 12 veckor, där icke en längre frånvaro från arbetet är påkallad eller medgiven i den nationella lagstiftningen, i vilket fall utbetalningen icke må avse kortare period.

Del IX. Förmåner vid invaliditet.

Artikel 53.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid invaliditet i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 54.

Här avsett riskfall skall gälla oförmåga till förvärvsarbete i viss föreskriven utsträckning, när det kan antagas, att nämnda oförmåga kommer att vara bestående eller kvarstår efter upphörandet av kontantförmånerna vid sjukdom.

Artikel 55.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta; eller

c) alla i landet bosatta, vilkas tillgångar så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå icke överstiga viss gräns, i enlighet med vad i artikel 67 föreskrives; eller

d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 56.

Förmånen skall utgöras av periodiska utbetalningar, beräknade

a) i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66, när skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare eller av den förvärvsarbetande befolkningen;

b) i enlighet med bestämmelserna i artikel 67, när skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar under den tid riskfallet omfattar icke överstiga föreskrivna gränser.

Artikel 57.

1. I artikel 56 angiven förmån skall i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, som före riskfallet i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod, omfattande antingen 15 års avgiftsbetalningar eller anställning eller ock 10 års vistelse i landet; eller,

b) när skyddet i princip omfattar alla förvärvsarbetande, skyddad person, som kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av tre års avgiftsbetalningar och beträffande vilken under hans arbetsföra ålder erlagts föreskrivet genomsnittligt antal årsavgifter.

2. När förmån, som avses i mom. 1, är beroende av en minimiperiod av avgiftsbetalningar eller anställning, skall en reducerad förmån tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, som före riskfallet i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av fem års avgiftsbetalningar eller anställning; eller,

b) när skyddet i princip omfattar alla förvärvsarbetande, skyddad person, som kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av tre års avgiftsbetalningar och beträffande vilken under hans arbetsföra ålder erlagts halva det genomsnittliga antal årsavgifter, som avses i mom. 1 b) av denna artikel.

3. Bestämmelserna i mom. 1 av denna artikel skola anses vara uppfyllda, när en förmån, som beräknats i enlighet med del XI men efter ett procenttal 10 enheter lägre än det tal, vilket i den vid nämnda del fogade tabellen angives för vederbörande standardförmånstagare, tillförsäkras åtminstone varje skyddad person, som i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna fem års avgiftsbetalningar, anställning eller vistelse i landet.

4. Det procenttal, som angives i den vid del XI fogade tabellen, må proportionellt nedsättas, när kvalifikationsperioden för den pension, som motsvarar det reducerade procenttalet, omfattar mer än fem men mindre än 15 år av avgiftsbetalningar eller anställning; en avkortad förmån skall utgivas enligt mom. 2 av denna artikel.

Artikel 58.

De i artiklarna 56 och 57 angivna förmånerna skola utgivas under hela den tid riskfallet omfattar eller till dess de ersättas med förmåner vid ålderdom.

Del X. Förmåner till efterlevande.

Artikel 59.

Varje medlem, för vilken denna del av konventionen är i kraft, skall tillförsäkra av skyddet omfattade personer förmåner vid familjeförsörjarens frånfälle i enlighet med följande artiklar av denna del.

Artikel 60.

1. Här avsett riskfall skall avse änkas eller barns förlust av försörjningen till följd av familjeförsörjarens frånfälle; i fråga om änka må dock rätten till förmån göras beroende av att enligt den nationella lagstiftningen presumtion för oförmåga till självförsörjning kan anses föreligga.

2. Den nationella lagstiftningen må föreskriva, att med utgivande av förmånerna må anstå, därest den därtill eljest berättigade utövar visst förvärvsarbete, eller att förmånerna, därest dessa grunda sig på erlagda avgifter, må nedsättas, om förmånstagarens arbetsinkomst överstiger ett föreskrivet belopp, ävensom att förmånerna, därest de icke grunda sig på erlagda avgifter, må nedsättas, om förmånstagarens arbetsinkomst eller övriga tillgångar eller bådadera sammanlagt överstiga ett föreskrivet belopp.

Artikel 61.

Den skyddade personkretsen skall omfatta

a) hustru och barn till familjeförsörjare inom föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av samtliga; eller

b) hustru och barn till familjeförsörjare inom föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande minst 20 procent av alla i landet bosatta; eller

c) alla i landet bosatta änkor och barn, vilka förlorat sin försörjare och vilkas tillgångar under den tid riskfallet omfattar icke överstiga viss gräns, i enlighet med vad i artikel 67 föreskrives; eller,

d) när en jämlikt artikel 3 avgiven förklaring är i kraft, hustru och barn till försörjare inom föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande minst 50 procent av alla anställda inom industriföretag, som sysselsätta minst 20 personer.

Artikel 62.

Förmånen skall utgöras av periodiska utbetalningar, beräknade

a) i enlighet med bestämmelserna i artikel 65 eller artikel 66, när skyddet omfattar endast vissa kategorier av arbetstagare eller av den förvärvsarbetande befolkningen;

b) i enlighet med bestämmelserna i artikel 67, när skyddet omfattar alla i landet bosatta, vilkas tillgångar under den tid riskfallet omfattar icke överstiga föreskrivna gränser.

Artikel 63.

1. I artikel 62 angiven förmån skall i här avsett riskfall tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, vilkens försörjare i enlighet med föreskrivna regler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod, omfattande antingen 15 års avgiftsbetalningar eller anställning eller ock 10 års vistelse i landet; eller,

b) när skyddet i princip omfattar hustru och barn till alla förvärvsarbetande, skyddad person, vilkens försörjare kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av tre års avgiftsbetalningar, under förutsättning att för denne försörjares räkning under hans arbetsföra ålder erlagts föreskrivet genomsnittligt antal årsavgifter.

2. När förmån, som avses i mom. 1, är beroende av en minimiperiod av avgiftsbetalningar eller anställning, skall en reducerad förmån tillförsäkras åtminstone

a) skyddad person, vilkens försörjare i enlighet med föreskrivna reg-

ler kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av fem års avgiftsbetalningar eller anställning; eller,

b) när skyddet i princip omfattar hustru och barn till alla förvärvsarbetande, skyddad person, vilkens försörjare kan tillgodoräkna en kvalifikationsperiod av tre års avgiftsbetalningar, under förutsättning att för denne försörjares räkning under hans arbetsföra ålder erlagts halva det genomsnittliga antal årsavgifter, som avses i mom. 1 b) av denna artikel.

3. Bestämmelserna i mom. 1 av denna artikel skola anses vara uppfyllda, när en förmån, som beräknats i enlighet med del XI men efter ett procenttal 10 enheter lägre än det tal, vilket i den vid nämnda del fogade tabellen angives för vederbörande standardförmånstagare, tillförsäkras åtminstone varje skyddad person, vilkens försörjare i enlighet med föreskrivna regler fullgjort fem års avgiftsbetalningar, anställning eller vistelse i landet.

4. Det procenttal, som angives i den vid del XI fogade tabellen, må proportionellt nedsättas, när kvalifikationsperioden för den förmån, som motsvarar det reducerade procenttalet, omfattar mer än fem men mindre än 15 år av avgiftsbetalningar eller anställning; en avkortad förmån skall utgå enligt mom. 2 av denna artikel.

5. För att barnlös änka, som presumeras vara oförmögen att själv försörja sig, skall äga rätt till förmåner vid familjeförsörjarens frånfälle, må krävas att äktenskapet bestått viss minimitid.

Artikel 64.

De i artiklarna 62 och 63 angivna förmånerna skola utgå under hela den tid riskfallet omfattar.

Del XI. Normer för beräkning av de periodiska utbetalningarna.

Artikel 65.

1. Vid periodisk utbetalning, varå denna artikel äger tillämpning, skall förmånens belopp, ökat med beloppet av familjebidrag, som må utgå under den tid riskfallet omfattar vara sådant, att det för i bifogade tabell angiven standardförmånstagare vid riskfallet ifråga utgör minst i tabellen angiven procent av summan av förmånstagarens eller hans familjeförsörjares tidigare inkomster och familjebidragen till en skyddad person med samma försörjningsplikt som standardförmånstagaren.

2. Förmånstagarens eller hans försörjares tidigare inkomster skola beräknas enligt föreskrivna regler; när de skyddade personerna eller deras försörjare äro uppdelade i inkomstklasser, må deras tidigare inkomster beräknas efter grundlönerna inom de inkomstklasser, vilka de tillhörde.

3. För förmånsbeloppet liksom för de inkomster, vilka ligga till grund för beräkningen av förmånen, må fastställas ett högsta belopp under förutsättning att detta bestämmes på sådant sätt, att föreskrifterna i mom. 1 av denna artikel uppfyllas, när förmånstagarens eller hans försörjares tidigare inkomster icke överstiga en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares lön.

4. Förmånstagarens eller hans försörjares tidigare inkomster, en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares lön, förmånen och familjebidragen skola samtliga beräknas i förhållande till samma tidsenhet.

5. Vad beträffar övriga förmånstagare skall förmånen stå i skäligt förhållande till standardförmånstagarens förmån.

6. I denna artikel avses med yrkesutbildad manlig kroppsarbetare

a) hopsättare eller svarvare inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana; eller

b) person, som kan anses typisk för yrkesutbildad arbetskraft, utvald i enlighet med föreskrifterna i mom. 7; eller

c) person, vilkens inkomst är lika med eller överstiger den inkomst som uppnås av 75 procent av alla skyddade personer, skolande inkomsterna beräknas för ett år eller kortare tid, i enlighet med vad därom må föreskrivas; eller ock

d) person, vilkens inkomster äro lika med 125 procent av genomsnittsinkomsterna för samtliga skyddade.

7. Såsom typisk för yrkesutbildad arbetskraft enligt mom. 6 b) skall anses person, som tillhör den undergrupp, vilken med hänsyn till antalet av ifrågavarande riskskydd omfattade manliga förvärvsarbetande eller med hänsyn till antalet försörjare för skyddade personer, utgör den största gruppen inom den huvudgrupp, som i sig innesluter det största antalet dylika förvärvsarbetande eller försörjare; vid bedömandet härav skall begagnas den av Förenta Nationernas ekonomiska och sociala råd vid dess sjunde sammanträde den 27 augusti 1948 antagna, såsom bilaga till denna konvention fogade internationella standardindelningen av all ekonomisk verksamhet efter verksamhetens art med de ändringar, som senare må komma att vidtagas i nämnda indelning.

8. Om förmånens storlek växlar inom olika områden, må den yrkesutbildade manliga kroppsarbetaren för varje område utväljas i enlighet med mom. 6 och 7 av denna artikel.

9. Yrkesutbildad manlig kroppsarbetares lön skall bestämmas på grundval av den för normal arbetstid gällande lönen — såsom denna fastställts genom kollektivavtal eller, i förekommande fall, genom eller i kraft av nationell lagstiftning eller genom sedvana — inklusive dyrtidstillägg, om sådana utgå; i de fall då den sålunda bestämda lönen varierar mellan olika områden, men mom. 8 av denna artikel icke tillämpas, skall medianlönen användas.

10. Beloppen av löpande periodiska utbetalningar avseende ålderdom, yrkesskada (utom i fall av övergående arbetsoförmåga), invaliditet samt försörjarens död, skola göras till föremål för översyn i anslutning till väsentliga ändringar i den allmänna inkomstnivån, då sådana föranledas av väsentliga ändringar i levnadskostnaderna.

Artikel 66.

1. Vid periodisk utbetalning, varå denna artikel äger tillämpning, skall förmånens belopp, ökat med beloppet av familjebidrag, som må utgå under den tid riskfallet omfattar vara sådant, att det för i bifogade tabell angiven standardförmånstagare vid riskfallet i fråga utgör minst i tabellen angiven procent av summan av en vanlig vuxen manlig arbetares lön och familjebidragen till en skyddad person med samma försörjningsplikt som standardförmånstagaren.

2. En vanlig vuxen manlig arbetares lön, förmånen och familjebidragen skola samtliga beräknas i förhållande till samma tidsenhet.

3. Vad beträffar övriga förmånstagare skall förmånen stå i skäligt förhållande till standardförmånstagarens förmån.

4. I denna artikel avses med vanlig vuxen manlig arbetare

a) person, som kan anses typisk för icke yrkesutbildad arbetskraft inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana; eller

b) person, som kan anses typisk för icke yrkesutbildad arbetskraft, utvald i enlighet med föreskrifterna i mom. 5.

5. Såsom typisk för icke yrkesutbildad arbetskraft enligt mom. 4 b) skall anses person, som tillhör den undergrupp, vilken med hänsyn till antalet av ifrågavarande riskskydd omfattade manliga förvärvsarbetande eller med hänsyn till antalet försörjare för skyddade personer, utgör den största gruppen inom den huvudgrupp, som i sig innesluter det största antalet dylika förvärvsarbetande eller försörjare; vid bedömandet härav skall begagnas den av Förenta Nationernas ekonomiska och sociala råd vid dess sjunde sammanträde den 27 augusti 1948 antagna, såsom bilaga till denna konvention fogade internationella standardindelningen av all ekonomisk verksamhet efter verksamhetens art med de ändringar, som senare må komma att vidtagas i nämnda indelning.

6. Om förmånens storlek växlar inom olika områden, må den vanliga vuxna manliga arbetaren för varje område utväljas i enlighet med mom. 4 och 5 av denna artikel.

7. Den vanliga vuxna manliga arbetarens lön skall bestämmas på grundval av den för normal arbetstid gällande lönen — såsom denna fastställts genom kollektivavtal eller, i förekommande fall, genom eller i kraft av nationell lagstiftning eller genom sedvana — inklusive dyrtidstillägg, om sådana utgå; i de fall då den sålunda bestämda lönen varierar mellan olika områden, men mom. 6 av denna artikel icke tillämpas, skall medianlönen användas.

8. Beloppen av löpande periodiska utbetalningar avseende ålderdom, yrkesskada (utom i fall av övergående arbetsoförmåga), invaliditet samt försörjarens död, skola göras till föremål för översyn i anslutning till väsentliga ändringar i den allmänna inkomstnivån, då sådana föranledas av väsentliga ändringar i levnadskostnaderna.

Artikel 67.

Vid periodisk utbetalning, varå denna artikel äger tillämpning.

a) skall förmånens belopp bestämmas efter en föreskriven skala eller en av vederbörande offentliga myndighet i enlighet med föreskrivna regler fastställd skala;

b) må sådant belopp nedsättas endast i den mån förmånstagarens familjs övriga tillgångar överstiga föreskrivna väsentliga belopp eller av vederbörande offentliga myndighet i enlighet med föreskrivna regler fastställda väsentliga belopp;

c) skall det sammanlagda beloppet av förmåner och samtliga övriga tillgångar — efter avdrag av under b) nämnda väsentliga belopp — vara tillräckligt för att tillförsäkra förmånstagarens familj sunda och drägliga levnadsförhållanden och må icke understiga det förmånsbelopp, som beräknats i enlighet med artikel 66;

d) skola bestämmelserna i punkt c) anses vara uppfyllda, om det sammanlagda beloppet av enligt vederbörande del av denna konvention utgivna förmåner med minst 30 procent överstiger det sammanlagda förmånsbelopp, som skulle ernås genom tillämpning av bestämmelserna i artikel 66 samt bestämmelserna i

i) artikel 15 b) i fråga om del III;
ii) artikel 27 b) i fråga om del V;
iii) artikel 55 b) i fråga om del IX;
iv) artikel 61 b) i fråga om del X.

Tabell till del XI. Periodiska utbetalningar till standardförmånstagare.

Del	Riskfall	Standardförmånstagare	Procentsats
III	Sjukdom	Man med hustru och två barn	45
IV	Arbetslöshet	Man med hustru och två barn	45
V	Ålderdom	Man med hustru i pensionsåldern	40
VI	Yrkesskada:		
	Arbetsoförmåga	Man med hustru och två barn	50
	Invaliditet	Man med hustru och två barn	50
	Efterlevande	Änka med två barn	40
VIII	Havandeskap och barnsbörd	Kvinna	45
IX	Invaliditet	Man med hustru och två barn	40
X	Efterlevande	Änka med två barn	40

Del XII. Likabehandling av i landet bosatta utländska medborgare.

Artikel 68.

1. I landet bosatta utländska medborgare skola äga samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare, dock att särskilda regler rörande utländska medborgare och landets egna medborgare, födda utom medlemsstatens territorium, må föreskrivas, såvitt fråga är om förmåner eller delar därav, som helt eller till övervägande del utgå av allmänna medel, eller såvitt fråga är om system av övergångskaraktär.

2. Inom sociala trygghetssystem, som grunda sig på erlagda avgifter och omfatta arbetstagare, skola de skyddade personer, som äro medborgare i annan medlemsstat, vilken godtagit de ur vederbörande del av konventionen härflytande förpliktelserna, med avseende å nämnda del äga samma rättigheter som medlemsstatens egna medborgare, dock att tillämpningen av detta mom. må göras beroende av förekomsten av ett bilateralt eller multilateralt avtal om ömsesidighet.

Del XIII. Gemensamma bestämmelser.

Artikel 69.

Förmån, vartill skyddad person eljest vore berättigad i enlighet med någon av delarna II—X av denna konvention, må innehållas i den utsträckning som må varda stadgad,

a) så länge vederbörande icke befinner sig inom medlemsstatens territorium;

b) så länge vederbörande försörjes av allmänna medel eller på social trygghetsinstitutions bekostnad, dock att om förmånen överstiger underhållskostnaden, skillnaden må utgå till dem som för sin försörjning äro beroende av förmånstagaren;

c) så länge vederbörande åtnjuter annan kontant social trygghetsförmån än familjebidrag, samt under tid, för vilken han hålles skadeslös för riskfallet av tredje part, under förutsättning att den sålunda innehållna delen icke överstiger sistnämnda förmån eller från tredje part utgående skadestånd;

d) då vederbörande sökt erhålla förmån under falska förutsättningar;

e) då riskfallet framkallats av ett av vederbörande begånget brott;

f) då riskfallet framkallats av en av vederbörande avsiktligt begången förseelse;

g) när så kan anses skäligt i fall då vederbörande underlåter att utnyttja till hans förfogande stående hälso- och sjukvårds- eller arbetsvårdsanordningar eller icke iakttager för styrkande av riskfallets inträffande eller fortvaro eller för förmånstagarens uppförande föreskrivna regler;

h) i fråga om förmån vid arbetslöshet, då vederbörande underlåtit att utnyttja till hans förfogande stående arbetsförmedlingsinstitutioner;

i) i fråga om förmån vid arbetslöshet, då vederbörande förlorat sin anställning som en omedelbar följd av arbetsnedläggelse i samband med arbetstvist eller frivilligt lämnat anställningen utan giltigt skäl; samt

j) i fråga om efterlevandepension, så länge änkan sammanlever med en man såsom dennes hustru.

Artikel 70.

1. Envar som gör anspråk på social trygghetsförmån skall äga anföra besvär över avslag å framställning därom samt klagan rörande dess beskaffenhet eller storlek.

2. När vid tillämpningen av förevarande konvention ett inför den lagstiftande församlingen ansvarigt regeringsdepartement handhaver administrationen av hälso- och sjukvård må i mom. 1 avsedd besvärsrätt ersättas med en rätt att få klagan rörande vägrad hälso- och sjukvård eller beskaffenheten av meddelad vård prövad av vederbörande myndighet.

3. Då ansökan om förmån avgöres av en för behandling av socialförsäkringsfrågor särskilt inrättad domstol, i vilken de skyddade personerna äro representerade, är besvärsrätt icke erforderlig.

Artikel 71.

1. Kostnaderna för förmåner, som utgå vid tillämpning av denna konvention, ävensom förvaltningskostnader skola bestridas kollektivt genom försäkringsavgifter eller beskattning eller bådadera, dock att därigenom icke alltför tunga bördor må påläggas ekonomiskt svaga befolkningsskikt, varjämte hänsyn bör tagas till medlemsstatens och de skyddade personkategoriernas ekonomiska läge.

2. Det sammanlagda beloppet av de försäkringsavgifter, som bestridas av skyddade arbetstagare, må icke överstiga 50 procent av vad som åtgår för skyddet av arbetstagarna samt deras hustrur och barn. För att bestämma om detta villkor är uppfyllt må alla av medlemsstaten enligt denna konvention tillhandahållna förmåner sammanräknas med undantag för familjebidrag samt förmåner vid yrkesskada därest de sistnämnda utgöra en särskild social trygghetsgren.

3. Medlemsstaten skall ikläda sig ansvaret för vederbörligt tillhandahållande av de förmåner, som skola utgå enligt denna konvention och vidtaga alla nödiga åtgärder i sådant syfte; där så lämpligen kan ske har medlemsstaten att tillse, att erforderliga försäkringstekniska undersökningar och

beräkningar rörande finansiell balans företagas med vissa bestämda mellanrum och i varje fall före varje ändring av förmånerna, försäkringsavgifternas storlek eller skatter för täckande av ifrågavarande riskskydd.

Artikel 72.

1. Då administrationen icke handhaves av institution under kontroll av offentlig myndighet eller av ett inför den lagstiftande församlingen ansvarigt regeringsdepartement, skola representanter för de skyddade personerna medverka vid administrationen eller knytas till densamma i egenskap av rådgivare under föreskrivna villkor; den nationella lagstiftningen må även innehålla bestämmelser om representation för arbetsgivare och för offentliga myndigheter.

2. Medlemsstaten skall ikläda sig det allmänna ansvaret för behörig administration av de institutioner och inrättningar, som handhava tillämpningen av denna konvention.

Del XIV. Diverse bestämmelser.

Artikel 73.

Förevarande konvention skall icke äga tillämpning å

a) riskfall, som inträffat före ikraftträdandet för medlemmen i fråga av vederbörande del av konventionen;

b) förmåner vid riskfall, som inträffat före ikraftträdandet för medlemmen i fråga av vederbörande del av konventionen, i den mån rätten till sådana förmåner hänför sig till tid före nämnda ikraftträdande.

Artikel 74.

Denna konvention skall icke anses innebära revision av någon nu gällande konvention.

Artikel 75.

Därest konvention, som senare må komma att antagas av konferensen rörande något eller några av de i förevarande konvention behandlade ämnen, så stadgar, skola sådana bestämmelser i förevarande konvention, vilka i den nya konventionen särskilt angivas, upphöra att gälla för medlem, som ratificerat den nya konventionen, från och med den dag, då sistnämnda konvention träder i kraft för medlemmen.

Artikel 76.

1. Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall i sin årsredogörelse angående tillämpningen av konventionen enligt artikel 22 av Internationella arbetsorganisationens stadga lämna

a) fullständiga upplysningar angående den lagstiftning, enligt vilken konventionens bestämmelser genomföras; samt

b) bevis (vilka till formen så nära som möjligt ansluta sig till av Internationella arbetsbyråns styrelse framlagda förslag avseende större likformighet) rörande uppfyllandet av de statistiska krav, som angivas i

i) artiklarna 9 a), b), c) eller d); 15 a), b), eller d); 21 a) eller c); 27 a), b) eller d); 33 a) eller b); 41 a), b) eller d); 48 a), b) eller c); 55 a), b) eller d); 61 a), b) eller d), såvitt avser antalet skyddade personer;

ii) artiklarna 44, 65, 66 eller 67, såvitt avser förmånernas belopp;

iii) artikel 18 mom. 2 a), såvitt avser varaktigheten av kontantförmån;

iv) artikel 24 mom. 2, såvitt avser varaktigheten av förmån vid arbetslöshet; samt

v) artikel 71 mom. 2, såvitt avser den andel av de medel, som utgöras av försäkringsavgifter från skyddade arbetstagare.

2. Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall tid efter annan, enligt vad styrelsen därom må komma att bestämma, till Internationella arbetsbyråns generaldirektör avgiva redogörelse för lagstiftning och praxis med avseende å de av delarna II—X i konventionen, vilka icke redan angivits i medlemmens ratifikationshandling eller i underrättelse, som avses i artikel 4.

Artikel 77.

1. Denna konvention äger icke tillämpning å sjömän och utövare av havsfiske; bestämmelserna rörande skydd av sjömän och utövare av havsfiske ha antagits av Internationella arbetskonferensen i konventionen angående social trygghet för sjömän, 1946, och i konventionen angående pensionering av sjömän 1946.

2. Medlem må utesluta sjömän och utövare av havsfiske från antalet anställda, från antalet av den förvärvsarbetande befolkningen eller från antalet i landet bosatta vid beräkningen av procenttalet anställda eller i landet bosatta, som skyddas i enlighet med de av delarna II—X, som omfattas av medlemmens ratificering.

Del XV. Slutartiklar.

Artikel 78.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola delgivas Internationella arbetsbyråns generaldirektör och registreras av honom.

Artikel 79.

1. Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av Internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats av generaldirektören.

2. Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer registrerats av generaldirektören.

3. Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader efter den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 80.

1. Förklaringar, som delgivits Internationella arbetsbyråns generaldirektör i enlighet med mom. 2 av artikel 35 av Internationella arbetsorganisationens stadga, skola angiva

a) de områden, med avseende å vilka vederbörande medlem förbinder sig att utan ändringar tillämpa bestämmelserna i konventionen eller i vissa delar av densamma;

b) de områden, med avseende å vilka medlemmen förbinder sig att tillämpa bestämmelserna i konventionen eller i vissa delar av densamma med vissa jämkningar samt innebörden av dessa jämkningar;

c) de områden, med avseende å vilka konventionen icke skall tillämpas samt skälen härför;

d) de områden, med avseende å vilka medlemmen förbehåller sig att efter ytterligare överväganden framdeles fatta beslut.

2. De i mom. 1 a) och b) av denna artikel omnämnda förbindelserna skola anses såsom en integrerande del av ratifikationen och medföra med densamma identiska verkningar.

3. Medlem må genom förnyad förklaring helt eller delvis återkalla förbehåll, som inrymts i hans ursprungliga förklaring enligt mom. 1 b), c) eller d) av denna artikel.

4. Medlem må, under den tidrymd, då förevarande konvention enligt bestämmelserna i artikel 82 kan uppsägas, tillställa generaldirektören ny förklaring, som i varje annat avseeende ändrar lydelsen av tidigare avgiven förklaring och klargör läget med hänsyn till de avsedda områdena.

Artikel 81.

1. Förklaringar, som delgivits Internationella arbetsbyråns generaldirektör i enlighet med mom. 4 eller 5 av artikel 35 av Internationella arbetsorganisationens stadga, skola angiva huruvida bestämmelserna i konventionen eller i vissa delar av densamma, vilka omfattas av förklaringen skola tillämpas inom vederbörande område utan ändring eller med vissa jämkningar; därest i förklaringen angives, att bestämmelserna i konventionen eller i vissa delar av densamma skola tillämpas med vissa jämkningar, skall förklaringen innehålla närmare upgifter rörande dessa.

2. Vederbörande medlem, medlemmar eller internationella myndighet må genom senare förklaring helt eller delvis avstå från rätten att åberopa varje i en tidigare förklaring angiven jämkning.

3. Vederbörande medlem, medlemmar eller internationella myndighet må, under den tidrymd, då denna konvention enligt bestämmelserna i artikel 82 kan uppsägas, tillställa Internationella arbetsbyråns generaldirektör förklaring, som i varje annat avseende ändrar lydelsen av tidigare avgiven förklaring och klargör läget med hänsyn till ifrågavarande konventions tillämpning.

Artikel 82.

1. Medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga konventionen eller en eller flera av delarna II—X av densamma genom skrivelse, som delgives Internationella arbetsbyråns generaldirektör för registrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats.

2. Medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående moment nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen eller en eller flera av delarna II—X av densamma vid utgången av varje följande tioårsperiod.

Artikel 83.

1. Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall underrätta samtliga medlemmar av Internationella arbetsorganisationen om registreringen av alla ratifikationer, förklaringar och uppsägningar, som delgivits honom av organisationens medlemmar.

2. Då generaldirektören underrättar organisationens medlemmar om registreringen av den andra ratifikationen i ordningen, som delgivits honom, har han att fästa medlemmarnas uppmärksamhet på den dag, då konventionen träder i kraft.

Artikel 84.

Internationella arbetsbyråns generaldirektör skall, för registrering jämlikt artikel 102 av Förenta Nationernas stadga, lämna Förenta Nationernas generalsekreterare fullständiga upplysningar om varje ratifikation, förklaring och uppsägning, som av honom registrerats i enlighet med bestämmelserna i föregående artiklar.

Artikel 85.

Närhelst Internationella arbetsbyråns styrelse finner det erforderligt, skall styrelsen förelägga Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens en redogörelse för konventionens tillämpning och taga under övervägande, huruvida anledning föreligger att på konferensens dagordning uppföra frågan om dess revision, helt eller delvis.

Artikel 86.

1. Därest konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision, helt eller delvis, av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft *ipso jure* medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, utan hinder av vad i artikel 82 här ovan stadgas;

b) skall från dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

2. Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya, reviderade konventionen.

Artikel 87.

De engelska och franska texterna till denna konvention skola äga lika vitsord.

Bilaga.

Internationell standardindelning av all ekonomisk verksamhet efter verksamhetens art.

Förteckning över huvudgrupper och undergrupper.

Huvudgrupp	*0.*	*Jordbruk med binäringar:*
	01.	Jordbruk och boskapsskötsel.
	02.	Skogsbruk.
	03.	Jakt.
	04.	Fiske.
Huvudgrupp	*1.*	*Gruvbrytning:*
	11.	Kolbrytning.
	12.	Malmbrytning.
	13.	Utvinning av råoljor och naturgas.
	14.	Stenbrytning, ler- och sandtäkt.
	19.	Utvinning av icke metallförande mineral, som icke redovisats annorstädes.
Huvudgrupperna	*2—3.*	*Industri och hantverk:*
	20.	Livsmedelsindustri (utom tillverkning av dryckesvaror).
	21.	Dryckesvaruindustri.
	22.	Tobaksindustri.
	23.	Textilindustri.
	24.	Sko- och beklädnadsindustri.
	25.	Trä- och korkindustri (utom möbelindustri).
	26.	Möbel- och inredningsindustri.

27. Pappers- och pappersvaruindustri.
28. Grafisk och därmed besläktad industri.
29. Läder- och lädervaruindustri (utom skoindustri).
30. Gummivaruindustri.
31. Kemisk-teknisk industri.
32. Framställning av olje- och kolprodukter.
33. Jord- och stenindustri (utom produkter av olja och kol).
34. Järn- och stålverk samt andra metallverk.
35. Metallmanufaktur (utom maskiner och transportmateriel).
36. Tillverkning av maskiner (utom elektriska maskiner).
37. Elektroteknisk industri.
38. Tillverkning av transportmateriel.
39. Övrig industri.

Huvudgrupp 4. Byggnads- och anläggningsverksamhet:
40. Byggnads- och anläggningsverksamhet.

Huvudgrupp 5. Elektricitets-, gas-, vattenlednings- och renhållningsverk:
51. Elektricitets-, gasverk o. d.
52. Vattenlednings- och renhållningsverk.

Huvudgrupp 6. Handel:
61. Parti- och detaljhandel.
62. Bankväsen.
63. Försäkringsverksamhet.
64. Fastighetsförvaltning.

Huvudgrupp 7. Samfärdsel m. m.:
71. Transportverksamhet.
72. Lager- och magasinsrörelse.
73. Post, telegraf, telefon och radio.

Huvudgrupp 8. Tjänster:
81. Administrativa tjänster.
82. Andra samhälleliga tjänster, kommersiell uppdragsverksamhet m. m.
83. Rekreations- och nöjesverksamhet.
84. Personliga tjänster.

Huvudgrupp 9. Ospecificerad verksamhet:
90. Ospecificerad verksamhet.

Bilaga D.

Konvention (nr 103) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad 1952).

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag angående skydd vid havandeskap och barnsbörd, vilken fråga utgör den sjunde punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en internationell konvention,

antager denna den tjugoåttonde dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande konvention, som skall benämnas »konvention angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952» [Maternity Protection Convention (Revised), 1952].

Artikel 1.

1. Denna konvention äger tillämpning å kvinnor, anställda i industriföretag, i icke-industriellt arbete samt i jordbruksarbete, ävensom å kvinnor, vilka utföra förvärvsarbete i hemmet.

2. Vid tillämpningen av denna konvention skall med uttrycket »industriföretag» förstås offentliga och enskilda företag ävensom alla grenar av sådana företag; i uttrycket innefattas särskilt:

a) gruvor, stenbrott och andra anläggningar för utvinnande av mineral;

b) företag, inom vilka varor tillverkas, förändras, rengöras, repareras, utsmyckas, färdigställas, beredas till försäljning, nedskrotas eller förstöras eller inom vilka råämnen förarbetas, däri inbegripet företag för skeppsbyggeri, samt alstrande, transformering och överförande av elektrisk eller annan drivkraft;

c) företag för byggnads- och anläggningsarbete, däri inbegripet nybyggnads-, reparations-, underhålls-, ändrings- eller rivningsarbete;

d) företag för transport av passagerare eller gods å lands- eller järnväg, till sjöss, å inre vattenväg, eller i luften, däri inbegripet handhavande av gods vid dockor, kajer, varv, magasin och flygplatser.

3. Vid tillämpningen av denna konvention skall såsom »icke-industriellt arbete» anses allt arbete, som utföres vid eller i samband med nedan nämnda företag eller tjänster, såväl offentliga som enskilda:

a) affärsföretag;

b) post samt telefon-, telegraf- och radioförvaltning;

c) företag och förvaltningsorgan, inom vilka de anställda huvudsakligen äro sysselsatta med kontorsarbete;

d) tidningsföretag;

e) hotell, pensionat, restauranger, klubbar, kaféer och andra näringsställen;

f) anstalter för behandling och vård av sjuka, invalider, fattiga och föräldralösa;

g) teatrar och offentliga nöjeslokaler;

h) avlönat husligt arbete i enskilda hushåll;

samt varje annat icke-industriellt arbete, som efter vederbörande myndighets bestämmande skall vara underkastat konventionens föreskrifter.

4. Vid tillämpningen av denna konvention skall såsom »jordbruksarbete» anses allt arbete, som utföres inom jordbruksföretag, däri även inbegripna plantager och industrialiserade storföretag inom jordbruket.

5. Yppas tvekan huruvida förevarande konvention är tillämplig på visst företag, gren av företag eller sysselsättning, skall frågan avgöras av vederbörande myndighet efter samråd med berörda representativa arbetsgivar- och arbetarorganisationer, där sådana finnas.

6. Den nationella lagstiftningen må från tillämpningen av denna konvention undantaga företag, i vilka endast äro anställda medlemmar av arbetsgivarens familj, såsom detta begrepp definieras i nämnda lagstiftning.

Artikel 2.

Vid tillämpningen av denna konvention skall med uttrycket »kvinna» förstås envar av kvinnligt kön oavsett ålder, nationalitet, ras eller trosbekännelse, gift eller ogift; uttrycket »barn» innefattar barn födda inom eller utom äktenskapet.

Artikel 3.

1. Kvinna, å vilken denna konvention är tillämplig, skall efter företeende av läkarintyg, som angiver den sannolika tidpunkten för hennes nedkomst, äga rätt till en tids ledighet på grund av havandeskap och barnsbörd.

2. Sådan ledighet skall avse minst 12 veckor och innefatta en obligatorisk ledighetsperiod efter nedkomsten.

3. Varaktigheten av den obligatoriska ledighetsperioden efter nedkomsten skall fastställas i den nationella lagstiftningen, men må densamma icke i något fall underskrida sex veckor; återstoden av den sammanlagda ledigheten på grund av havandeskap och barnsbörd må uttagas antingen före den sannolika dagen för nedkomsten eller efter utgången av den obligatoriska ledighetsperioden eller delvis före den sannolika dagen för nedkomsten och delvis efter utgången av den obligatoriska ledighetsperioden, i enlighet med vad som härom må föreskrivas i den nationella lagstiftningen.

4. Ledigheten före den sannolika dagen för nedkomsten skall utsträckas att omfatta tidsperioden mellan nämnda dag och den dag, då nedkomsten verkligen inträffat; den obligatoriska ledighetsperiod, som skall uttagas efter nedkomsten, må dock icke på grund härav inskränkas.

5. I fall av sjukdom, som enligt läkarintyg härrör av havandeskap, skall den nationella lagstiftningen föreskriva ytterligare ledighet före nedkomsten. Längsta tiden för sådan ledighet må bestämmas av vederbörande myndighet.

6. I fall av sjukdom, som enligt läkarintyg härrör av förlossningen, skall kvinnan äga rätt till förlängd ledighet efter nedkomsten. Längsta tiden för sådan ledighet må bestämmas av vederbörande myndighet.

Artikel 4.

1. Under frånvaron från arbetet jämlikt föreskrifterna i artikel 3 skall kvinnan äga åtnjuta kontant ersättning samt hälso- och sjukvård.

2. Beloppet av den kontanta ersättningen skall i den nationella lagstiftningen fastställas på sådant sätt, att kvinnan och barnet tillförsäkras skäligt uppehälle under hygieniskt tillfredsställande förhållanden och vid en godtagbar levnadsstandard.

3. Hälso- och sjukvården skall innefatta vård av utbildad barnmorska eller läkare såväl före som vid förlossningen ävensom eftervård samt vård å sjukhus, om så erfordras. Rätten till fritt val av läkare liksom av sjukvårdsinrättning, offentlig eller privat, skall lämnas oförkränkt.

4. Kontant ersättning liksom hälso- och sjukvård skola tillhandahållas antingen inom ramen av en obligatorisk socialförsäkring eller bestridas av allmänna medel, skolande sagda förmåner under alla omständigheter såsom en i lag grundad rätt tillkomma alla kvinnor, som uppfylla härutinnan föreskrivna villkor.

5. Kvinnor, som icke kunna åberopa i lag grundad rätt till förmånerna i fråga, skola äga åtnjuta skäliga förmåner i form av socialhjälp, efter den inkomstprövning, som föreskrives för sådan hjälp.

6. Då kontant ersättning, som utgår jämlikt obligatorisk socialförsäkring, beräknas på grundval av tidigare inkomst, skall densamma motsvara minst två tredjedelar av kvinnans tidigare arbetsinkomst, beräknad på sätt i och för socialförsäkringen föreskrives.

7. Avgifter, som påföras enligt en obligatorisk socialförsäkring, som lämnar förmåner vid havandeskap och barnsbörd, och skatter, som utgå på grundval av utbetalad avlöning i syfte att tillhandahålla sådana förmåner skola, vare sig de erläggas av både arbetsgivaren och de anställda eller av arbetsgivaren ensam, inbetalas för samtliga inom vederbörande företag anställda män och kvinnor utan avseende å kön.

8. I intet fall skall arbetsgivaren individuellt svara för kostnaderna för sådana förmåner, som utgå till av honom anställda kvinnor.

Artikel 5.

1. Kvinna, som ammar sitt barn, äger att för detta ändamål avbryta sitt arbete under en eller flera perioder, vilkas längd bestämmes i den nationella lagstiftningen.

2. Avbrott i arbetet för amning äro att betrakta som arbetstid och skola ersättas såsom sådan för det fall frågan regleras genom eller i enlighet med den nationella lagstiftningen; vid reglering genom kollektivavtal skola avtalets bestämmelser gälla.

Artikel 6.

Kvinna, som är frånvarande från arbetet på grund av havandeskap eller barnsbörd enligt föreskrifterna i artikel 3, må arbetsgivaren icke uppsäga under dylik frånvaro ej heller å sådan tidpunkt, att uppsägningstiden utlöper under frånvaro, som nyss nämnts.

Artikel 7.

1. Varje medlem av Internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, kan genom en vid ratifikationshandlingen fogad förklaring från konventionens tillämpningsområde utesluta

a) vissa kategorier av icke industriellt arbete;
b) arbete inom annat jordbruksföretag än plantager;
c) avlönat husligt arbete i enskilda hushåll;
d) kvinnor, som mot avlöning utföra arbete i hemmet;
e) företag för transport av passagerare eller gods till sjöss.

2. Arbete och företag, med avseende å vilka medlemmen önskar tillämpa mom. 1 av denna artikel, skola angivas i den vid ratifikationen fogade förklaringen.

3. Medlem, som avgivit sådan förklaring, må när som helst helt eller delvis återkalla densamma, genom förnyad förklaring.

4. Medlem, för vilken en enligt mom. 1 av denna artikel avgiven förklaring är i kraft, skall årligen i sin rapport rörande tillämpningen av denna konvention avgiva redogörelse för lagstiftning och praxis i fråga om de arbeten eller företag, på vilka i kraft av nämnda förklaring mom. 1 av denna artikel är tillämplig, ävensom den omfattning, i vilken konventionens bestämmelser genomförts eller avses att genomföras med avseende å sådana arbeten och företag.

5. Sedan fem år förflutit från tidpunkten för det första ikraftträdandet av denna konvention, skall Internationella arbetsbyråns styrelse förelägga konferensen särskild redogörelse rörande tillämpningen av dessa undantag tillika med de förslag som styrelsen anser lämpliga för vidare åtgärder i förevarande hänseende.

Artiklarna 8—17.

Dessa artiklar äro likalydande med artiklarna 12—21 av konventionen (nr 101) angående semester inom jordbruket, dock att då i artiklarna 14

mom. 4, 15 mom. 3 och 20 mom. 1 a) av sistnämnda konvention hänvisas till artikel 16, detta i förevarande konvention motsvaras av i artiklarna 10 mom. 4, 11 mom. 3 och 16 mom. 1 a) upptagna hänvisningar till artikel 12.

Bilaga E.

Rekommendation (nr 95) angående skydd vid havandeskap och barnsbörd.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag angående skydd vid havandeskap och barnsbörd, vilken fråga utgör sjunde punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation, avsedd att komplettera konventionen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952,

antager denna den tjugoåttonde dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande rekommendation, vilken skall benämnas »rekommendation angående skydd vid havandeskap och barnsbörd, 1952» (Maternity Protection Recommendation, 1952).

I. Ledighet vid havandeskap och barnsbörd.

1. 1) Då så befinnes nödvändigt med hänsyn till kvinnans hälsa och eljest närhelst så är möjligt, bör den i arikel 3, mom. 2 av konventionen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952, stadgade ledigheten utsträckas till en sammanlagd period av 14 veckor.

2) Övervakande myndighet bör äga att för särskilda fall med stöd av läkarintyg föreskriva en ytterligare förlängning av den i mom. 4, 5 och 6 av artikel 3 i konventionen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952, stadgade ledigheten före och efter nedkomsten om och i den mån en dylik förlängning synes erforderlig för att skydda moderns och barnets hälsa, samt särskilt i händelse av förhandenvarande eller förutsebara abnorma förhållanden, såsom missfall och andra komplikationer före eller efter barnets födelse.

II. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd.

2. 1) Såvitt möjligt, bör kontant ersättning som skall utgå jämlikt artikel 4 av konventionen angående havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952, fastställas efter en högre skala än den i konventionen angivna minimistandarden och uppgå till 100 procent av kvinnans tidigare arbetsinkomst, beräknad på sätt i och för socialförsäkringen föreskrives.

2) Såvitt möjligt, böra de hälso- och sjukvårdsförmåner, vilka skola utgå i enlighet med artikel 4 av nämnda konvention, omfatta såväl sluten som öppen vård av allmänpraktiserande läkare och av specialist, innefattande jämväl hembesök; tandvård; vård av utbildad barnmorska och annan förlossningsvård i hemmet eller å sjukhus; sjuksköterskevård i hemmet eller å

sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning; vistelse å sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning; läkemedel, tandproteser o. d. jämte övriga medicinska eller kirurgiska hjälpmedel; samt vård, som under lämplig medicinsk kontroll lämnas av andra legitimerade utövare av vård i samband med havandeskap och barnsbörd.

3) Hälso- och sjukvårdsförmåner böra syfta till att vidmakthålla, återställa eller förbättra den skyddade kvinnans hälsa samt förmåga att arbeta och tillgodose sina personliga behov.

4) De institutioner eller myndigheter, som äro ansvariga för tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdsförmånerna, böra på lämpligt sätt söka förmå kvinnorna att utnyttja de allmänna hälsovårdsanordningar, som ställas till deras förfogande av offentliga myndigheter eller av andra, av dessa myndigheter erkända organ.

5) Därutöver må den nationella lagstiftningen kunna uppdraga åt sådan institution eller myndighet att vidtaga åtgärder till främjande av ifrågavarande kvinnors och deras barns hälsa.

6) Andra natura- eller kontantförmåner, såsom spädbarnsutrustning eller bidrag till inköp av sådan, tillhandahållandet av mjölk eller särskilda bidrag till ammande mödrar etc., böra lämpligen utgå vid sidan av de i punkterna 2) och 3) nämnda förmånerna.

III. Anordningar för ammande mödrar och spädbarn.

3. 1) Då så är möjligt böra amningsraster utsträckas till sammanlagt minst 1 $^1/_2$ timme för arbetsdag; ändring i amningsperiodernas antal och längd bör medgivas, då behovet härav styrkes genom läkarintyg.

2) åtgärder böra vidtagas för inrättandet av lokaler för amning och spädbarnsvård under dagen, företrädesvis utanför de företag, där kvinnorna arbeta; såvitt möjligt böra åtgärder vidtagas för att dylika anordningar skola finansieras eller åtminstone ekonomiskt understödjas av samhället eller inom ramen för den obligatoriska socialförsäkringen.

3) Utrustningen och den hygieniska standarden av lokaler för amning och spädbarnsvård under dagen samt dagvårdspersonalens antal och kvalifikationer böra motsvara de krav, som angivits i vederbörligen fastställda anvisningar, och böra godkännas och övervakas av vederbörande myndighet.

IV. Skydd mot uppsägning.

4. 1) Såvitt möjligt bör den period före och efter nedkomsten, under vilken kvinna jämlikt artikel 6 av konventionen angående skydd vid havandeskap och barnsbörd (reviderad), 1952, icke må av arbetsgivaren avskedas, utsträckas att gälla från och med den dag, då kvinnan genom företett läkarintyg underrättat arbetsgivaren om sitt havandeskap, till och med minst en månad efter utgången av den ledighet i samband med havandeskap och barnsbörd, som angives i konventionens artikel 3.

2) Bland de skäl som berättiga till entledigande även under den period, då kvinnan eljest åtnjuter skydd däremot, må nämnas fall av allvarlig försummelse från den anställda kvinnans sida, inställande av företagets drift eller anställningskontraktets upphörande. Där företagsnämnd finnes, är det önskvärt att denna beredes tillfälle att yttra sig rörande sådant avskedande.

3) Under sin författningsenligt medgivna frånvaro från arbetet före och efter nedkomsten, bör kvinnan äga rätt att räkna tjänstetid och bibehållas vid sin rätt att återinträda i sitt tidigare arbete eller i motsvarande arbete med samma lön.

V. Skydd för anställda kvinnors hälsa före och efter nedkomsten.

5. 1) Natt- och övertidsarbete bör vara förbjudet för havande och ammande kvinnor, och deras arbetstid bör vara förlagd så, att tillräckliga viloperioder tillförsäkras dem.

2) Anställning av en kvinna i ett arbete, som enligt vederbörande myndighets beprövande finnes kunna äventyra hennes eller barnets hälsa, bör förbjudas under havandeskapet och intill åtminstone tre månader efter nedkomsten eller längre, om kvinnan ammar sitt barn.

3) Arbete som åsyftas i punkt 2) bör särskilt innefatta

a) allt tungt arbete

i) som innebär att lyfta, draga eller skjuta tyngre föremål; eller

ii) som kräver en oskäligt stor eller ovanlig fysisk ansträngning, däri inbegripna långa perioder av stående;

b) arbete, som fordrar särskild ansträngning att hålla balansen, ävensom

c) arbete med vibrerande maskiner.

4) Kvinna, som i vanliga fall är anställd vid arbete som av vederbörande myndighet befunnits hälsovådligt, bör, utan att behöva vidkännas minskning av löneförmåner, äga kräva förflyttning till annat slag av arbete, som icke är menligt för hennes hälsa.

5) Sådan rätt till förflyttning bör i särskilda fall vid havandeskap även tillkomma envar kvinna, som genom läkarintyg styrker, att en förändring av hennes arbete är nödvändig med hänsyn till egen och barnets hälsa.

Bilaga F.

Rekommendation (nr 94) angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 4 juni 1952 till sitt trettiofemte sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet, vilken fråga inbegripes under den sjätte punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation, vars bestämmelser äro avsedda att genomföras av de berörda parterna eller av de offentliga myndigheterna, i enlighet med vad som må befinnas lämpligt med hänsyn till de nationella förhållandena,

antager denna den tjugosjätte dagen i juni månad år nittonhundrafemtiotvå följande rekommendation, som skall benämnas »rekommendation angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet, 1952» (Cooperation at the Level of the Undertaking Recommendation, 1952).

1. Lämpliga åtgärder böra vidtagas för främjande av samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet i sådana frågor av ömsesidigt intresse, vilka icke tillhöra området för kollektivavtalsmässig reglering och icke heller vanligen behandlas i annan för fastställande av arbetsvillkor stadgad ordning.

2. I enlighet med nationell sedvänja eller praxis må sådant samråd och sådan samverkan

a) underlättas genom uppmuntrande av frivilliga överenskommelser mellan parterna, eller

b) främjas genom lagstiftning, varigenom organ för samråd och samverkan upprättas samt bestämmelser rörande dessa organs kompetensområde, uppgifter, sammansättning och arbetsformer utfärdas med beaktande av förhållandena inom skilda företag, eller

c) underlättas eller främjas genom en förening av dessa metoder.

Bilaga G.

Resolutioner.

I. Resolution angående fackföreningsrörelsens oavhängighet.
II. Resolution angående bistånd åt underutvecklade länder.
III. Resolution angående ett effektivt fullföljande i alla länder av Internationella arbetsorganisationens mål och uppgifter under fria och trygga förhållanden.
IV. Resolution angående medlemskap för Libyen i Internationella arbetsorganisationen.
V. Resolution angående uppförande på dagordningen för nästa allmänna konferenssammanträde av frågan om skydd för arbetarnas hälsa på arbetsplatsen.
VI. Resolution angående uppförande på dagordningen för nästa allmänna konferenssammanträde av frågan om minimiåldern för tillträde till arbete under jord i kolgruvor.
VII. Resolution angående målsättning och högre standard för social trygghet.
VIII. Resolution angående utlänningars och migrerande arbetares ställning på den sociala trygghetens område.
IX. Resolution angående social trygghet och sociala välfärdsanordningar i kolgruvor.
X. Resolution angående reglering av minderårigas sysselsättning i kolgruvor.
XI. Resolution angående avlägsnande eller minskning av risker för arbetare, som äro utsatta för eller komma i beröring med hälsofarliga ämnen eller strålning.
XII. Resolution angående insamlande och spridning av upplysningar beträffande ersättning av hälsofarliga ämnen med ofarliga eller mindre hälsofarliga.
XIII. Resolution angående samråd och samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet.
XIV. Resolution angående antagande av budget för 35:e budgetåret (1953) och fördelning av utgifterna för samma år på olika medlemsstater.
XV. Resolution angående Internationella arbetsorganisationens bidrag till arbetsbyråns tjänstepensionsfond avseende år 1953.
XVI. Resolution angående erläggande i god tid av medlemsstaternas avgifter.

Bilaga H.

P. M. om bestämmelserna i konventionen angående minimistandard för social trygghet.

Den vid internationella arbetsorganisationens trettiofemte sammanträde i juni 1952 antagna konventionen nr 102 uppställer vissa krav på standard i skilda avseenden i fråga om olika socialförsäkringsgrenar och sociala hjälpformer. Dessa krav skola vara uppfyllda för att konventionen i berörda delar skall kunna ratificeras av vederbörande medlemsstat. För att det skall kunna bedömas i vilken utsträckning konventionen kan ratificeras för Sveriges del skall i det följande undersökas, huruvida de olika kraven i avseende på konventionens skilda delområden för närvarande äro uppfyllda beträffande motsvarande grenar av det svenska sociala trygghetssystemet. Uppmärksamhet ägnas därvid företrädesvis de i statistiska termer föreskrivna villkoren angående 1) den skyddade personkretsens omfattning, 2) de sociala förmånernas storlek, 3) förmånernas varaktighet och 4) kostnadsfördelningen.

Till en början bör emellertid lämnas en översikt över de sociala trygghetsgrenar, som beröras av konventionen, och deras svenska motsvarigheter.

1. Bestämmelserna om förmånernas art.

I konventionen uppdelas fältet för den sociala tryggheten efter riskfallens och förmånernas art på nio områden. Dessa äro 1) hälso- och sjukvård (del II), 2) kontantförmåner vid sjukdom (del III), 3) förmåner vid arbetslöshet (del IV), 4) vid ålderdom (del V), 5) vid yrkesskada (del VI), 6) familjeförmåner (del VII), 7) förmåner vid havandeskap och barnsbörd (del VIII), 8) vid invaliditet (del IX) och 9) förmåner till efterlevande (del X). Enligt konventionen godtages icke blott obligatorisk socialförsäkring utan även system, som finansieras av allmänna medel i stället för försäkringsavgifter, samt under vissa i artikel 6 angivna förutsättningar jämväl frivillig försäkring. Medlemsstat, som ratificerar konventionen, skall förbinda sig att tillämpa a) vissa allmänna bestämmelser del I), b) standardnormerna för åtminstone tre av de nio delområdena (del II—X), däri inbegripen minst en av de delar som avse förmånerna vid arbetslöshet (del IV), ålderdom (del V), yrkesskada (del VI), invaliditet (del IX) eller till efterlevande (del X) samt c) de generella villkor, som hänföra sig till de delområden ratifikationen omfattar.

Beträffande de svenska motsvarigheterna till de förmåner, som föreskrivas i konventionen, kan anföras följande.

I fråga om förmånerna i del II (hälso- och sjukvård) skiljes i artikel 10 mom. 1 mellan förmåner vid sjukdomstillstånd och förmåner vid havandeskap och förlossning samt följderna därav.

Vad angår förmånerna vid sjukdomstillstånd (artikel 10 mom. 1 a) må till en början erinras därom, att hälso- och sjukvården i Sverige till övervägande del är organiserad och finansierad av centrala och lokala myndigheter. Den har sedan gammalt karaktären av en prisbillig nyttighet, som på lika villkor står till varje medborgares förfogande vid sjukdom. Majoriteten av sjukvårdsanstalterna äges och drives av samhället. Vården vid de offentliga sjukhusen är ännu icke — utom i vissa fall (epidemivård och vård av veneriska sjukdomar) — helt kostnadsfri för den enskilde, men avgifterna motsvara vid vård å allmän sal och poliklinikvård endast en ringa del av den verkliga kostnaden. Enligt artikel 10 mom. 2 i konventionen kan för övrigt den enskilde åläggas att deltaga i bestridandet av kostnaderna för hälso- och sjukvård, som åtnjutes vid sjukdomstillstånd.

Enligt artikel 6 i konventionen må medlemsstat i och för tillämpningen av del II medräkna sådant skydd, som ernås genom frivillig försäkring, under förutsättning bland annat att försäkringsverksamheten övervakas av offentlig myndighet och omfattar en väsentlig del av de personer, vilkas inkomster icke överstiga en yrkesutbildad manlig kroppsarbetares. Dessa förutsättningar äro för Sveriges del uppfyllda beträffande den sjukvårdsersättning, som utgår till medlemmar i de erkända sjukkassorna; enligt artikel 1 mom. 2 avser uttrycket »förmån» i artikel 10 antingen direkt tillhandahållen förmån i form av vård eller indirekt förmån bestående av ersättning för vederbörandes kostnader.

Fråga uppkommer då, huruvida genom den av samhället vid de offentliga sjukvårdsinrättningarna tillhandahållna hälso- och sjukvården samt sjukvårdsersättningen från de allmänna sjukkassorna de i artikel 10 mom. 1 a) stipulerade förmånerna vid sjukdomstillstånd täckas för Sveriges del. Detta synes vara fallet beträffande vård av allmänpraktiserande läkare, innefattande jämväl hembesök, vård å sjukhus samt specialistvård å sjukhus för där intagna och för patienter i öppen vård. I fråga om förmånen av väsentliga läkemedel må anmärkas, att de erkända sjukkassorna visserligen icke äro skyldiga att inkludera ersättning härför i sjukvårdsersättningen. Genom frivilliga beslut av sjukkassorna förekommer detta emellertid i mycket stor utsträckning; vid utgången av år 1950 voro i runt tal 1 600 000 av sjukkassemedlemmarna eller över hälften av samtliga tillförsäkrade ersättning för läkemedel. Vidare kan framhållas, att vid vård å allmän sal å offentlig sjukvårdsinrättning erforderliga läkemedel tillhandahållas utan särskild kostnad för den enskilde. Med hänsyn till det anförda får även förmånen av väsentliga läkemedel anses ha sin motsvarighet i Sverige. Huruvida detta är fallet beträffande förmånen av specialistvård, som finnes tillgänglig utanför sjukhus, kan synas tveksammare. Emellertid omfattar den från sjukkassorna utgående sjukvårdsersättningen även ersättning för utgifter till dylik vård, ehuru ersättningen icke utgår med högre belopp än vid vård av legitimerad läkare i allmänhet; i den mån specialistvård i Sverige finnes tillgänglig utanför sjukhus torde den för övrigt i regel tillhandahållas av allmänpraktiserande läkare, som specialiserat sig på viss eller vissa sjukdomar. Ett annat spörsmål är, huruvida sjukkassornas regler om den enskildes deltagande i kostnaderna för specialistvård äro utformade i enlighet med stadgandet i artikel 10 mom. 2. Det torde emellertid generellt kunna antagas, att utformningen av dessa regler är sådan, att ekonomiska svårigheter icke uppstå för den enskilde. I detta sammanhang må slutligen anmärkas, att i Sverige erforderlig specialistvård regelmässigt torde kunna erhållas å offentlig sjukvårdsinrättning.

Även de i artikel 10 mom. 1 b) angivna förmånerna vid havandeskap och förlossning samt följderna därav ha sin motsvarighet i Sverige. Här må först erinras om de förmåner, som mödrarna i Sverige åtnjuta från den förebyggande mödra- och barnavården. Vid mödra- och barnavårdscentraler bedrives kostnadsfritt dels en rådgivande verksamhet i samband med fortlöpande kontroll av hälsotillståndet hos barn och blivande mödrar, dels även behandling under havandeskap av sjukdomar, vilka ha föranletts av havandeskapet och icke fordra vård på sjukhus. Havande och ammande mödrar, som äro i ekonomiskt behov därav, åtnjuta dessutom kostnadsfria skyddsläkemedel.

Barnmorskevården är i Sverige i princip kostnadsfri; patienterna måste dock i förekommande fall betala barnmorskans resekostnader. På förlossningsanstalterna, där omkring 90 procent av alla förlossningar ske, är själva förlossningsvården kostnadsfri för barnaföderskan. Den låga avgift — för närvarande en krona per dygn å allmän sal — som uttages å dessa anstal-

ter är avsedd såsom bidrag till anstaltens utgifter för kost under barnsängstiden; avgiften täckes för övrigt ofta av moderskapshjälp eller moderskapspenning.

De kontanta förmånerna vid sjukdom (del III) motsvaras av den sjukpenning, som utgår från den frivilliga sjukförsäkringen och förmånerna vid arbetslöshet (del IV) av den daghjälp, som utgår från den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen (jfr artikel 6). Vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen finnes dessutom såsom en kompletterande hjälpform för arbetslöshetsfall, vilka icke kunna beredas hjälp i annan form, en kontant understödsverksamhet, där understöden utgå efter behovsprövning med maximerade belopp. Arbetslöshetsförsäkringen är emellertid för närvarande den dominerande hjälpformen.

Det ekonomiska skyddet vid ålderdom (del V) utgöres i Sverige av ålderspensionerna (inkl. tilläggsförmåner i form av bostadstillägg och dyrtidstillägg). Enligt bestämmelsen i artikel 26 mom. 2 i konventionen skall pensionsåldern ligga vid 65 år eller den högre ålder, som behöriga myndigheter må fastställa med beaktande av äldre personers arbetsförmåga i vederbörande land. I Sverige är pensionsåldern 67 år. Med hänsyn till att medellivslängden i landet är högre än i de flesta andra länder, torde emellertid nämnda bestämmelse få anses uppfylld för Sveriges del.

Området i del VI av konventionen, som avser riskfall härrörande av olycksfall i arbete eller föreskriven yrkessjukdom, täckes av de svenska olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringarna. Dessa socialförsäkringsgrenar omfatta samtliga de riskfall som anges i artikel 32, och förmånerna enligt dessa båda lagar utgöras av dels de i artikel 34 mom. 2 föreskrivna hälso- och sjukvårdsförmånerna och dels de i artikel 36 angivna kontantförmånerna vid sjukdom, invaliditet och dödsfall.

Till de familjeförmåner, som uppräknas i del VII, kunna i Sverige hänföras flertalet av de samhälleliga stödåtgärderna för barnfamiljerna. Bland dessa komma först (artikel 42 a) de allmänna barnbidragen, som äro de mest kostnadskrävande. I övrigt skall enligt artikel 42 b) räknas hit tillhandahållna förmåner åt barn eller för barns räkning av föda, kläder, bostad, ferievistelse eller hemhjälp. Här avsedda stödåtgärder utgöras i Sverige av fria skolmåltider, familjebostadsbidrag, ferieresor för barn och husmödrar, driftsbidrag till barnkolonier, semesterhem och feriebarnsverksamhet, stipendier för underlättande av husmoderssemester samt social hemhjälp.

Vad gäller havandeskap och barnsbörd (del VIII) tillgodoses i Sverige de i artikel 49 mom. 2 föreskrivna hälso- och sjukvårdsförmånerna av de i det föregående vid artikel 10 mom. 1 b) behandlade förmånerna. Däremot utgå i Sverige — utom i vissa anställningsförhållanden — ännu inga kontanta förmåner vid inkomstbortfall föranlett av havandeskap och barnsbörd, varom konventionen lämnar föreskrifter i artikel 50. De kontantförmåner vid barnsbörd, som för närvarande utgå i Sverige,[1] ha icke den karaktär, som avses i sistnämnda artikel. Sverige kan därför icke anses uppfylla konventionens allmänna villkor i denna del.

De kontanta förmåner vid invaliditet, som avses i del IX, motsvaras i Sverige av de invalidpensioner och sjukbidrag (inkl. tilläggsförmåner), som enligt folkpensioneringslagen utgå vid oförmåga till förvärvsarbete. Till invalider med barn kunna dessutom utgå särskilda barnbidrag.

De i del X föreskrivna förmånerna till efterlevande utgöras i Sverige av

[1] De äro av tre olika slag. Kvinna, som är medlem i sjukkassa, är vid barnsbörd berättigad erhålla moderskapshjälp (i regel 125 kr). För icke medlem utgår genom sjukkassan kontant moderskapspenning efter behovsprövning med 75 kr. Härutöver utgår en kompletterande hjälp, mödrahjälp, till behövande med högst 400 kr, vid flerbörd 500 kr.

änkepension, änke- och änklingsbidrag samt särskilda barnbidrag. Vid änkas förlust av försörjningen till följd av mannens frånfälle utgår änkepension. Härför förutsättes i regel, att änkan vid mannens död fyllt 55 år och varit gift med honom minst fem år. Till änkor med barn kunna dessutom utgå särskilda barnbidrag. Föräldralösa barn åtnjuta särskilda barnbidrag. Änke- och änklingsbidrag utgå med samma belopp som änkepensionen till änka resp. änkling, som har vårdnaden om barn under 10 år och icke åtnjuter folkpension (dvs ålders-, invalid- resp. änkepension).

Vad beträffar änkepensionen föreskrives i konventionen inga villkor i avseende på änkans ålder; enligt artikel 60 mom. 1 får emellertid förmån göras beroende av att enligt den nationella lagstiftningen presumtion för oförmåga till självförsörjning kan anses föreligga. Enligt artikel 63 mom. 5 får vidare endast beträffande barnlös änka för rätt till förmån krävas, att äktenskapet bestått viss minimitid. Sverige synes därför icke helt uppfylla konventionens allmänna villkor i denna del.

2. Bestämmelserna om skyddets omfattning.

Den standard, som konventionen föreskriver för skyddets omfattning, uttrycks i statistiska termer, antingen som en viss procent av befolkningen eller som en viss procent av föreskrivna kategorier av befolkningen, vanligen av den förvärvsarbetande befolkningen. För varje delområde finnas alternativa bestämmelser för skyddets omfattning. För att uppfylla konventionen måste respektive trygghetssystem skydda antingen minst 50 % av alla arbetstagare eller också kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, som utgöra minst 20 % av alla i landet bosatta. I fråga om hälso- och sjukvården skall försörjarens hustru och barn också omfattas av systemet. Medlemsstat, vars ekonomiska resurser samt hälso- och sjukvårdsanordningar äro otillräckligt utvecklade kan begagna sig av vissa temporära undantagsbestämmelser (artikel 3) bl. a. om skyddets minimiomfattning, vilka det emellertid icke är anledning att uppehålla sig vid för Sveriges del.

I fråga om *hälso- och sjukvård* uppfyller Sverige för närvarande de krav, som uppställas i artikel 9 c) av konventionen om att den skyddade personkretsen skall omfatta minst 50 % av samtliga i landet bosatta personer.

Den i det föregående omnämnda rätten till vård å offentliga sjukvårdsinrättningar tillkommer samtliga i landet bosatta.

Inom den frivilliga sjukförsäkringen uppgick vid utgången av år 1950 antalet sjukvårdsförsäkrade medlemmar till 3 029 000, varav 2 933 000 voro försäkrade för både sjukpenning och sjukvårdsersättning och 96 000 för enbart sjukvårdsersättning. Dessutom voro 1 289 000 barn (under 15 år) till medlemmar i kassorna sjukvårdsförsäkrade. Inalles voro alltså 4 318 000 personer eller 61 % av hela befolkningen i riket sjukvårdsförsäkrade i de erkända sjukkassorna.

Förmånerna av fri barnmorskevård och låga vårdavgifter vid förlossningsanstalterna, vilka komma i betraktande i fråga om artikel 10 mom. 1 b), gälla alla i landet bosatta kvinnor. Den förebyggande mödra- och barnavården omfattar för närvarande i organisatoriskt hänseende 99 % av landets befolkning. Antalet inom denna verksamhet övervakade mödrar uppgick år 1950 till 68 % av samtliga barnaföderskor.

Kontanta förmåner vid sjukdom i form av sjukpenning voro 2 991 500 medlemmar i de erkända sjukkassorna tillförsäkrade vid utgången av år 1950. Dessa, som bestodo icke endast av arbetstagare utan också av företagare och hemarbetande hustrur, utgjorde 55 % av den vuxna befolkningen i riket. Emellertid finnas inga uppgifter om hur de sjukpenningförsäkrade fördela sig på arbetstagare och andra. Det kan därför icke exakt beräknas,

hur stor andel av samtliga arbetstagare i riket, som äro sjukpenningförsäkrade. Med all säkerhet är dock anslutningen till sjukkassorna större bland arbetstagare än bland andra. Härför talar bl. a. det förhållandet, att antalet sjukkassemedlemmar i % av folkmängden inom olika åldersgrupper är störst i de arbetsföra åldrarna. I samtliga åldersgrupper 15—55 år överstiger procenttalet 55 och är högst i åldern 30—35 år (för män 69 och för kvinnor 85). När det relativa antalet sjukpenningförsäkrade bland samtliga vuxna är 55 %, torde därför motsvarande tal för arbetstagarna vara något högre. Sannolikt är dock anslutningen till sjukkassorna mindre bland lägre inkomsttagare än bland högre.

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen, som hör in under del IV, har trots sin frivilliga karaktär efter hand fått en mycket stor omfattning. Vid utgången av år 1951 omfattade den 1 122 000 medlemmar, vilka utgjorde 46 % av samtliga ca 2 450 000 arbetstagare i riket. Kravet i artikel 21 a) om att skyddet vid arbetslöshet skall omfatta minst 50 % av alla arbetstagare är sålunda ännu icke uppfyllt. Emellertid har bland arbetstagarna även inräknats sådana, som ha endast ringa behov av försäkringsmässigt skydd vid arbetslöshet, nämligen statliga och kommunala befattningshavare och en del högre enskilda tjänstemän samt vissa andra grupper, tillsammans uppskattade till ca 600 000 personer. Bortser man från dessa uppgick andelen arbetslöshetsförsäkrade till 61 % av övriga arbetstagare i riket. Den svenska frivilliga arbetslöshetsförsäkringen torde därför kunna anses uppfylla de i artikel 21 a) uppställda kraven beträffande den vid arbetslöshet skyddade personkretsens omfattning.

Vad angår de delar av konventionen, som handla om *ålderdom* (V), *yrkesskada* (VI) och *invaliditet* (IX), äro motsvarande socialförsäkringsgrenar i Sverige obligatoriska och — frånsett vissa smärre undantag vid olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringarna — allmänna. Vad som stipulerats i artiklarna 27, 33 resp. 55 beträffande skyddets omfattning uppfylles alltså för Sveriges del.

Av de i Sverige förekommande *familjeförmånerna* utgå en del till familjer med inkomster under vissa gränser. Detta gäller bl. a. ferieresor för barn och husmödrar. I fråga om dessa uppfyllas de i artikel 41 c) angivna villkoren för skyddets omfattning. I fråga om allmänna barnbidrag och fria skolmåltider uppfyllas villkoren i artikel 41 a). Allmänt barnbidrag utgår till varje barn under 16 år med 290 kr per år. Fria skolmåltider åtnjutas f. n. av ca $^2/_3$ av samtliga barn i skolpliktig ålder.

I fråga om skyddet vid *havandeskap och barnsbörd* (del VIII) uppfyller Sverige, såsom framgår av det föregående, icke de allmänna villkoren beträffande förmånernas art. Detta gäller även *förmåner till efterlevande* (del X).

3. Bestämmelserna om förmånernas storlek.

För kontantförmånerna inom de olika delområdena uppställas vissa minimifordringar. Dessa ha i artiklarna 65—67 formulerats för tre olika förmånssystem:

1) förmånen är proportionell till förmånstagarens tidigare inkomster (artikel 65);

2) förmånen utgör ett fast belopp, som kan uttryckas i procent av en manlig grovarbetares lön (artikel 66);

3) förmånens belopp bestämmes efter en föreskriven skala och får nedsättas i den mån förmånstagarens familjs övriga tillgångar överstiga föreskrivna väsentliga belopp (artikel 67).

Minimiförmånerna äro fixerade för en standardförmånstagare (i de flesta fall en man med hustru och två barn), i förhållande till en manlig yrkesarbetares lön (då förmånen är proportionell till inkomsten) eller i förhållande till en vuxen manlig grovarbetares lön (då förmånen utgår med ett fast belopp eller efter behovsprövning).

Enligt artikel 65 skall det sammanlagda beloppet av förmånen och utgående familjebidrag uppgå för en standardförmånstagare till en stipulerad procent av hans tidigare inkomster ökat med familjebidrag till en skyddad person med samma försörjningsskyldighet som standardförmånstagaren (mom. 1). Är en maximigräns föreskriven för förmånsbeloppet liksom för de inkomster vilka ligga till grund för beräkningen av förmånen, skall denna gräns vara fastställd så att de i mom. 1 angivna villkoren äro uppfyllda, när förmånstagarens eller hans försörjares tidigare inkomster icke överstiga en manlig yrkesarbetares lön (mom. 2).

I de fall, då artikel 66 är tillämplig, skall förmånsbeloppet ökat med beloppet av utgående familjebidrag utgöra för en standardförmånstagare minst en stipulerad procent av summan av en manlig grovarbetares lön och familjebidragen till en skyddad person med samma försörjningsplikt som standardförmånstagaren.

När förmånerna äro graderade efter förmånstagarnas övriga tillgångar, skall enligt artikel 67 totalbeloppet av förmåner och samtliga övriga tillgångar — med frånräknande av avdragsfria belopp — vara tillräckligt för att tillförsäkra förmånstagarens familj sunda och drägliga levnadsförhållanden och får icke understiga det förmånsbelopp, som beräknats enligt artikel 66 på grundval av en stipulerad procent av en manlig grovarbetares lön ökad med familjebidrag. Ifråga om kontantförmånerna vid sjukdom samt förmånerna vid ålderdom, invaliditet och till efterlevande anses detta villkor vara uppfyllt, om det sammanlagda beloppet av enligt vederbörande del av konventionen utgivna förmåner med minst 30 % överstiger det sammanlagda förmånsbelopp, som skulle ernås genom tillämpning av bestämmelserna i artikel 66 på 20 % av befolkningen.

Den stipulerade procenten är 45 för en man med hustru och två barn ifråga om kontantförmåner vid sjukdom och arbetslöshet och för en kvinna vid havandeskap och barnsbörd. Andelen är 40 % för en ålderspensionär och hans hustru, för en änka med två barn och för en invalidpensionär med hustru och två barn. När sjukdom eller invaliditet är förorsakad av yrkesskada, stadgas ett något högre förmånsbelopp (50 %).

Ifråga om de olika former av familjeförmåner som åtnjutas av försörjare med barn gälla särskilda regler. Totala beloppet av dessa förmåner skall enligt artikel 44 utgöra åtminstone 3 % av en vuxen manlig grovarbetares lön multiplicerad med totala antalet barn, som omfattas av skyddet, eller 1,5 % av denna lön multiplicerad med totala antalet barn till alla i riket bosatta.

Den yrkesutbildade manlige kroppsarbetare, vars lön skall användas såsom beräkningsgrund för minimiförmånerna i artikel 65, skall utgöras antingen av hopsättare eller svarvare inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana eller av person, som kan anses typisk för yrkesutbildad arbetskraft, utvald i enlighet med föreskrifterna i artikel 65 mom. 7, eller av person, vilkens inkomst är lika med eller överstiger den inkomst, som uppnås av 75 % av alla skyddade personer. Den manlige grovarbetare, vars lön skall utgöra beräkningsgrund för minimiförmånerna enligt artiklarna 66 och 67, skall utgöras antingen av person, som kan anses typisk för icke yrkesutbildad arbetskraft inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana, eller av person, som kan anses ty-

pisk för icke yrkesutbildad arbetskraft, utvald i enlighet med föreskrifterna i artikel 66 mom. 5.

En undersökning av i vad mån konventionens bestämmelser beträffande de kontanta förmånernas storlek inom de olika delområdena uppfyllas för Sveriges del bör grundas på löneförhållandena inom den mekaniska verkstadsindustrien. Denna näringsgren intager en mycket framskjuten plats inom Sveriges industriella produktion, och arbetarantalet inom densamma är större än inom någon annan undergrupp av den med avseende på arbetarpersonalen största näringshuvudgruppen industri och hantverk (se artikel 65 mom. 7 resp. artikel 66 mom. 5). Ifråga om denna näringsgren finnas i den lönestatistik, som utarbetats av Sveriges Verkstadsförening, särskilda löneuppgifter för yrkesarbetare och för grovarbetare, vilka kunna läggas till grund för beräkningarna. Detta är icke fallet inom andra näringsgrenar. I den officiella lönestatistiken finnas inga löneuppgifter för yrkesutbildad resp. icke-yrkesutbildad arbetskraft utan endast medellönen för arbetarpersonalen överhuvud.

Enligt verkstadsföreningens statistik uppgingo timlönerna under andra kvartalet 1952 för manliga yrkesarbetare till 4,15 kr och för grovarbetare till 3,25 kr. Detta ger, om man räknar med genomsnittligt 2 400 arbetstimmar per år, en årlig arbetsförtjänst för yrkesarbetare av 9 960 kr och för grovarbetare av 7 800 kr. Dagsförtjänsten är för en yrkesarbetare 33,20 kr och för en grovarbetare 26,00 kr.

Vid beräkningarna skola inkomsterna liksom vederbörande förmån ökas med familjeförmånerna enligt del VII av konventionen. De totala kostnaderna för dessa familjeförmåner uppgå f. n. till 550 milj. kr, varav 453 milj. kr komma på de allmänna barnbidragen, 50 milj. kr på skolmåltiderna, 32 milj. kr på familjebostadsbidragen, $2^1/_2$ milj. kr på ferieresor för barn och husmödrar och 12 milj. kr på den sociala hemhjälpen. Per barn uppgå familjeförmånerna i genomsnitt till 323 kr per år eller till 1,08 kr per arbetsdag (räknat med 300 arbetsdagar per år).

Det minimibelopp, vartill familjeförmånerna enligt artikel 44 a) skola uppgå efter svenska förhållanden, utgör, räknat med en grovarbetarlön av 7 800 kr per år och ett sammanlagt barnantal i landet av 1 700 000, 397,8 milj. kr. Den alternativa beräkningsgrunden enligt artikel 44 b) ger halva detta belopp, beroende på att det i Sverige icke råder någon skillnad mellan antalet skyddade barn och samtliga barn. Villkoren beträffande familjeförmånernas storlek äro alltså uppfyllda för Sveriges del.

De beräkningsgrunder, som föreskrivits i artikel 65 av konventionen, äro tillämpliga på de kontanta förmånerna inom de svenska olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringarna, vilka förmåner äro proportionella mot förmånstagarens eller försörjarens arbetsförtjänst året innan skadan inträffade. Sjukpenningen utgår med belopp, som i stort sett motsvarar 2/3 av arbetsförtjänsten (lägst 3,50 och högst 14 kr). Härtill kommer för försörjare med barn ett familjetillägg om 1,50 kr. Vid invaliditet utgår livränta med i regel $^{11}/_{12}$ av arbetsförtjänsten vid total arbetsoförmåga; är arbetsoförmågan endast delvis nedsatt, reduceras livräntan i proportion därtill. Vid beräkning av livräntan tas dock ej hänsyn till inkomst under 900 kr eller över 7 200 kr per år. Lägsta livränta vid total arbetsoförmåga utgör 600 kr och högsta 6 600 kr per år. Till invalid, som är i behov av särskild vård, kan vårdbidrag med högst 1 800 kr per år utgå. Vid dödsfall utgår livränta till änka med 1/3 och till vart och ett av barnen med 1/6 av årsförtjänsten, sammanlagt dock ej med mer än 5/6 av årsförtjänsten.

Tillämpar man föreskrifterna i artikel 65, visar det sig att de kontanta förmånerna från de svenska olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringarna

f. n. överstiga de i konventionen stipulerade minimiförmånerna. Jämförelsen kan inskränkas till ett invaliditetsfall till följd av olycksfall i arbete. Om förmånstagaren är den i artikel 65 angivne yrkesarbetaren med en årsförtjänst f. n. av 9 960 kr erhåller han vid total invaliditet, om han befinner sig i åldern 18—67 år, en livränta av 6 600 kr och eljest av 4 800 kr. Livräntan jämte familjeförmåner för 2 barn (646 kr) uppgår till 7 246 kr resp. 5 446 kr, vilka belopp överstiga den i konventionen föreskrivna minimiförmånen [50 % av (9 960 + 646) = 5 303 kr]. När förmånstagarens årsinkomst är lägre än den nämnde yrkesarbetarens uppfyllas villkoren relativt sett ännu bättre.

Sverige uppfyller för närvarande icke de i artikel 66 stipulerade villkoren i fråga om kontantförmånernas storlek beträffande vare sig den frivilliga sjukförsäkringen eller den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen.

Försäkringsförmånerna från arbetslöshetsförsäkringen utgöras av ett grundbelopp om lägst 2 och högst 8 kr per dag, benämnt daghjälp, jämte familjetillägg för make eller husföreståndarinna (1,25 kr per dag) och barntillägg (1 kr per barn och dag). Det utbetalade medelunderstödet per dag i arbetslöshetskassorna under år 1952 är icke känt, men torde vara något högre än under år 1951. Under år 1951 utgick till en arbetslös medlem med hustru och två barn i medeltal 10,08 kr. Lägges härtill utgående familjeförmåner med 1,08 kr utgör sammanlagda förmånsbeloppet 11,16 kr. Detta belopp är något lägre än de stipulerade minimiförmånerna [45 % av (26 + 1,08) = 12,19 kr].

Sjukpenningen i de erkända sjukkassorna utgår sedan den 1 juli 1952 med lägst 2 kr och högst 14 kr per dag. Den genomsnittliga sjukpenningen efter den genomförda höjningen är icke känd. Den var emellertid under år 1950, då det lägsta sjukpenningbeloppet var 1 kr och det högsta 6 kr, för män 2,65 kr per dag. Härutöver utgår ett kristillägg med 0,50 kr per dag för medlem med 1 eller 2 barn och 1,00 kr för medlem med 3 eller flera barn. För en standardförmånstagare med två barn utgjorde sålunda de genomsnittliga kontantförmånerna från sjukkassan 3,15 kr, vilket avsevärt understiger de stipulerade minimiförmånerna.

Beträffande de svenska ålderspensionerna och invalidpensionerna, vilka delvis äro graderade efter inkomst, och ifråga om änkepensionerna, som i sin helhet äro föremål för inkomstprövning, skola tillämpas beräkningsgrunderna i artikel 67.

De högsta ålderspensionsförmånerna till två makar, vilka båda äro pensionsberättigade, uppgå för närvarande — om man bortser från de inkomstprövade kommunala bostadstilläggen, vilka till sin storlek äro mycket varierande — till följande belopp i de olika bostadskostnadsgrupper, vari landet är indelat.

Bostadskostnadsgrupp	Allmänålderspension (ej inkomstprövad)	Indextillägg (35%)	Bostadstillägg (inkomstprövat)	Summa
I	1.600	560	—	2.160
II	1.600	560	200	2.360
III	1.600	560	400	2.560
IV	1.600	560	600	2.760
V	1.600	560	800	2.960

Enligt artikel 67 c) skall förmånen jämte pensionstagarens övriga tillgångar — sedan avdragsfria belopp frånräknats — minst uppgå till 40 % av en grovarbetares lön d. v. s. 3 120 kr (= 40 % av 7 800 kr). Pensionstagarnas övriga tillgångar utöver folkpensionen torde enligt den av socialstyrelsen år 1948 verkställda konsumtionsundersökningen kunna uppskattas till i genomsnitt 30 % av deras sammanlagda inkomster.[1] Då emellertid vid beräknandet av minimistandarden avdragsfria belopp skola frånräknas, är denna standard för Sveriges del icke uppfylld i de lägsta ortsgrupperna.

Bestämmelserna i artikel 67 c) skola emellertid enligt punkt d) i samma artikel anses uppfyllda, om det sammanlagda beloppet av utgivna förmåner med minst 30 % överstiger det sammanlagda förmånsbelopp, som skulle ernås genom tillämpning av bestämmelserna i artikel 66 på 20 % av befolkningen. Tillämpas detta på de svenska ålderspensionerna erhålles följande resultat. Antalet ålderspensionärer uppgick vid 1952 års ingång till 623 760 och totala årsbeloppet av deras folkpensioner utgjorde 807,5 milj. kr. För 20 % av ålderspensionärerna skulle, om ålderspensionen motsvarade 40 % av en grovarbetares lön, d. v. s. 3 120 kr, sammanlagda pensionsbeloppet uppgå till 389,2 milj. kr. De faktiska kostnaderna för ålderspensionerna uppgå sålunda till ett mer än dubbelt så stort belopp som det i artikel 67 d) stipulerade. Sverige uppfyller sålunda de föreskrivna villkoren beträffande ålderspensionens storlek.

När kraven ifråga om ålderspensionernas storlek äro uppfyllda, gäller detta i än högre grad om invalidpensionerna. Dessas maximibelopp äro desamma som ålderspensionernas, men dessutom tillkomma särskilda barnbidrag.

Änkepensionerna i Sverige uppfylla icke de krav, som konventionen uppställer för storleken av förmånerna till efterlevande. Storleken av denna pension jämte utgående särskilda barnbidrag i olika bostadskostnadsgrupper framgår av följande tablå.

Bostadskostnadsgrupp	Änkepension	Bostadstillägg	Särskilda barnbidrag	Summa
I	810	—	640	1 450
II	810	100	640	1 550
III	810	200	640	1 650
IV	810	300	640	1 750
V	810	400	640	1 850

Förmånerna skola i detta fall, ökade med familjeförmåner för 2 barn (= 646 kr), uppgå till 3 378 kr, vilket icke är fallet inom någon av ortsgrupperna.

Icke heller vid beräkning i enlighet med bestämmelserna i artikel 67 d) uppfylla änkepensionerna den föreskrivna minimistandarden.

4. Förmånernas varaktighet.

Kontanta förmåner, vilka äro tidsbegränsade, skola enligt konventionen utgå så länge följderna av det inträffade riskfallet bestå men få begränsas vid sjukdom till 26 veckor (artikel 18), vid havandeskap och barnsbörd till

[1] Sociala Meddelanden 1950: 3.

12 veckor (artikel 52), och vid arbetslöshet (artikel 24) till 26 eller 13 veckor (beroende på om rätten till förmån är föremål för prövning med avseende på förmånstagarens tillgångar enligt artikel 67 eller icke).

Dessa bestämmelser äro av betydelse för Sverige endast när det gäller sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. De föreskrivna kontantförmånerna vid havandeskap och barnsbörd finnas icke i vårt land.

I de svenska sjukkassorna är sjukhjälpstiden i avseende på sjukpenning och sjukhusvård i regel begränsad men den övre gränsen ligger väsentligt högre än den i konventionen angivna. Den är icke i någon kassa kortare än 2 år (= 730 dagar) vid ett sammanhängande sjuklighetstillstånd. Åtskilliga kassor ha dock utsträckt tiden till 3 år, och en del kassor ha icke infört någon som helst tidsbegränsning.

Även i fråga om den svenska arbetslöshetsförsäkringen ha kassorna längre understödstid under en 12-månadersperiod än vad som stipuleras såsom minimum i konventionen enligt artikel 24 mom. 1 a), som bör tillämpas på svenska förhållanden. I Sverige är understödstiden lägst 90 och högst 156 dagar. I flertalet kassor ligger understödstiden mellan 120 och 138 dagar.

5. Kostnadsfördelningen.

Kostnaderna för förmåner, som utgå vid tillämpning av konventionen, ävensom förvaltningskostnader skola bestridas kollektivt genom försäkringsavgifter eller beskattning eller bådadera, dock att därigenom icke alltför tunga bördor få påläggas ekonomiskt svaga befolkningsskikt (artikel 71 mom. 1). Det sammanlagda beloppet av de försäkringsavgifter, som bestridas av skyddade arbetstagare, får icke överstiga 50 % av vad som åtgår för skyddet av arbetstagarna samt deras hustrur och barn. För att bestämma om detta villkor är uppfyllt, få alla av medlemsstaten enligt konventionen tillhandahållna förmåner sammanräknas med undantag för familjeförmåner samt förmåner vid yrkesskada, därest de sistnämnda utgöra en särskild social trygghetsgren (artikel 71 mom. 2).

I Sverige äro principerna för finansieringen mycket olika för de socialförsäkringsgrenar, som avses i konventionen. Detta framgår av följande tablå, som visar utgifternas (inkl. förvaltningskostnadernas) fördelning i absoluta och relativa tal för de olika socialförsäkringsgrenarna under år 1950.

Inkomstslag	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen
	Miljoner kr				Fördelning i procent			
Statsbidrag	52.8	4.7	12.7	591.7	31.0	3.2	28.1	68.8
Kommunbidrag	5.0	—	—	102.7	2.9	—	—	11.9
Arbetsgivarbidrag	0.1	128.6	—	—	0.1	87.7	—	—
Försäkrades avgifter	109.5	0.2	29.6	138.0	64.2	0.1	65.4	16.0
Räntor, fonder o. dyl.	3.1	13.1	2.9	28.2	1.8	9.0	6.5	3.3
Tillhopa	**170.5**	**146.6**	**45.2**	**860.6**	**100**	**100**	**100**	**100**

I fråga om sjukförsäkringen är det icke möjligt att lämna särskilda uppgifter om kostnadsfördelningen för sjukvårdsersättningen, som ingår under del II av konventionen, och för sjukpenningen, som hör till del III, alldenstund dessa två slag av förmåner tillsammans finansieras ur sjukkassornas samtliga inkomster av olika slag. Ej heller för folkpensioneringen, som omfattar ålderspensioneringen, invalidpensioneringen och änkepensioneringen, kan anges kostnadsfördelningen för förmånerna vid ålderdom (del V), vid invaliditet (del IX) och till efterlevande (del X) var för sig.

Inom den svenska sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen finansieras nära $^2/_3$ av kostnaderna med de försäkrades avgifter. Huvudparten av olycksfallsförsäkringens kostnader bestridas av arbetsgivarna, och utgifterna för folkpensioneringen täckas till huvudsaklig del av statsmedel.

De olika slag av familjeförmåner, som förekomma i Sverige, betalas praktiskt taget helt av skattemedel; i en del fall erläggas vissa avgifter för förmånerna, men dessa avgifter utgöra en mycket ringa del av de totala kostnaderna.

Bestämmelsen i artikel 71 mom. 2 uppfylls icke i fråga om den svenska sjukförsäkringen, men däremot beträffande övriga delar av konventionen, vilka Sverige för närvarande kan ratificera. Det villkor, som anges i nämnda moment, skall emellertid anses uppfyllt, om det gäller för de sammanlagda utgifterna för sjukvårdsersättningen från sjukkassorna och för ålders- och invalidpensioneringen. Då sjukvårdsersättningen är en del av sjukkassornas totala utgifter, kan det vara tillräckligt att sammanräkna sjukförsäkringens och folkpensioneringens totalkostnader. Om det angivna villkoret är uppfyllt för dessa socialförsäkringsgrenars totala utgiftsbelopp, så är det i ännu högre grad uppfyllt för summan av utgifterna för sjukvårdsersättningen samt ålders- och invalidpensioneringen. Sjukförsäkringens och folkpensioneringens kostnader fördelade sig under år 1950 på följande sätt på olika inkomstslag.

	Milj kr	%
Statsbidrag	644.5	62.5
Kommunbidrag	107.7	10.5
Arbetsgivarbidrag	0.1	0.0
Försäkrades avgifter	247.5	24.0
Räntor, fonder o. dyl.	31.3	3.0
Summa	1 031.1	100.0

Då de försäkrades avgifter inom sjukförsäkringen och folkpensioneringen tillsammans uppgå till mindre än $^1/_4$ av totalutgiften äro alltså de i artikel 71 mom. 2 stipulerade villkoren uppfyllda för Sveriges del.